

SjømatNorge

ÅRSMELDING 2016

INNHOOLD

INNLEDNING	5
ARBEIDET MED Å LØFTE FREM SJØMATNÆRINGEN	9
Kommunikasjon og omdømmetiltak	9
Deltakelse på høringer i Stortinget og kontakt med stortingsrepresentanter	10
Dialog med andre organisasjoner og interessegrupper	11
Innspill til partiprogram og regjeringens Havstrategi.....	11
INDUSTRI	13
Melding til Stortinget om sjømatindustriens rammevilkår	13
Ekspertgruppe - forenklinger og forbedringer i førstehåndsomsetningen	14
Pliktkommisjonen.....	14
Landings- og sluttseddelforskriften	14
Brexit	14
Medlemsmøter.....	15
Pelagic Fish Forum.....	15
Minsteprisdrøftinger	15
Fiskeriforhandlinger	17
HAVBRUK.....	18
Stortingsmeldingen om vekst i havbruksnæringen	18
Produksjonsregulering	20
Ny produksjonskapasitet.....	21
Etablering av ny forvaltningsstruktur	21
Arealtilgang	21
Tap i produksjonen (svinn)	22
Forsvarets aksept for økt oppløselighet av marine kart.....	23
Marin Verneplan	24
Havbruksbedriftenes rederifunksjon	24
Teknologi og service	25
Regionlagene.....	26
Sjømat Norge havbruk vest	26
Sjømat Norge havbruk midt	29
Sjømat Norge havbruk nord	33
HANDEL OG MARKEDSADGANG.....	36
Arbeidet med markedsadgang til EU.....	37
Økolakssaken.....	37
Arbeidet i Sjømatalliansen - BREXIT	38

Markedsadgang til Russland og Den Eurasiske Unionen (Tollunionen)	40
Markedsadgang til Brasil	40
Markedsadgang til Kina	41
MILJØ.....	42
Rømmingssikring	42
System for sporbarhet av oppdrettsfisk.....	45
Sammenslutningen for utfisking av rømt oppdrettslaks (OURO).....	45
Kunnskapsbasert overvåking og forvaltning av lakseelver.....	45
Sjømatens klimaspor	46
EUs utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon.....	46
Rent hav – en forutsetning for produksjon av sjømat.....	47
Ett hav – samarbeidsforumet for olje- og sjømatnæring er lagt ned	49
Miljørapport for sjømatnæringen	49
Nasjonale laksefjorder og tilstanden i elvene	49
Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk.....	50
Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter	51
Revidert MOM-standard	51
Utslipp av næringssalter.....	51
Miljøovervåking og dokumentasjon.....	51
Bruk og utslipp av legemidler.....	52
Utrangert utstyr fra havbruksnæringen	53
Vannrammedirektivet	54
HELSE OG KVALITET.....	55
Regelverk.....	55
E-læringskurset "Sjømathygiene"	56
EU-forordninger for animalske biprodukter.....	56
Internasjonalt arbeid.....	57
Mattilsynets Eksportprosjekt	57
Hygieneregelverk – utfordringer i forhold til norske myndigheter	58
Intensjonsavtale sunnere kosthold – mål om økt sjømatkonsum.....	58
Merking	59
Fiskehelse	59
Transport av levende fisk	60
Lakselus	60
Fiskevelferd	61
Fiskefôr	61
Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn	61
Risikoanalyse	61
FORSKNING OG UTVIKLING (FOU).....	62

ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING.....	62
Tarifforhandlinger	62
Medlemsbistand.....	63
Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	63
Arbeid med reduksjon av sykefraværet	63
Kompetanse – utdanning – rekruttering.....	64
DELTAELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER	66
Andre internasjonale organisasjoner	66
TILLITSVALGTE ORGANER.....	67
Bransjegruppe industri.....	67
Bransjegruppe havbruk	67
PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ.....	68

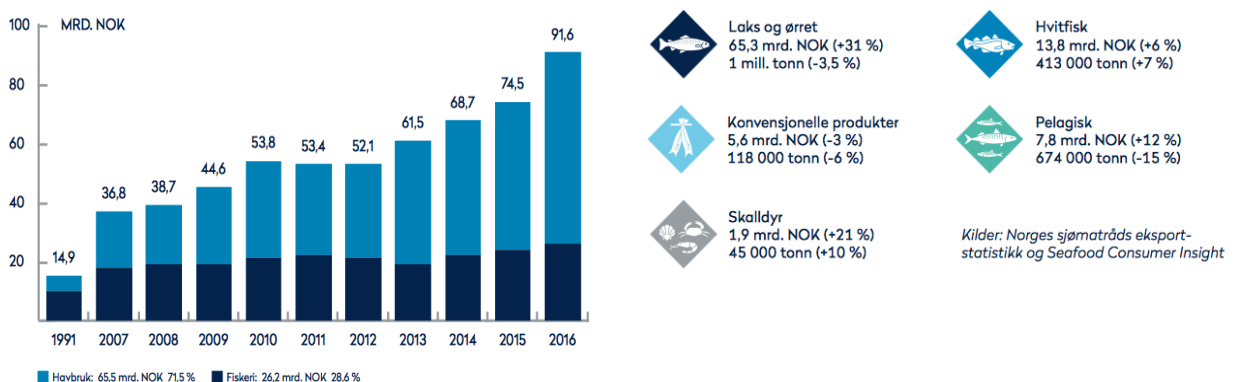
INNLEDNING

Sjømat Norge er en medlemsstyrt næringspolitisk organisasjon for bedrifter i sjømatnæringen. Sjømat Norge organiserer selskaper innen fiskeindustrien, havbrukssektoren, fôrindustrien og marin ingrediensindustri. Fra 2016 har organisasjonen også gitt medlemstilbud til bedrifter i teknologi og servicesektoren. Sjømat Norge gjennomførte også i 2016 en gjennomgang av medlemspliktige bedrifter blant de tillitsvalgte og har hatt økt aktivitet innenfor området marine ingredienser. Det har vært med å bidra til en rekke nye innmeldinger, og ved utgangen av 2016 hadde Sjømat Norge totalt 491 medlemsbedrifter som omfatter ca. 12.000 årsverk. Sjømat Norge er med dette større enn vi noen gang tidligere har vært. Sjømat Norge er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

Sjømat Norge Service er en del av Sjømat Norge og inngår i regnskapet for 2016. Styret legger med dette fram en samlet årsmelding for 2016. Styret i Sjømat Norge Service er ifølge vedtektene til enhver tid sammenfallende med styret i Sjømat Norge og styremøtene avvikles parallelt. Styret i Sjømat Norge har i 2016 hatt fem ordinære styremøter, seks telefonmøter og fire skriftlig avholdte møter. Styret har behandlet 71 saker. Styret i Sjømat Norge Service har i 2016 hatt fire ordinære styremøter og to telefonmøter og har behandlet 25 saker.

På det globale markedet er Norge blant verdens ledende sjømatnasjoner. Omlag 95 % av sjømaten som fiskes eller produseres i norske farvann går til eksport. I 2016 ble det eksportert sjømat for 90,6 milliarder kroner til 146 ulike land. Det er 23 % økning fra året før og den høyeste eksportverdi noensinne. Hovedmarkedet er fortsatt EU-landene med en samlet eksportverdi på 61,3 milliarder kroner, noe som utgjør 67 % av den samlede sjømateksporten fra Norge.

I volum ble det eksportert 2,4 millioner tonn, en nedgang på 7 %. Omregnet til sjømatmåltider, sto norsk næring for en tilførsel på 34 millioner måltider hver dag i 2016.

Tall fra Norges Sjømatråd viser at det ble eksportert torsk, sei, hyse og annen hvitfisk for 13,8 milliarder kroner i 2016. Det er en økning på 6 % fra 2015. Det ble eksportert pelagisk fisk for 7,8 milliarder kroner. Det er en volumnedgang på 15 % og en verdiøkning på 11 %. Norge eksporterte skalldyr for 1,8 milliarder kroner i 2016. Det er en volumøkning på 10 % og en verdiøkning på 21 % fra året før. Det ble eksportert laks for 61,4 milliarder kroner i

2016. Det er en økning på 29 % eller 13,8 milliarder kroner sammenlignet med 2015, og er den høyeste eksportverdien av laks noensinne. Målt i produktvekt eksporterte Norge 980.000 tonn laks i 2016, som er 5,2 % lavere enn i 2015.

Økt oppmerksomhet om sjømatnæringen

Sjømat Norge har i 2016 gjort tiltak på flere arenaer for å øke synligheten og bidra til økt oppmerksomhet knyttet til sjømatnæringen, viktigheten av at landet utvikler lønnsomme næringer og den betydning sjømat har for mattilførselen og folkehelsen.

Ved siden av generiske informasjonstiltak rettet mot opinionen, har Sjømat Norge i beretningsåret lagt stor vekt på politisk arbeid overfor Stortinget, regjeringen, komiteene og direkte kontakt med stortingsrepresentanter. Av konkrete saker gjelder dette stortingsmeldingen om en konkurransekraftig sjømatindustri, stortingsmeldingen Natur for livet, og stortingsmeldingen Nye folkevalgte regioner. Sjømat Norge er til stede på høringer som er relevante for næringen inklusiv påvirkningsarbeidet knyttet til statsbudsjettet.

Sjømat Norge har bidratt til å øke samarbeidet med NHO sentralt og de øvrige store landsforeningene som organiserer det havbaserte næringslivet. Sjømat Norge opplever at dette har gitt økt oppmerksomhet om sjømatnæringens betydning og potensial – både i det næringspolitiske arbeidet i NHO-fellesskapet og i mediebildet. Et konkret resultat av samarbeidet i 2016 var at Sjømat Norge sammen med andre landsforeninger, både i og utenfor NHO, ga et felles og bredt forankret innspill til regjeringens nye havstrategi.

Sjømat Norge har på samme måte aktivt bidratt sammen med NHO mat og drikke til å løfte frem bioøkonomien i NHO. NHO har i 2016 hatt et eget bioøkonomipanel som var ledet av Tore Remman. Dette arbeidet resulterte i at NHO sammen med Sjømat Norge og NHO mat og drikke overleverte innspill statsminister Erna Solberg.

Sjømat Norge har gitt direkte innspill til alle politiske partiers programkomiteer i forkant av stortingsvalget i 2017 og står også for informasjonstiltak for landets sentrale ungdomspolitikere. I 2016 har Sjømat Norge styrket samarbeidet med flere av de største arbeidstakerorganisasjonene i næringspolitiske saker.

Sjømat Norge har i flere år vært en pådriver og sørget for at helsemyndighetenes arbeid ikke bare må fokusere på hva vi skal spise mindre av, men også hva vi bør spise mer av, og at myndighetene mer aktivt må arbeide for at forbrukerne følger kostholdsanbefalingene. Sjømat Norge deltar i helseministerens næringslivsgruppe og undertegnet 6. desember 2016 Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold som er inngått mellom Helse- og omsorgsministeren og matnæringen. Intensjonsavtalen er en forpliktende samarbeidsavtale om blant annet å øke sjømatinntaket i Norge. Målet er: *"Øke befolkningens inntak av frukt og bær, grønnsaker, grove kornprodukter og sjømat i tråd med beregningsgrunnlag og målsetting i ny Handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021). Det langsiktige målet er at befolkningen har et inntak av disse matvarene på nivå med kostrådene."*

Sjømat Norge er opptatt av at Norge skal dra nytte av det store potensialet vi har som fiskeri- og havbruksnasjon. De rike fiskeressursene og våre store hav- og kystområder gir rom for økt mattilførsel og verdiskaping om de blir forvaltet på en god måte. En rekke utredninger fra myndighetene, faginstitusjoner og bransjen de siste årene dokumenterer et stort potensial for økt verdiskaping basert på marine ressurser fram mot 2050.

En forutsetning for vekst er at det gis politiske rammebetingelser og at næringen i samarbeid med myndigheter og kompetansemiljøer håndterer miljøutfordringer som måtte følge med økt produksjon. Sjømat Norge arbeider for at næringen skal drive miljømessig bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk. Det er en løpende politisk avveining av hvor stor miljøpåvirkning samfunnet kan akseptere fra alle typer matproduksjon. For sjømatnæringen som i prinsippet har evighetens perspektiv, er det svært viktig at disse spørsmålene blir diskutert og avklart. Sjømat Norge jobber også for at forurensning fra omverden, som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat, skal reduseres.

Norge er anerkjent internasjonalt for en ansvarlig forvaltning av de marine ressursene. I tillegg er de norske fiskeriene de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Alle de store konsumfiskeriene er sertifisert internasjonalt gjennom MSC (Marine Stewardship Council). Industrifiskeriene er også sertifisert gjennom standarden IFFO-rs. Dette betyr at alle fiskemel- og fiskeoljefabrikker i Norge produserer på sertifiserte fiskeri. I 2012 ble det også fastsatt en egen standard (ASC) for lakseproduksjon gjennom samarbeidet i Salmon Aquaculture Dialogue. Et økende antall norske laksevirksoheter er nå sertifisert etter ASC-standard. Også fôrindustrien benytter internasjonale sertifiseringsordninger for å sikre ansvarlig tilførsel av råvarer til produksjon av fiskefôr.

Industri og havbruk

En viktig hendelse for fiskeindustrien i 2016 var sjømatindustrimeldingen som ble behandlet i Stortinget. Som en del av dette arbeidet ble det også inngått en avtale mellom Fiskesalgslagenes Samarbeidsråd, Norges Fiskarlag og Sjømat Norge om modernisering og forenkling av førstehåndsomsetningen av fisk, og sikring av balanserte, effektive og ryddige markedsplasser. Partene gir i avtalen en felles tilslutning for å jobbe frem dynamiske minstepriser, sikre balanserte salgsvilkår mellom kjøper og selger og legge til rette for omsetningsformer som bidrar til økt forutsigbarhet og fleksibilitet.

I 2016 kom også en viktig utvalgsrapport som foreslår tiltak for å sikre at markedsmekanismene og markedsplassene fungerer. Utvalget peker på at salgslagene må være bevisste på at de ikke bruker sin lovgitte monopolstilling til å gi selger en urimelig sterk posisjon sammenlignet med kjøper, og at alminnelige regler i kjøpsloven bør brukes som rettesnor i arbeidet med forretningsregler og salgsvilkår.

Innen havbrukssektoren har organisasjonen også i 2016 arbeidet med stortingsmeldingen om vekst i havbruket. I et omfattende hørings svar til regjeringens foreslåtte vekstmodell konkluderte Sjømat Norge med å ikke gi tilslutning til det foreslåtte regimet fordi det neppe vil bidra til Stortingets føringer om et klarere regelverk, forutsigbarhet eller bedre lusekontroll. I stedet for økt matproduksjon og flere arbeidsplasser kan resultatet bli det motsatte.

For havbruksnæringen har arbeidet med lusekontroll vært et sentralt tema også i 2016. Det er fremdeles forbedringspotensial gjennom systematisk innsats, forskning og utvikling. Målet for næringen er å sikre vedvarende lave lusenivå i havbruk. I 2016 er flere nye metoder blitt kommersielt tilgjengelige og tatt i bruk, noe som er i tråd med strategien om å minimere bruken av legemidler mot lus. Det er ventet at offisiell statistikk for bruk av legemidler vil dokumentere en klar reduksjon i 2016.

Matpolitikk

Sjømat Norge er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området, og mener det er viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med

intensjonene. Organisasjonen bruker betydelige ressurser på oppfølging av regelverksutvikling både nasjonalt og knyttet til EU-bestemmelser samt på oppfølging av globale standarder.

Markedsadgang

Arbeidet for bedre markedsadgang er en prioritert oppgave for Sjømat Norge. Utviklingen på den globale politiske arena det siste året, med realpolitiske reaksjoner mot effektene av globalisering, proteksjonistiske strømninger og press på etablerte overnasjonale samarbeidsløsninger, reiser alvorlige utfordringer for Norge som eksportnasjon. Norges åpne økonomi er avhengig av god markedsadgang og avklarte forhold til handelspartnerne. Innsatsen på dette feltet gjennom "Sjømatalliansen" har fortsatt i 2016. Følgende organisasjoner deltar: Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den sentrale politiske plattformen for alliansen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og at det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder.

Mange i både norsk politikk og næringsliv har forberedt seg på en langvarig politisk konflikt med Kina. Like før jul i 2016 kom imidlertid beskjeden om at de to landene har valgt å normalisere det politiske forholdet. Dette lover godt for sjømateksporten, som i de siste seks-syv årene har slitt med betydelige veterinære hindre som kinesiske og norske matmyndigheter nå vil ha muligheter til å finne løsninger på.

I det følgende gis en gjennomgang av de viktigste sakene Sjømat Norge har arbeidet med i 2016.

ARBEIDET MED Å LØFTE FREM SJØMATNÆRINGEN

Kommunikasjon og omdømmetiltak

Også i 2016 er det blitt rettet betydelig oppmerksomhet mot sjømatnæringen. Fiskeri og havbruk er økonomisk sett en stadig viktigere næring for Norge og må dermed være innstilt på være gjenstand for vedvarende interesse og søkelys. Det er viktig at næringen både arbeider for å løse de reelle utfordringene og setter inn kommunikasjonstiltak for å bygge og verne om omdømmet. Det handler om å gjøre de rette tingene og fortelle om det. Næringen må ha som visjon å stå med et sterkt omdømme i det norske samfunnet og at næringen anerkjennes som bærekraftig, seriøs, profesjonell og attraktiv.

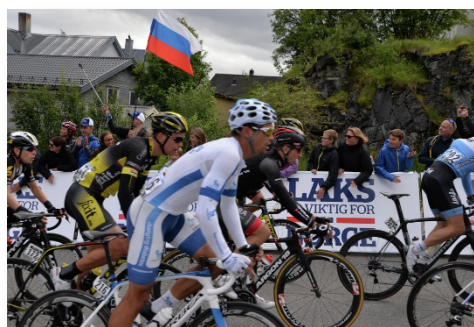
Strategisk og operativt kommunikasjonsarbeid inngår i kjernevirksomheten i Sjømat Norge og omfatter både synlige og mindre synlige kommunikasjonstiltak. Administrasjonen arbeider etter gjeldende kommunikasjonsplan for perioden 2015-2017 som er vedtatt av styret og som sorterer under avdeling for næringsutvikling og samfunnskontakt.

Sjømat Norge gir råd og støtte til medlemsbedrifter, og samarbeider med relevante aktører i og rundt næringen. Sjømat Norges kommunikasjonsaktiviteter skal understøtte det politiske arbeidet som organisasjonen prioriterer, samtidig som organisasjonen også har en rolle i å ivareta sjømatnæringens generiske omdømme på en best mulig måte i offentligheten. I denne sammenhengen omfatter det aktiviteter overfor medieaktører (redaksjonene i aviser, nettpublikasjoner, radio, tv i inn- og utland) og andre samfunnsaktører (myndigheter, forvaltning, politikere, organisasjoner, næringsaktører osv.).

Laks er viktig

Som for alle store næringer er det viktig å sørge for bygging og vern av eget omdømme. "Laks er viktig"-kampanjen som ble igangsatt av organisasjonen i 2010 er ett av flere tiltak for å bidra til dette. Målinger fra kampanjerundene over flere år har vist god effekt på næringens omdømme.

Fra 2015 ble konseptet utviklet videre i regi av Norges Sjømatråd, der Sjømat Norge og andre organisasjoner og næringsaktører inngår i samarbeidet. Den tredje kampanje-runden i rekken ble lansert første uke i 2016 og har pågått gjennom hele året og inn i 2017. Laks er viktig-kampanjen omfatter tiltak innen tradisjonell markedsføring, PR, sponsorater og andre aktiviteter som bidrar til å øke kunnskapen om havbruk.

Blant de mest synlige tiltakene i 2016 var sponsorater av Arctic Race of Norway i Nord-Norge, Tjuvholmen Vannfestival i Oslo samt Tour des Fjords og Sykkel-VM på Vestlandet. Laks er viktig-konseptet blir også benyttet i andre tiltak der Sjømat Norge medvirker eller næringsaktører etter eget initiativ inngår sponsoravtaler. Eksempler på dette er profilerte samarbeidstiltak med Norges Bryteforbund, fotballaget Bodø/Glimt og Finnmarksløpet. For omtale om de to siste se kapittel om Havbruk Nord.

Sjømat Norges nettsted sjomatnorge.no og systemet for utsending av medlemsinformasjon er blant de viktigste kanalene som benyttes til informasjon til medlemsbedrifter/bransje.

Gjennom året ble det publisert 138 åpne nyhetsmeldinger/pressemeldinger via disse kanalene. Hver uke distribuerer Sjømat Norge medlemsinformasjon til alle selskaper i hhv industrisektoren og havbrukssektoren. I tillegg distribueres en ukentlig statistikk som viser status og utvikling for lusenivåer og sjøtemperatur langs kysten. Sjømat Norge er også tilstede i sosiale medier.

Sjømat Norge har også bidratt til innhold på nettsted yngel.no hvor en ønsker å spre informasjon om sjømatnæringen til unge personer som søker utdanning og en karriere innen sjømatsektoren. Les mer om dette under kapitlet om arbeidsliv, kompetanse og rekruttering.

Også i 2016 har en rekke medlemsbedrifter etter henvendelse fått rådgivning fra Sjømat Norge knyttet til egen mediehåndtering. For å gjøre flere selskaper bedre i stand til løpende mediehåndtering, har Sjømat Norge utarbeidet en veileder i krisekommunikasjon for sjømatbedrifter. Denne gir anbefalinger og råd om hvordan virksomheter kan bygge opp beredskap og håndtere kommunikasjonsutfordringer på en bedre måte når hendelser oppstår. Veilederen bygger bl.a. på retningslinjer fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Det er også utarbeidet en generell presentasjonspakke som medlemsbedriftene kan bruke hele eller deler av i forbindelse med foredrag og møter i egen regi. Som en del av medlemsservicen sendes både veileder og presentasjonspakke til medlemsbedriftene ved henvendelse.

Deltakelse på høringer i Stortinget og kontakt med stortingsrepresentanter

Sjømat Norge har deltatt i åpne høringer i forbindelse med følgende saker:

- Stortingsmelding om en konkurransekraftig sjømatindustri
- Stortingsmelding om Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold
- Stortingsmelding om Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver
- Statsbudsjettet for 2017, med høringer i
 - Finanskomiteen
 - Næringskomiteen
 - Kommunal- og forvaltningskomiteen
 - Energi- og miljøkomiteen

I tillegg har Sjømatalliansen gitt skriftlig innspill til Utenriks- og forsvarskomiteens del av statsbudsjettet.

Sjømat Norge har også i 2016 hatt bred kontakt med representanter på Stortinget, spesielt gjennom oppfølging av grupperingene i Næringskomiteen. Sjømat Norge har gjennom året arrangert bedriftsbesøk og hatt møter med partiledelsen og andre sentrale politikere i ulike partier.

Det er også i 2016 arrangert bedriftsbesøk med faglig opplegg for de ungdomspolitiske partiene, denne gangen til Austevoll. Sjømat Norge har særlig prioritert å arbeide med fremtidens politikere. I løpet av to hektiske dager fikk de delta på besøk hos både pelagisk virksomhet, havbruksanlegg, bedrift som leverer utstyr til næringen og bedrift som utnytter restråstoff. Tilbakemeldingene på disse turene har vært svært gode både fra næringen og ungdommene. I tillegg gir arrangementene også flere gode oppslag i lokal- og regionaviser.

Erfaringene med bedriftsbesøk er positive og bidrar til økt kunnskap om sjømatnæringen.

Dialog med andre organisasjoner og interessegrupper

Sjømat Norge har i 2016 styrket kontakten og samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene LO, Fellesforbundet, NNN, Industri Energi og Tekna. Vi har i en rekke saker felles syn på næringspolitikk og mener vi er tjent med å stå sammen i viktige saker.

Sjømat Norge har i 2016 hatt flere konstruktive møter med elveeiergrupperinger og organisasjonen for sjølaksefiskerne og vi har hatt felles utspill samt felles søknad om midler til «Laksesamarbeid Trøndelag».

Sjømat Norge har også i stor grad pleid kontakt med aktuelle kystkommuner og fylkeskommuner. Dette er særlig aktuelt i havbrukssaker hvor kommunale planprosesser, og fylkeskommunen gjennom forvaltningen av Akvakulturloven, er sentrale for næringens rammevilkår.

Innspill til partiprogram og regjeringens Havstrategi

I forkant av stortingsvalget i 2017 utarbeider alle politiske partier nye partiprogram. I den forbindelse har Sjømat Norge sendt innspill til samtlige partier på et tidlig stadium i programarbeidet. Dette er også fulgt opp etter hvert som partiene har kommet med utkast til partiprogram. Partiene slutfører arbeidet med partiprogrammene på landsmøtene våren 2017.

Regjeringen har varslet en egen havstrategi i løpet av våren 2017. Sjømat Norge har derfor sendt innspill til denne strategien hvor vi peker på flere forhold som er viktige å prioritere i regjeringens arbeid med havstrategien. Tema er i hovedsak sammenfallende med innspill til partiprogrammene, og omfatter bl.a.:

- markedsadgang og handelsavtaler
- regelverk som styrker innovasjon og konkurransekraft
- mer kunnskapsbasert, effektiv og enklere forvaltning
- bærekraftig vekst og utviklingen innen fiskeindustrien og havbruksnæringen
- en stram finanspolitikk
- understøtting av sjømatnæringen også fordi den står for en mattilførsel med lavt karbonfotavtrykk
- mer forskning på havets bestander
- utvikling av bioøkonomien særlig basert på marine ressurser

I tillegg til eget innspill til regjeringens havstrategi og partiprogrammene samarbeidet Sjømat Norge med Rederiforbundet, Norges Fiskarlag, Norsk Olje og Gass og Norsk Industri om et felles innspill med tittel Havnasjonen Norge. Dette ble overlevert til Erna Solberg og Jonas Gahr Støre i et frokostmøte 1. november 2016.

Lederne i organisasjonene la i fremleggelsen vekt på at i møtet med, og i mestringen av havet, har Norge utviklet kompetanse og næringer som i dag er i verdensklasse. Fremtidens havnæringer vil derfor i hovedsak utvikle seg basert på allerede eksisterende næringer, og i samspillet og skjæringspunktet mellom disse.

Konkurransedyktige rammevilkår og lavt kostnadsnivå som grunnlag for alt arbeidet er også sentralt i fellesdokumentet. I fremleggelsen fokuserte Sjømat Norge bl.a. på at vi må ha rammevilkår som gjør at vi unngår at villfisk landes i våre naboland og produksjonen av oppdrettsfisk flyttes til andre land. Det ble også understreket at en sterk

sjømatnæringsklynge i Norge forutsetter en sterk norsk havbruksproduksjon og fiskeriaktivitet.

BILDET: Rapporten "Havnasjonen Norge" ble overlevert til Erna Solberg og Jonas Gahr Støre i et frokostmøte 1. november 2016. F.v. Otto Gregussen (Norges Fiskarlag), Inger-Marie Sperre (Sjømat Norge), Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (Norsk olje og gass), Erna Solberg, Jonas Gahr Støre, Sturla Henriksen (Norges Rederiforbund) og Knut E. Sunde (Norsk Industri)

I 2016 har Sjømat Norge jobbet videre med det næringspolitiske samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene Fellesforbundet, NNN og Industri Energi. Dette resulterte i et felles næringspolitisk notat med ytterligere styrking av våre budskap som er oversendt partiene i deres arbeid med partiprogram i januar 2017. Samarbeidet fikk bred omtale i media. Ett av hovedpoengene var at mange av de 20.000 arbeidsplassene i EU som baseres på foredling av norsk sjømat kan flyttes hjem ved at bl.a. fisk som fanges på norske kvoter bør leveres og produseres i Norge. Også de 200.000 tonn med fiskeavskjær som kastes i havet må tas på land for å utvikle næringen, øke verdiskapingen og skape flere arbeidsplasser. Også sammen med fagbevegelsen poengterte Sjømat Norge at politikerne i større grad må legge til rette for en helhetlig utvikling og forutsigbarhet for en næring som blir stadig viktigere for landet.

Sjømat Norge har i 2016 vært aktiv pådriver i Sjømatalliansen der man sammen med øvrige organisasjoner i fiskerinæringen arbeider for økt politisk forståelse og aksept for å fremme bedre markedsadgang for norsk sjømat. Se for øvrig kapittel om Handel og markedsadgang.

INDUSTRI

Sjømat Norge har et betydelig antall medlemsbedrifter innen industrisektorene. Dette er bedrifter som driver med bearbeiding og foredling av hvitfisk, skalldyr, pelagisk fisk, laks og ørret og med marine ingredienser. I tillegg kommer en rekke medlemmer som driver med trading og eksport.

Melding til Stortinget om sjømatindustriens rammevilkår

Regjeringen Stoltenberg oppnevnte i 2013 et utvalg ledet av professor Ragnar Tveterås for å gjennomgå rammevilkårene for sjømatindustrien. Utvalget la frem sin rapport (NOU 2014:16) den 16. desember 2014. Utvalget foreslo omfattende endringer i rammeverket for fiskeflåte og fiskeindustri, og var svært tydelig på at sjømatnæringen trenger fleksibilitet for å styrke sin konkurransekraft i krevende og komplekse internasjonale markeder. Rapporten fra sjømatindustriutvalget var på høring i 2015, og i november la regjeringen frem en melding til Stortinget om Sjømatindustriens rammevilkår. Regjeringen foreslo endringer på en rekke områder, og Sjømat Norge støttet retningen i regjeringens forslag. I 2016 ble sjømatindustrimeldingen behandlet i Stortinget. Sjømat Norge deltok i høringen i Stortinget og arbeidet også opp mot de politiske partiene.

BILDET: I 2016 ble det også inngått en avtale mellom Fiskesalgslagenes Samarbeidsråd, Norges Fiskarlag og Sjømat Norge om modernisering og forenkling av førstehåndsomsetningen av fisk.

Som en del av dette arbeidet ble det også inngått en avtale mellom Fiskesalgslagenes Samarbeidsråd, Norges Fiskarlag og Sjømat Norge om modernisering og forenkling av førstehåndsomsetningen av fisk, og sikring av balanserte, effektive og ryddige markedsplasser. Partene gir i avtalen en felles tilslutning for å jobbe frem dynamiske minstepriser, sikre balanserte salgsvilkår mellom kjøper og selger og legge til rette for omsetningsformer som bidrar til økt forutsigbarhet og fleksibilitet. Partene sluttet seg også til regjeringens forslag om å opprette en ekspertgruppe for å gjennomgå førstehåndsomsetningen.

Ekspertgruppe - forenklinger og forbedringer i førstehåndsomsetningen

Ekspertgruppen ble opprettet etter Stortingets behandling av sjømatindustrimeldingen, og utvalget la frem sin rapport i desember 2016. Utvalget foreslår blant annet at det etableres nasjonale referanseprisindekser som basis for minsteprisfastsettingen, og at minstepris bør settes med tilstrekkelig avstand til referanseprisene for å sikre at markedsmekanismene fungerer. Utvalget slår også fast at salgslagene har et særlig ansvar for å tilrettelegge markedsplassene og bør benytte mulighetene for fritt valg av omsetningsform. Videre peker utvalget på at salgslagene må være bevisste på at de ikke bruker sin lovgitte monopolstilling til å gi selger en urimelig sterk posisjon sammenlignet med kjøper, og at alminnelige regler i kjøpsloven bør brukes som rettesnor i arbeidet med forretningsregler og salgsvilkår. Det vil i stor grad være opp til partene å følge opp forslagene fra utvalget.

Pliktkommisjonen

Som en konsekvens av Stortingets behandling av sjømatindustrimeldingen ble det nedsatt en kommisjon for å vurdere pliktsystemet. Pliktkommisjonen la frem sin rapport høsten 2016, og denne er nå til politisk behandling i Nærings- og fiskeridepartementet. Det legges frem en melding til Stortinget om saken tidlig i 2017. Pliktkommisjonen gikk inn for å oppheve systemet med tilbudsplikt, bearbeidingsplikt og aktivitetsplikt, og at det som vilkår må kreves en kompensasjon fra selskap som fritas fra pliktene. Sjømat Norge avga høringssvar i tråd med vår innstilling til Tveteråsutvalget.

Landings- og sluttседdelforskriften

Den nye landings- og sluttседdelforskriften ble vedtatt i april 2014, og trådte i kraft 1. januar 2015. Forskriften innebærer nye krav for kjøpere og produsenter. Sjømat Norge har i 2016 lagt ned en betydelig innsats for å sikre en praktisk implementering av de nye bestemmelsene, spesielt kravet om journalføring og adskillelse og merking av fangstene.

Hovedmålet for Sjømat Norge har vært å sikre at veilederne som er utarbeidet tar tilstrekkelig hensyn til at fiskeindustrien må drive en effektiv og kvalitetsorientert produksjon. Samtidig har det vært viktig å forbedre ressurskontrollen og sikre like konkurransevilkår. Industriens hovedinnvendinger mot en del av bestemmelsene er at de er vanskelig å etterleve i praksis og at de vil kreve betydelige ressurser i form av tid- og arbeidskrevende operasjoner og administrativ oppfølging.

Sjømat Norge har gjennomført en rekke møter med Fiskeridirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet, og i desember 2016 varslet Nærings- og fiskeridepartementet en del endringer som skulle forenkle etterlevelsen. Den generelle dispensasjonen fra journalføringskravet opphørte ved inngangen til 2017, og dette stiller bedriftene i en ny situasjon. Nofima la i oktober 2016 frem en rapport om innføringen av landingsforskriften, hvor det blant annet pekes på stor usikkerhet og manglende veiledning fra forvaltningen.

Brexit

Storbritannias folkeavstemning i juni 2016 ga et lite flertall for å forlate EU, og dette har skapt nye utfordringer med stor betydning også for den norske sjømatindustrien. Sentrale punkt i Sjømat Norges oppfølging har vært knyttet til å sikre norsk markedsadgang for sjømat til det britiske markedet, den felles forvaltningen av fiskeressursene i Nordsjøen og Norskehavet og fortsatt tilgang på råstoff fra den britiske fiskeflåten. Særlig når det gjelder sild og makrell er skotske fartøy en viktig leverandør til den norsk industrien. Les mer om temaet under kapittel for handel og markedsadgang.

Medlemsmøter

Sjømat Norge har i 2016 gjennomført flere medlemsmøter rettet mot industrimedlemmer. Møtene er blitt avholdt i Tromsø og Ålesund, og det har vært god deltakelse på møtene. Medlemsmøtene er en god arena for dialog og informasjonsutveksling.

Pelagic Fish Forum

Sjømat Norge har i samarbeid med Norges Sjømatråd etablert et globalt forum for pelagiske konsumbedrifter. Første samling ble holdt i Istanbul i november 2012. I de påfølgende årene er det blitt arrangert to årlige samlinger: En i tilknytning til Brussel Seafood Exposition i april, og en hovedsamling i november. Hovedsamlingen i 2016 ble avholdt i Barcelona. Bedrifter fra hele verden er representert i Pelagic Fish Forum, og deltakelsen har økt fra år til år.

Minsteprisdrøftinger

Norges Råfisklag

Sjømat Norge har i 2016 gjennomført 3 minsteprisdrøftinger med Norges Råfisklag om minstepriser for torsk, hyse, sei og andre fiskeslag. Minsteprisene for torsk har vært økende gjennom 2016, noe som gjenspeiler markedsutviklingen. I hovedsak har omsetningen foregått på høyere prisnivåer enn fastsatte minstepriser, noe som er i tråd med Sjømat Norges prinsipielle synspunkt. Dette må til for å gi aktørene den fleksibilitet som trengs innenfor en næring der både flåte, industri og marked er differensiert.

Sjømat Norge ble i desember 2015 enig med Norges Råfisklag om å utrede mulighetene for et system med dynamiske minstepriser basert på markedsindikatorer. I september 2016 ble det innført en prøveordning med dynamiske minstepriser for torsk, basert på omsetningen av fersk og fryst torsk, samt eksportverdi. Ordningen fungerte godt høsten 2016, og ble avtalt videreført i hovedsesongen vinteren 2017.

Også for kongekrabbe er det blitt innført en prøveordning med dynamiske minstepriser, og ordningen trådte i kraft i januar 2017.

Sjømat Norge har i 2016 også drøftet minstepriser for ferske reker, selvtilvirket tørrfisk og hval. Det ble ikke oppnådd enighet om minsteprisene for ferske reker og hval.

Når det gjelder ferske reker er det et tilbakevendende problem at råstofftilgangen, markedssituasjonen og omsetningsmulighetene, spesielt om sommeren, kan være svært varierende mellom sør og nord. Dette skaper tidvis stor prisvariasjon som det er vanskelig å fange opp gjennom statiske minstepriser.

Markedssituasjonen for rognkjeksrogn har vært vanskelig i flere år. Markedet er begrenset til Sverige og Danmark, og det er stor konkurranse både fra andre leverandører av rognkjeksrogn (Island og Grønland) og fra billigere rognprodukter. I tillegg har WWFs rødlisting av norsk rognkjeksrogn i Sverige ført til et sterkt press fra kundene om at produktet må miljømerkes. Det er 2016 satt i gang en prosess med sikte på å få MSC-godkjenning av det norske rognkjeksfisken. På grunn av den uavklarte markedssituasjonen er det ikke blitt gjennomført minsteprisdrøftinger for rognkjeksrogn i 2016.

Minsteprisene for hval ble økt noe i 2016. Sjømat Norge mente det ikke var grunnlag for en slik økning. Generelt sett har omsetningssituasjonen for hvalkjøtt bedret seg noe de siste årene, men det faktiske uttaket er fortsatt lavere enn de fastsatte fangstkvotene. Dette innebærer at det er rom for ytterligere vekst i omsetningen innenfor dagens forvaltningsopplegg. For å realisere ytterligere vekst er det imidlertid nødvendig å få normalisert handelen med Japan, og dette er noe Sjømat Norge har arbeidet med også i 2016. Det kan se ut til å være en viss positiv utvikling, men det må påregnes ytterligere oppfølging dersom eksporten av hvalprodukter skal ta seg opp.

Merkevareforeningen Norsk Hval ble i 2012 stiftet for å løfte arbeidet med merkevarebygging for norske hvalprodukter i Norge. I tillegg er det utviklet en felles kvalitetsstandard for fangst og produksjon av vågehval som blir brukt av alle medlemmer. Medlemmene består av både hvalfangere og bearbeidingsbedrifter. Administrasjonen i merkevareforeningen blir ivaretatt av Fiskeriparken på Myre. Sjømat Norges Øyvind Andre Haram har vært styreleder fra november 2013.

Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag

Det har også i 2016 kun vært fastsatt minstepriser for fersk fisk. Det er gjennomført tre prisdrøftelser, og partene har kommet til enighet i alle drøftelsene. Prisjusteringene har i stor grad fulgt samme takt som i de øvrige salgslagene for hvitfisk. Fra september 2016 er det innført en prøveordning med dynamisk minstepris på sei, basert på omsetningen av fryst sei og eksportverdi.

Surofi har i 2016 gjennomført en prøveordning hvor akseptpris settes lik startpris i auksjonene av fryst fisk. Denne ordningen ble avvirket mot slutten av året. Det er stadig en utfordring å få til et velfungerende auksjonsmarked.

Vest-Norges Fiskesalslag

Sjømat Norge, NSL og Vest-Norges Fiskesalslag gjennomførte minsteprisdrøftinger tidlig i 2016, og det ble oppnådd enighet om nye minstepriser.

Norges Sildesalgslag

Norsk vårgytende sild

Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag ble enige om å innføre en prøveordning med en dynamisk minsteprismodell for norsk vårgytende sild høsten 2015. Gjeldende minstepris skal være 80 % av gjennomsnittlig førstehandspris i en referanseperiode som omfatter de to foregående ukene. Prøveordningen ble evaluert våren 2016, og ble etter dette videreført uten vesentlige endringer. For nvg-sild har det i hele 2016 blitt fastsatt dynamiske minstepriser.

Nordsjøsil

Våren 2016, i forkant av hovedsesongen for nordsjøsil, ble Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag enige om å innføre en ordning med dynamisk minstepris for nordsjøsil. Ordningen er lik modellen som brukes for nvg-sild.

Makrell

Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag ble i forkant av hovedsesongen for makrell i 2016 enige om å innføre et nytt budgivnings- og prisregime, basert på øre pr gram. Det ble også enighet om å innføre dynamisk minstepris. Begge ordningene har etter Sjømat Norges

vurdering fungert godt, selv om det har vært enkelte utfordringer med dynamisk minstepris i forbindelse med overgangen mellom ulike fiskerier (fra dorg til not og fra not til trål).

Råstoff til mel-og oljeanvendelse

Sjømat Norge og Sildelaget ble i desember 2016 enige om en prisavtale for 2017. Minsteprisene for råstoff til produksjon av fiskemel og fiskeolje fastsettes dynamisk på bakgrunn av endringer i utvalgte markedsindikatorer.

Hestmakrell, kolmule og lodde

Minsteprisene for hestmakrell, kolmule og lodde til konsum er ikke blitt endret i 2016.

Fiskeriforhandlinger

Forvaltningen av de fleste store fiskebestandene i Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen skjer gjennom internasjonalt samarbeid. Utgangspunktet for forvaltningen er vitenskapelige råd fra Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Fordelingen av andeler mellom partene er et sensitivt tema, og de siste årene har det vært uenighet mellom kyststatene om fordelingen av både makrell, kolmule og norsk vårgytende sild.

De norske forhandlingsdelegasjonene ledes av Nærings- og fiskeridepartementet, og består i tillegg av representanter fra Utenriksdepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystvakten, Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt og Sjømannsforbundet. Også andre organisasjoner deltar i enkelte forhandlinger.

Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon

Fellesforvaltningen mellom Norge og Russland har fungert godt i mange år, og det er etablert tradisjoner for ansvarlig, langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressursene. I 2016 ble forhandlingene for 2017 avholdt i Norge. Torskekvoten for 2017 ble fastsatt til 890.000 tonn, omtrent samme nivå som i 2015 og 2016.

For Sjømat Norge er det et viktig prinsipp at kvotene settes på bærekraftig nivå, og at det er størst mulig stabilitet i kvotefastsettelsen for å unngå store svingninger i ressurstilgangen og uro i markedene.

Kvoten for hyse i 2017 ble satt til 233.000 tonn, en liten nedgang fra 2016. Blåkveitekvoten er for 2017 satt til 24.000 tonn, en økning på to tusen tonn fra 2016. Kvoten på snabeluer ble videreført med 30.000 tonn. Det er også for 2017 enighet om å ikke åpne for loddefiske i Barentshavet. Ressurssituasjonen i Barentshavet har vært god over mange år, og forvaltningssamarbeidet mellom Norge og Russland er velfungerende.

Makrell

Under makrelldrøftelsene i Clonakilty i oktober 2016 ble Norge, EU og Færøyene enige om å videreføre trepartsavtalen som ble inngått for 2015. Partene ble enige om en totalkvote (TAC) på 1.020.996 tonn makrell for 2017. Dette innebærer en økning på 14 % fra kvoten for 2016. I likhet med tidligere år er det satt av 15,6 % av TAC til landene som har valgt å stå utenfor kvoteavtalen; Island, Russland og Grønland.

Norsk vårgytende sild

Kyststatene Norge, Island, Færøyene, Russland og EU inngikk i oktober 2016 en avtale om totalkvote og forvaltningsstrategi for norsk vårgytende sild. På bakgrunn av råd fra ICES ble sildekvoten for 2017 satt til 646.075 tonn, noe som er mer enn en dobling fra 2016. Partene

er imidlertid ikke enige om fordelingen av denne kvoten, og det totale uttaket vil ventelig bli høyere enn den avtalte totalkvoten.

Norge har fastsatt en kvote av norsk vårgytende sild på 432.870 tonn for 2017, basert på et andelskrav på 67 %.

Kolmule

Som for norsk vårgytende sild ble kyststatene (Norge, Island, EU og Færøyene) enige om en avtale om totalkvote og forvaltningsstrategi, men ikke om fordeling. Bestandssituasjonen for kolmule er svært sterk, og gir grunnlag for en kvoteøkning fra 2016 til 2017 på 73 %. Totalkvoten er satt til 1.342.330 tonn.

Nordsjøen

I desember 2016 ble det inngått en bilateral fiskeriatvtale mellom Norge og EU om forvaltningen av felles fiskebestander i Nordsjøen og gjensidige fiskemuligheter i hverandres farvann. Kvotene ble fastsatt i tråd med vedtatte forvaltningsstrategier og råd fra ICES.

HAVBRUK

Sjømat Norge har medlemsbedrifter innenfor hele verdikjeden av havbruk inkludert fiskefôr og leverandører til havbruksnæringen. Den dominerende arten i norsk havbruk er atlantisk laks, med regnbueørret som den andre viktige kommersielle arten. I tillegg har Sjømat Norge også medlemsbedrifter som produserer marine arter og skjell, herunder rensefisk.

Volummessig så fortsetter den utflatingen vi har sett i produksjonen av laks siden 2012. Slaktevolumet ble i 2016 redusert med hele 7 %, mens produksjonen ble redusert med 3 % fra 2015 til 2016. Dessverre ser vi også en betydelig reduksjon av produksjonen av regnbueørret, og ved inngangen av 2017 så var stående biomasse redusert med hele 33 % sammenlignet med året før.

Som en følge av økt etterspørsel og redusert tilgang på laks ble det betydelig økning i prisen på laks. Den gjennomsnittlige prisen på laks til oppdretter (pris pr kg sløydvekt, inkl. slakting og transport Oslo) økte fra kr. 40,35 til kr. 63,10. Fortsatt så har Norge en valutasituasjon som er gunstig for eksportnæringene. Men det er fortsatt en negativ utvikling for produksjonskostnadene. Det er viktig for Sjømat Norge å ha stort kostnadsfokus når næringspolitikk skal utformes, for å sikre at næringen er robust nok til å takle både en økonomisk situasjon med en høyere kronekurs og lavere markedspriser på laks og ørret.

Flere viktige saker som berører næringens aktiviteter og videre utvikling har stått på sakskartet i løpet av året. Blant de viktigste sakene hvor Sjømat Norge har engasjert seg er de følgende:

Stortingsmeldingen om vekst i havbruksnæringen

Regjeringens arbeid med Stortingsmelding om vekst i havbruksnæringen har som mål å drøfte hvordan Norge kan øke verdiskapingen ved å fremme en ny og forutsigbar politikk for kapasitetsvekst. Meldingen ble offentliggjort uken før årsarrangementet til Sjømat Norge 20. mars 2015, og ble drøftet både under medlemsmøtet og generalforsamlingen. Det ble meldt

at regelverksendringene i forbindelse med innføring av et reguleringsregime skulle komme på høring 1. halvår 2016, og Havbruksmeldingen ble på nytt behandlet under generalforsamlingen 7. april 2016.

Generalforsamlingen vedtok enstemmig følgende tilrådning fra medlemsmøtet:

- 1. Sjømat Norge kan ikke gi sin tilslutning til Regjeringens arbeid med ny reguleringsmodell med mindre denne får en vesentlig annen innretning enn opprinnelig skissert. Ordninger som innebærer kollektiv avstraffelse er ikke akseptabelt**
2. Sjømat Norge forutsetter at Stortingets mål med Stortingsmeldingen om «økt verdiskapning basert på forutsigbar, bærekraftig vekst og bedre miljøtilpasning i oppdrettsnæringen» følges opp gjennom en ny reguleringsmodell som sikrer reell vekst i norsk laks- og ørretproduksjon.
3. Sjømat Norge forventer at departementet gjennomfører en grundig analyse/konsekvensutredning av den nye forvaltningsmodellen med hjelp av ulike kompetansemiljøer, og i samarbeid med næringen. Et nærmere samarbeid med næringen vil sikre at kunnskap om de produksjonsmessige forholdene i større grad blir ivaretatt.
4. I den videre oppfølgingen av havbruksmeldingen må departementet legge til rette for en forvaltning hvor regulering av oppdrettskonsesjoner (tillatelses-MTB) ikke blandes sammen med myndighetstiltak mot lakselus.
5. Frem til et nytt reguleringsregime er implementert, foreslår medlemsmøtet at det legges opp til en årlig bærekraftig tildelingsrunde.
6. Mattilsynet er sentral i oppfølgingen av næringens arbeid for å ha kontroll på lakselusnivåene på lokalitetene. Det er derfor avgjørende at tilsynet prioriterer dette arbeidet med tilstrekkelige ressurser og med relevant kompetanse. Som en følge av kompleksiteten i håndteringen av lakselus er det viktig at Mattilsynet utøver et godt skjønn i oppfølgingen av regelverket, og sikrer proporsjonalitet i de valg av tiltak som pålegges virksomhetene.

Medlemsmøtet ber om at Sjømat Norge – med utgangspunkt i de synspunkter som fremkommer i denne tilrådning – foretar en tett oppfølging av den varslede høring om innføring av en områdebasert forvaltning. Dersom departementet i sitt høringsnotat på vesentlige områder fraviker de prinsipielle føringene som her fremkommer, bes styret om å innkalle til et eget medlemsmøte for behandling av hørings svar og Sjømat Norges videre arbeid overfor Regjeringen og Stortinget.

Forslag til regelverksendringene ble sendt på høring 24. juni, og som en oppfølging av denne høringen avholdt Sjømat Norge medlemsmøte 12. september. På møtet ble høringen gjennomgått og diskutert. Hovedkonklusjonen fra møtet var at Sjømat Norge skulle holde fast på vedtaket fra Generalforsamlingen om at organisasjonen ikke kunne gi sin tilslutning til det foreslåtte regimet.

Et av Sjømat Norges hovedankepunkt til systemet for ny produksjonsregulering var konsekvensene knyttet til redusert fleksibilitet. Departementet sendte 20. desember ut en tillegghøring hvor det ble foreslått en utvidet fleksibilitet som innebar at en tillatelse kunne benyttes i tre produksjonsområder. Sjømat Norge ga i hovedtrekk sin støtte til

departementet sitt forslag, men fastholdt at dette ikke var tilstrekkelig til å endre sin hovedkonklusjon til høringen som helhet.

Produksjonen skal reguleres ut fra en vurdering av estimater fra Havforskningsinstituttets modell, som skal beskrive effekten lakselus på lokaliteter har på utvandrende smolt. Sjømat Norge har vært kritisk til både modellen i seg selv, og hvordan prosessen med videreutvikling av modellen har vært gjennomført. Det har i løpet av 2016 vært flere møter med Havforskningsinstituttet, og det har vært en god dialog mellom instituttet og Sjømat Norge.

Produksjonsregulering

Ved behandlingen av høring om nytt MTB-system januar 2014, var det et stort sprik i hvordan de ulike bedriftene oppfattet den beste fremtidige produksjonsreguleringen. Et produksjonsreguleringssystem som har en stor grad av fleksibilitet og en best mulig markedsmessig tilpasning av produksjonen er imidlertid noe hele næringen ønsker, men det var store forskjeller i hvordan bedriftene så for seg dette. Som en konsekvens av betydelig uenighet i medlemsmassen konkluderte styret med at det ikke var riktig å avgi en enhetlig uttalelse om videreutvikling av MTB-systemet.

Som et resultat av ønsket om å få etablert et produksjonsregime som sikrer en større grad av fleksibilitet ble det under Generalforsamlingen 2015 vedtatt en kompromissløsning som la opp til et system som ga mulighet for en biomasseøkning ved årsskiftet utover dagens fastsatte MTB-grenser:

«Norsk havbruksnæring bør ha et reguleringsregime som gir nødvendig mulighet for markedstilpasning for å kunne opprettholde et uttak av fisk gjennom hele året, uten at dette går på bekostning av produksjonsvolumet. Basert på disse forutsetningene ønsker FHL et nytt reguleringsregime hvor MTB gradvis øker inn mot nyttår, og reduseres igjen i løpet av våren. Målet med den foreslåtte løsningen er ikke vekst, men å gi selskaper mulighet til å overføre biomasse og slaktevolum fra 3. tertial til 1. tertial.»

Våren 2016 ble dette igjen tatt opp med departementet, som var villig til å se på muligheten til å endre dagens MTB ordning. Departementet kom opp med et forslag til endret biomasseprofil med en biomasseoppbygging inn mot nyttår, etterfulgt av en gradvis nedbygging. Endringen ble omtalt som Varierende Tillatt Biomasse (VTB). I forslaget ble det satt en pris på 1,5 millioner kroner for å ta i bruk denne muligheten, uten at endringen for de aller fleste innebar en mulighet for produksjonsøkning. I tillegg er dette er midlertidig løsning frem til 31. desember 2019, noe som innebærer en betydelig usikkerhet relatert til en omlegging av produksjonen. Som en konsekvens av dette var det svært få selskaper som valgte å benytte seg av denne muligheten.

Som en følge av endringen som ble gjort av departementet har det ikke vært rom for å diskutere andre endringer med tanke på tilpasninger av MTB-systemet. Dette inkluderer vedtaket fra siste års Generalforsamling om å se på særordninger for mindre selskaper:

"Generalforsamlingen ber styret ta opp igjen arbeidet med å forbedre MTB-regelverket, spesielt for selskaper med få konsesjoner."

Ny produksjonskapasitet

I påvente av ferdigstillelse av stortingsmeldingen tilbød regjeringen 5 % vekst mot strenge miljøkrav. Kravene i den opprinnelige høringen som ble sendt ut 23. juni 2014, var at lusenivåene ikke skulle overstige 0,1 voksen hunn lus i snitt per fisk. I den endelige forskriften var kravet satt til at det ikke skal være mer enn 0,2 voksne hunn lus per oppdrettsfisk i snitt på lokaliteter der konsesjoner med utvidet kapasitet benyttes. Grensen på 0,2 skal holdes ved bruk av maksimalt to medikamentelle behandlinger per produksjonssyklus. Søknadsfristen til kapasitetsøkningen var 1. september 2015, og hele 88 % av tillatelsene valgte å melde sin interesse for økningen. Det viste seg likevel rett før fristen for å innløse den nye kapasitet, 1. desember 2016, at svært få valgte å ta i bruk denne muligheten. Bakgrunnen for dette var tredelt – et svært strengt nivå, betydelige konsekvenser ved overtredelse og stor usikkerhet til lusetelling på så lave nivåer. Det siste ble belyst gjennom en rapport utarbeidet av Norsk Regnesentral på bestilling fra Sjømat Norge.

Både manglende interesse for tilbudet fra departementet, samt dårlig rettsikkerhet for oppdretterne, gjorde at departementet valgte å endre forutsetningene for 5 %-veksten og tidsfristen. De krav som nå settes til å ta i bruk 5 % økning av tillatelsene er at det først regnes som brudd på vilkårene ved lusetall mellom 0,2 og 0,3 lus per fisk i tre påfølgende uker. Ved nivå på 0,3 lus per fisk eller mer regnes det uansett som brudd på vilkårene allerede etter én telling. Frist for å melde interesse for tilbudet settes til 10. januar 2017. Endelig frist for å betale vederlag settes til 1. mars 2017.

Etablering av ny forvaltningsstruktur

Kommunal- og moderniseringsdepartementet kom 5. april 2016 med Meld. St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – roller, struktur og oppgaver. I meldingen foreslår regjeringen «... at det gjennomføres en regionreform fra 2020, samtidig med kommunereformen, og valg til nye regioner og nye kommuner i 2019. Parallelt med reformene utredes også fremtidig struktur for fylkesmannsembetene. Målet er at forvaltningsnivåene og -strukturene skal fungere godt sammen.» Meldingen varslet også om at Fiskeridepartementet «... vil utrede om det kan være hensiktsmessig å delegere myndighet til større folkevalgte regioner fra de forskjellige sektormyndighetene i kurante saker i forbindelse med behandling av akvakultursøknader.» Men også at dersom « ... regionene ikke blir betydelig større, vil oppgavene som fylkeskommunene ble tilført i 2010, bli flyttet tilbake til Fiskeridirektoratet.»

Sjømat Norge har startet en diskusjon om hva som er organisasjonens standpunkt i forhold til hva som er en hensiktsmessig fremtidig forvaltning av havbruksnæringen, og vil jobbe videre med dette i 2017.

Arealtilgang

Arealtilgang er i dag en av de største begrensningene for en videre utvikling av havbruksnæringen. Dette skyldes i stor grad en restriktiv holdning blant de regionale myndigheter til å avsette areal som kan benyttes til havbruk. Regionlagene i Sjømat Norge har lagt ned en stor innsats i arbeidet med fylkeskommuner og kommuner, og med de interregionale planene som er i ferd med å utarbeides. I dette arbeidet har FHF sine prosjekter med å kartlegge de store ringvirkningene, og det begrensede arealbeslaget havbruksnæringen representerer, vært viktig dokumentasjon for å argumentere for en vekst i kommunene.

På grunn av det store antall kystkommuner og fylkeskommuner som Sjømat Norge må forholde seg til, er det viktig at organisasjonen jobber målrettet og bruker tilgjengelige ressurser på en best mulig måte. Målet er å få størst mulig gjennomslag for at sjøareal som er godt egnet for havbruk, blir benyttet til matproduksjon.

Tap i produksjonen (svinn)

Fiskeridirektoratet har statistikkansvaret for bl.a. havbruket i Norge hva gjelder produksjonsvolumer, oversikt over aktører, økonomi osv. I all matproduksjon har man svinn i produksjonen, og svinn i akvakulturproduksjon rapporteres også inn til Fiskeridirektoratet. I statistikken til Fiskeridirektoratet opererer man med følgende definisjoner av årsaker til svinn:

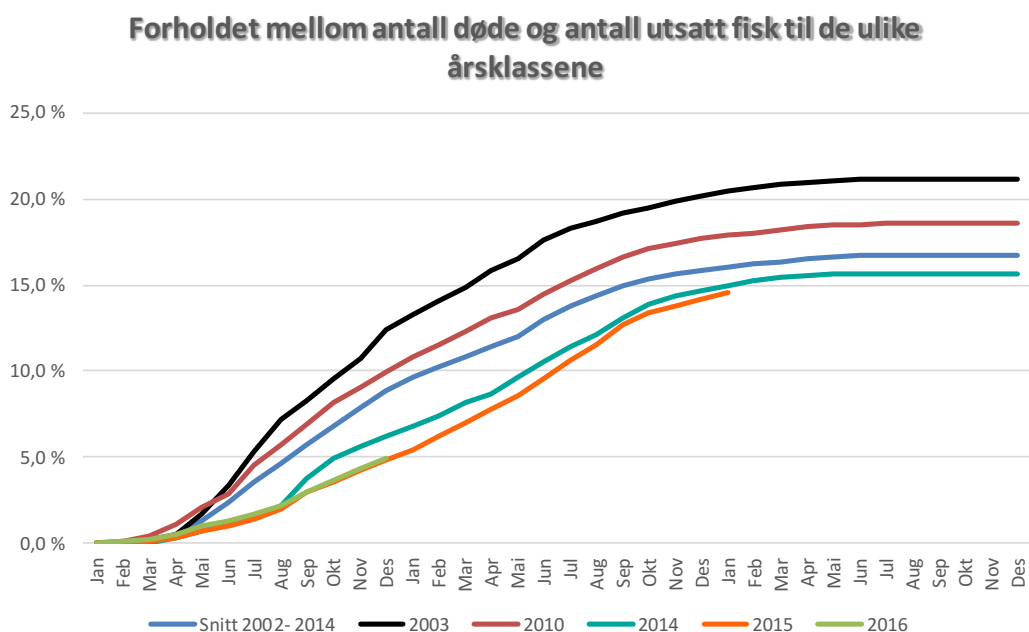
- Dødfisk: Antall døde fisk som er tatt opp av merden.
- Utkast fra slakteri: Antall fisk oppgitt fra slakteri som utkast.
- Rømming: Antall fisk som er rapportert rømt fra merdene.
- Tellefeil: Korreksjon av antall fisk i merd, som følge av avvik ved telling av fisk.
- Annet: Antall fisk som er tapt som følge av predatorer, tyveri og andre uforklarlige årsaker.

Av disse er dødfisk den vesentlige indikatoren på ulike utfordringer knyttet til selve holdet av fisk når den er på lokaliteten. Dette kan være knyttet til forekomst av smittsomme sykdommer og driftsforhold som har ledet til fiskedød som følge av eksempelvis fysiske skader.

Statistikken inneholder tallet på dødfisk, og som følge av at det til tider kan være mer enn 400.000.000 fisk i sjøen samtidig kan dette tallet være høyt sammenlignet med annet

dyrehold som har færre individer. For å se på utviklingen over tid kan frekvensen av dødfisk f.eks. uttrykt i prosent av antall dødfisk pr år av antall fisk som er satt i sjøen samme kalenderår benyttes. Siden produksjonsperioden i sjø er i størrelsesorden halvannet år, er det mer korrekt å se på dødeligheten til et utsett fra fisken settes i sjø til hele utsettet er slaktet.

Figuren nedenfor viser dødelighet i de siste års utsettsgenerasjoner. Tallene viser at forekomsten av fiskedød i sjøfasen i produksjon av laks har gått jevnt nedover med fra 21 % i 2003 til 15 % i 2014.

Forsvarets aksept for økt oppløselighet av marine kart

Forsvarsdepartementet har sendt på høring et forslag til lov om opptak og bruk av informasjon om skjermingsverdige objekter, militære anlegg og områder, og bunnforhold. Dette er en lov som blant annet vil ha betydning for mulighetene til å kartlegge havbunn og tilgang/bruk av slike data. Loven vil også hjemle forskrift som i mer detaljert grad vil sette rammene for hva som vil bli tillatt. Både høringsfrist på loven og forslag til forskrift vil være i 2017.

I henhold til gjeldende lov og regler er dybdedata innenfor territorialgrensen for Fastlands-Norge, med høyere oppløsning enn 50 x 50 meter, gradert konfidensielt i henhold til sikkerhetsloven. Det er bred politisk enighet om at vi skal leve av ressursene i havrommet langs kysten i generasjonene som kommer. Hvis det skal skje på en bærekraftig måte, må offentlig forvaltning, forskningsmiljøer og næringslivet kunne se det landskapet vi beveger oss i, også under vann. Gjennom nedsettelsen av en arbeidsgruppe ønsket forsvarsdepartementet hjelp til blant annet å belyse mulighetene, interessesfærene, mulige interessekonflikter og mulige løsninger. Arbeidsgruppen bestående av Kystverket, Fylkeskommunene, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Miljødirektoratet, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Norges geologiske undersøkelse, Statens kartverk og Forsvaret (Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), Sjøforsvarsstaber (SST), Etterretningstjenesten, Forsvarets militærgeografiske tjeneste (FMGT) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)). Arbeidsgruppen leverte sin rapport i april 2016.

Den sivile delen av arbeidsgruppen foreslår at data med en oppløsning ned til 25m x 25m skal være åpen, begrenset tilgang på data med en oppløsning ned til 10m x 10m og konfidensielt hvis dataene har en større oppløsning. Gruppens medlemmer fra det militære samfunn foreslår at data opp til 50m x 50m skal være åpen, mens en vil ha begrenset tilgang på data med en oppløsning opp til 25m x 25m og at data med en større oppløsning skal være konfidensielt. Dette er rammeforslag og både praktiseringen av hvilke data som kan opptas/frigis/brukes og hensyntaking til det sivile samfunnsbehov medfører at data vil bli gjort tilgjengelig utover disse rammene, men dette vil mer bli beskrevet i kommende forskrift.

Marin Verneplan

Nå er vi i gang med runde to av marin verneplan, der administrasjonen i løpet av 2016 har deltatt i arbeidsutvalg sammen med andre interesser og forvaltning, mens berørte oppdrettsbedrifter har deltatt i referansegrupper tilknyttet hvert enkelt område.

Verneplanen er en oppfølging av stortingsmeldingen Vern og bruk i kystsona, og skal bidra til å følge opp intensjonene i stortingsmeldingene Biologisk mangfold og Rent og rikt hav. Gjennom verneforskrifter skal dette beskytte et representativt utvalg av undersjøiske områder og sikre mangfoldet av arter og naturtyper. Innføring av Marint vern skal ikke være til hinder for bruken av områdene såfremt aktivitetene ikke skader verneverdiene, og det er på mange måter her vårt fokus i arbeidet ligger, da vi ser at synet på dette har endret seg betydelig den siste tiden. Da arbeidet i faglig råd for marine verneplaner startet rundt 2004 var ikke havbruk regnet som påvirker av verneformålet. Den gang var det «større tekniske installasjoner» som var problemet, for eksempel molobygging, men dette har sakte men sikkert endret seg. Havbruksanleggene har blitt større og er i større grad oppfattet som en inngripen i naturen som belaster verneformålet i uønsket grad.

Planen gjelder totalt 36 områder, foreløpig er tre innført: Saltstraumen, Tautraryggen og Framvaren, alle iht. naturmangfoldsloven. Det er nå meldt oppstart for ytterligere 17 områder i Nasjonal marin verneplan.

Disse områdene, med kart, grenser og tilhørende forskriftsverk sendes på høring vinter 2017. Administrasjonen vil da ta kontakt med de selskap som direkte berøres av vernet i områdene slik at vi får en grundig behandling av høringen som har frist i starten av april.

Havbruksbedriftenes rederifunksjon

Med innføring av nye regelverk som omfatter de mindre fartøyene i næringen og dermed også berører flere personer, er havbruksbedriftene etter hvert også blitt rederiselskaper som både må forholde seg til regelverk for sjøfolk som administreres av Sjøfartsdirektoratet og regelverk for landarbeidere som ligger under Arbeidstilsynets fagområde.

Det er mange spørsmål som reiser seg i denne sammenheng og Sjømat Norge har prøvd å få aktuelle myndigheter til å avklare grensesnittet mellom disse funksjonene uten at det foreløpig har lyktes fordi myndighetene selv er usikker på grensene. Saken blir fulgt opp i 2017.

I 2015 ble bygge-og tilsynsforskriften for mindre lasteskip med lengde under 15 meter innført for nybygg og forskriften fases gradvis inn for eldre fartøyer med siste frist for eldre fartøyer 1. januar 2018. Fartøyene under 15 meter blir med dette definert i

sjøfartslovverket, noe de ikke har vært før, og dette fører til at lovverk som tidligere har omfattet fartøy over 15 meter nå også gjelder for fartøy under 15 meter. Eksempler på dette er krav til fullt sikkerhetskurs for folk som har oppgaver om bord og et mindre kurs for de som ikke har oppgaver. Et annet eksempel er krav til kommunikasjonskurs der krav nå er at fører av fartøy skal ha ROC-kurs og ikke lenger kan nøye seg med VHF-kurs.

Sjøfartsdirektoratet har over lengre tid arbeidet med revisjon av sertifikat – og kvalifikasjonsforskriften og når dette er gjennomført vil det innføres krav til sertifikater for førere av båter helt ned til 8 meter. Sjømat Norge har i forbindelse med dette vært med i en arbeidsgruppe i regi av Sjøfartsdirektoratet. Det vil bli innført en ny sertifikatklasse (D6) for de mindre fartøyene med noe mildere krav enn høyere sertifikater. Siste opplysning fra Sjøfartsdirektoratet er at forskriften kommer ut på høring i februar i år og at sertifikatkrav kan innføres fra 1. juli 2017. Det er signalisert tydelig fra direktoratet sin side at det vil bli gitt romslige overgangsbestemmelser og at det er opp til rederiene å dokumentere fartstid for å få løst sertifikat.

Fra 1. januar 2017 er det innført krav til fartøyinstruks for alle båter uten nedre grense. Det betyr at alle bedrifter må lage en slik instruks som skal følge båten. Sjøfartsdirektoratet har gitt melding om at kontroller vil starte til høsten. Mange selskaper har allerede slike fartøyinstruks og direktoratet har signalisert at det er opp til selskapene å utforme instruksen. I vår høringsuttalelse etterlyste vi også en mal for utarbeidelse av slik fartøyinstruks.

Teknologi og service

Sjømat Norge har i 2016 utvidet sitt medlemstilbud og satser offensivt på teknologi- og servicebedriftene i fiskeri- og havbruksnæringen. Tall fra Sintef viser at industrien som står for utvikling og leveranser av teknologi og service til sjømatnæringen har doblet sin verdiskaping over siste tiårsperiode.

En rekke av selskapene som leverer varer og tjenester til sjømatnæringen er nå blitt medlemmer i organisasjonen. Sjømat Norge arbeider for gode rammevilkår for hele næringen og vi ser et økende behov for å se hele verdikjeden i sammenheng. For organisasjonen er det derfor naturlig å vokse parallelt med at næringen utvikler seg, og da er det gledelig at flere bedrifter har henvendt seg til oss med ønske om å bli medlemmer. Sjømat Norge har derfor utvidet organisasjonsapparatet med en egen sektorgruppe for å ivareta interessene til de nye medlemsbedriftene. Sektorgruppe teknologi og service ble opprettet av styret den 28. januar 2016. Gjennom arbeidet i sektorgruppen er målet å sikre gode rammevilkår og bidra til økt forståelse for potensialet som ligger i teknologi- og servicebedriftene i sjømatnæringen.

Den nye sektorgruppen har satt følgende mål for sitt virke fremover:

- arbeide for en forutsigbar vekst i norsk havbruksproduksjon
- arbeide for en miljøvennlig vekst
- arbeide for en riktigere innovasjonspolitik med treffsikre virkemidler
- være en kollegial støtte sammen med de øvrige gruppene i bransjegruppe havbruk

Bedriftene som leverer teknologi- og serviceløsninger til havbruksnæringen er svært bekymret for stagnasjon i lakseproduksjonen nå når myndighetene arbeider med nytt forvaltningsregime. Stagnasjon i norsk havbruk rammer investeringsvilje og innovasjon. For å kunne utvikle nye, effektive og bærekraftige løsninger, må det ligge forutsigbarhet og

investeringsvilje i bunnen. Vi har hatt et eget møte med politiske ledelse i Nærings- og fiskeridepartementet hvor dette ble tatt opp.

1. desember 2016 i Trondheim ble det arrangert et lukket medlemsmøte etterfulgt av den åpne Teknologi- og service konferansen 2016 med middag på kvelden. På konferansen var det innlegg fra havbrukssektoren, finans, forskning og forvaltning. I tillegg var statssekretær Roy Angelvik i Nærings- og fiskeridepartementet sentral bidragsyter.

Arbeidsutvalget har i 2016 bestått av Tore Håkon Riple, Marine Constructions AS (leder), Noralf Rønningen, Aqualine AS, Ove Løfsnes, AQS AS, Trond Williksen, AKVA Group AS, Are Berstad, Aquastructures AS og Joachim Buarø, Naviaq AS. På medlemsmøtet 1. desember ble Tore Håkon Riple (Marine Constructions AS) gjenvalgt til leder for arbeidsutvalget. Joachim Buarø gikk ut av arbeidsutvalget mens Bård Worum (Salgard AS) og Trude Olafsen (AKVA Group ASA) kom inn som nye medlemmer. Riple er i tillegg representant i Bransjegruppe havbruk som er det fremste tillitsvalgte rådgivende organet for havbrukssektoren til styret i Sjømat Norge.

Regionlagene

Sjømat Norge har tre regionale havbrukslag med direkte organisasjonsmessig tilknytning til Bransjegruppe havbruk. Administrasjonen ivaretas av regionsjefene som er underlagt Sjømat Norges totalbudsjett og berører derfor ikke lagenes økonomi. Årsregnskapene for havbrukslagene legges frem på generalforsamlingen i Sjømat Norge.

Alle havbrukslagene har gjennom årene hatt støttemedlemmer. Mange av disse har valgt å bli ordinære medlemmer som del av sektorgruppe Teknologi og service omtalt ovenfor. Støttemedlemmer som kvalifiserer til medlemskap i denne sektorgruppen har fra og med 1. januar 2017 ikke lenger anledning til å være kun støttemedlem.

I det følgende gis det et sammendrag av årsmeldingene fra regionlagene.

Sjømat Norge havbruk vest

Sjømat Norge havbruk vest er ett av tre regionlag for medlemmer av Sjømat Norge tilknyttet verdikjedede havbruk. Havbruk vest omfatter kystfylkene fra svenskegrensen i sør til Stad.

Laget hadde ved utgangen av året 40 medlemsbedrifter, hvorav 35 lakse- og ørretprodusenter innenfor matfisk og settefisk, 1 selskap som driver med andre arter og 4 selskap innen forskning, utdanning mv. Medlemsmassen omfatter nå ca. 60 % av alle matfiskkonsesjoner i regionen. For settefiskproduksjonen er den prosentvise medlemsandelen noe større.

Sjømat Norge havbruk vest har hatt 12 støttemedlemmer i 2016. Fra årsskiftet 2016/ 2017 er det igjen bare 4 støttemedlemmer. Økonomisk bidrag fra støttemedlemmene var i 2016 på kr 160.000.

Arbeidsutvalget

Sjømat Norge havbruk vest har i 2016 vært ledet av et arbeidsutvalg bestående av leder Sveinung Sandvik, nestleder Elin Tveit Sveen, Erik Osland, Geir Magne Knutsen og Veronica Sandnes. Administrasjonen har bestått av regionsjef Hans Inge Algrøy. Administrasjonsressursene disponeres etter behov gjennom året og tilpasses aktivitetene og pågående saker.

Arbeidsutvalget har avholdt 2 fysiske møter og 2 telefonmøter i 2016 og det er behandlet 20 saker. I tillegg er det god epostkontakt i Arbeidsutvalget. De fleste saker som er viktige for havbruksbedriftene på Vestlandet har samme relevans i resten av landet. En del av Arbeidsutvalgets arbeid går derfor ut på å gjennomgå og diskutere saker som senere skal diskuteres og avgjøres i Bransjegruppe havbruk. Av viktige saker i denne sammenheng kan nevnes:

- Stortingsmelding om nytt forvaltningssystem for vekst/økt produksjonskapasitet
- Saker om markedstilgang for laks og ørret og nivå på markedsavgift
- Reguleringsregime for produksjon MTB/VTB
- Rømmingsproblematikk – rømmingsutvalg
- Luseproblematikken, herunder behandling, og miljø- og dyrevelferdseffekter av behandling
- Bedre samordning av forvaltningen av næringen herunder regionalreformen
- Revisjon av nasjonale laksevassdrag
- Vanddirektivet og revisjon av konsesjonene for vassdragsregulering

Av mer regionale saker som AU har behandlet kan nevnes:

- Arealtilgang herunder kommunale arealplaner og kystsoneplanarbeid i flere områder i regionen
- Reguleringsregime for fiske etter leppefisk
- Marine Verneområder
- Arbeid med regelverk for arbeids- og servicefartøyer i næringen

Utenom møtene er både administrasjon, Arbeidsutvalgets medlemmer og flere andre i medlemsbedriftene engasjert i utvalg og komiteer innenfor næringsutvikling, forskning og utdanning eller andre sammenslutninger hvor de representerer hele eller deler av næringen i regionen. To av medlemmene i Arbeidsutvalget er medlemmer i Bransjegruppe havbruk i Sjømat Norge. Dette gir god sammenheng mellom saker og aktivitet i regionlaget og den nasjonale aktiviteten i organisasjonen.

Medlemsaktiviteter

Floraen av aktuelle møter og konferanser for og i havbruksnæringen som representanter fra arbeidsutvalg og administrasjon i Sjømat Norge havbruk vest har deltatt på har vært stor også i 2016. Havbruk vest har i egen regi arrangert årsmøte på Solstrand i februar 2016, og det tradisjonelle høst-/julemøtet i Bergen i november. Laget har også en aktiv rolle i AqKva konferansen på Stord som arrangeres i januar hvert år.

Mange av medlemsbedriftene har engasjert seg sterkt i og omkring arbeidet med lusekontroll og andre fellestiltak som felles fiskehelsenettverk, lusetelleteam, mfl.

I 2016 ble det arrangert leppefiskkonferanse i samarbeid med AqKva, og innsatsen på dette området har utviklet nettverk som arbeider med utveksling av informasjon om bruk av leppefisk, utfisking, overvintring og dessuten kunngjøring av forskningsresultater omkring leppefisktema, regelverk mv. Arbeidet med rensefisk blir stadig viktigere og er inne i en positiv utvikling.

Det har vært avholdt 2 rømmingssikringskurs for hhv matfisk- og settefiskprodusenter på Vestlandet i 2016 hvor i alt 200 personer deltok.

Politisk arbeid

I 2016 har Sjømat Norge havbruk vest hatt møte med Hordalandsbenken på Stortinget i Bergen i oktober og vi møtte Rogalandsbenken på Solamøtet som er NHO sitt nyttårsmøte i Rogaland. Havbruk vest var også representert på fylkesordføreren sitt nyttårsmøte både i Rogaland og Hordaland.

Flere stortingskomiteer og sentrale stortingspolitikere og statsråder har besøkt medlemsbedrifter i 2016 for å innhente kunnskap om bedrift og bransje.

Utover dette har vi jevnlig kontakt med politikere og forvaltning på alle nivå i Vestlandsregionen. Politikere på alle nivå viser en stadig større interesse for det som skjer i havbruksnæringen. Dette har sammenheng med næringens økonomiske betydning i landet som faller sammen i tid med nedgang i oljeaktiviteten i regionen og påfølgende økning i arbeidsledigheten.

Også i 2016 pågikk det arbeid med felles kystsoneplaner i regi av fylkeskommunene både i Rogaland og i Hordaland og Havbruk vest har engasjert seg i begge disse planarbeidene. I arbeidet med planen for Sunnhordland medvirket godt engasjement fra bedrifter og organisasjon til at det fremlagte forslag til plan ikke ble vedtatt, og det skal igangsettes nytt arbeid for å forbedre planen vesentlig.

Prosjektarbeid

Havbruk vest har i tidligere år engasjert seg i ulike prosjektarbeid sammen med bedrifter i regionen. Det er ikke blitt igangsatt nye prosjekt i 2016 og arbeidet som administrasjonen tidligere har utført for de regionale telleteam for lus i Hordaland er nå avsluttet. Administrasjonen utfører fremdeles noe arbeid for Hordaland Fiskehelsenettverk og for Hardangerfjordlauget, begge viktige fellesprosjekt i regionen.

For øvrig samarbeider Havbruk vest med andre regionale og nasjonale nettverk der det er naturlig. Dette gjelder i første rekke konsultentselskapet Blue Planet som utfører oppgaver for medlemsbedriftene i Rogaland, Salmon Group som er de mindre havbruksselskapenes fellesorganisasjon for innkjøpssamarbeid og Norwegian Center of Expertice, The Seafood Innovation Cluster som er samlokalisert med Sjømat Norges regionkontor i Bergen.

Fartøydrift

Det nye fartøyregelverket stiller nye krav til havbruksbedriftene og Sjømat Norge arbeider for å få et regelverk som er best mulig tilpasset havbruksnæringen. Regionsjef i Havbruk vest har nasjonalt ansvar for Sjømat Norges arbeid på dette feltet. Se mer omtale under kapittel om Havbruksbedriftenes rederifunksjon

Fiskehelse/Lusalaus

Den administrative funksjonen i Lusalaus ivaretas av regionlaget. Det regionale arbeid med lusekoordinering finansieres fra år til år ved innbetaling fra bedriftene i regionen. Også når det gjelder det felles fiskehelsearbeidet har Havbruk vest utfakturert kostnaden til deltakerne og utbetalt honorar til Fomas som utfører dette arbeidet.

Sjømat Norge havbruk midt

Sjømat Norge havbruk midt er ett av tre regionlag for medlemmer av Sjømat Norge tilknyttet verdikjede havbruk. Havbruk midt omfatter fylkene Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.

Laget hadde ved utgangen av 2016 i alt 24 hovedmedlemmer. Medlemsmassen omfatter i stor grad matfiskoppdrettere og settefiskprodusenter, og blant medlemsmassen finnes også avlsselskap, rognkjeksprodusent, videregående skoler, kultiveringsanlegg og veterinærmedisinsk forsøksstasjon. Av regionens matfiskanlegg er ca. 60 % medlemmer i laget. Oppdrettsnæringen sør i Møre og Romsdal er ikke i medlemsmassen. Det er også dårlig medlemsdekning hos bedrifter som innehar opp til 4 konsesjoner.

Ved inngangen av 2016 hadde laget 9 støttemedlemmer. Ved utgangen av året har laget 2 støttemedlemmer. Etter vedtak i årssamlingen har støttemedlemmene en kontingent på kr. 10.000.

Arbeidsutvalget

Sjømat Norge havbruk midt har i 2016 vært ledet av et arbeidsutvalg (AU) bestående av leder Alf Jostein Skjærvik, nestleder Stig Nidar Selvåg, Morten Strøm, Arnt Kjønhauget og John-Ove Sinkaberg. Administrasjonen har bestått av regionsjef Knut A. Hjelt.

Arbeidsutvalget har avholdt 4 møter og behandlet 24 saker.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i en rekke prosjekter, politiske møter, saker for Sjømat Norge sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk. Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt ned betydelig med engasjement og arbeid.

Årssamlingen i Sjømat Norge havbruk midt ble gjennomført på Scandic Hell hotell 16. – 17. februar i samarbeid med akvARENA. Arrangementet ble avholdt som et felles fagmøte hvor gjester og medlemmer deltok og egne årsmøter for medlemmene. Det var god interesse for samlingen med i overkant av 100 deltakere.

I august ble det avholdt et fellesmøte mellom arbeidsutvalgene i region nord og midt. Regionlagene har mange felles utfordringer/muligheter og av saker som ble diskutert var regionalisering/PD-grenser, St.mld. 16 (vekstmeldingen) og gjensidig orientering om FoU-prosjekter i Nord- og Midt-Norge.

Av saker arbeidsutvalget har arbeidet med kan nevnes oppfølging av prosjektet «Beste Praksis», innspill til arbeidet med ny PD-forskrift, lakselus-beredskap/behandling /forvaltning, oppfølging av St.mld. 16 - om bærekraftig vekst, miljødokumentasjon Trøndelag, PD-situasjonen i Trøndelag og diverse prosjekter som laget er involvert i.

Medlemsbedriftene har et utstrakt samarbeid seg imellom, med forvaltningen, med videregående skoler og universitet og med FoU-miljøer. Næringen samarbeider tett med blant annet Blått kompetansesenter og kompetanseklyngen rundt det. Det foregår også et utstrakt samarbeid med undervisningsinstitusjonene og kompetanseklyngen i Ytre Namdal.

Aktiviteter

Av andre aktiviteter kan nevnes arbeidet med vannforvaltning. Regionen består av to vannområder og regionale vannforvaltningsplaner ble for områdene godkjent i 2016. Innspill og oppfølging av vannforvaltningsarbeidet er viktig for regionen.

Infrastruktur og logistikk og nasjonal transportplan arbeides det med gjennom Vegforum Trøndelag som er et samarbeidsorgan mellom flere næringsforeninger og interessegrupper i regionen. Gjennom dette samarbeidet har en større innflytelse enn om en står alene. Marin strategi Trøndelag er et samarbeidsforum mellom fylkeskommunene, kommunene, politikere og næringen og har som mål å bidra til utvikling innen blå sektor gjennom aktivitet hver for seg eller i samarbeid/samhandling.

Regionen er et svært viktig område for atlantisk villaks og har mange av landets viktigste lakseelver. Også sjølaksefisket er viktig i deler av regionen. Laget deltar i samarbeidsfora med sjølaksefiskerne og elveeierne regionalt og har gjennom det en god og konstruktiv dialog med de andre næringene der laksen er grunnlaget.

Politiske aktiviteter

En av havbrukslagets viktigste oppgaver er å skape interesse og ønske om å videreutvikle havbruksnæringen regionalt. Det arbeides derfor mye med å informere om havbruksnæringen, og ikke minst næringens betydning både regionalt, nasjonalt og globalt. Det er mangel på kunnskap både om hvordan moderne havbruk drives, og det betydelige arbeidet som gjøres for å sikre en både miljømessig, økonomisk og sosial bærekraftig utvikling. Målgruppen for dette arbeidet er både nasjonale og regionale politikere, og forvaltningen.

Gjennom året legger medlemsbedriftene ned et betydelig arbeid med å legge til rette for besøk av politikere fra regjering og storting. Medlemmenes innsats er svært viktig for arbeidet med å holde rikspolitikere informert om hvordan havbruk drives og at de får et innblikk i utfordringer og muligheter næringen har. Medlemmene har også en utstrakt kontakt med fylkespolitikere både i besøkssammenheng i sammenheng med aktuelle saker. Laget deltar også i viktige fora og samlinger i regi av NHOs regionforeninger hvor næring, stortingspolitikere og fylkespolitikere deltar.

I beretningsåret kom den såkalte regionmeldingen som skisserer en inndeling av Norge i færre regioner enn antall fylker i dag. Trøndelagsfylkene har arbeidet med dette lenge og har besluttet å slå seg sammen til én region fra 2018. Regionmeldingen legger opp til at regionen skal få et mer helhetlig ansvar for blant annet næringspolitikk. Samtidig er det intensjon om å forenkle forvaltningen. I den sammenheng har næringen spilt inn mulighetene for å gjennomføre et pilotprosjekt for å samordne behandlingen av akvakultursaker slik at en legger vedtakskompetansen for sektorlovgivningen under én etat. Grunnprinsippet er ikke så ulikt den såkalte Trøndelagsmodellen som ble gjennomført tidligere. Næringen samarbeider med fylkeskommunene og innspillet er videreformidlet til ansvarlig departement.

Arealtilgang

I Møre og Romsdal er det igangsatt flere interkommunale prosesser for samordning av kystsonerplanene. Det er ferdigstilt en interkommunal plan for Romsdalsfjorden og denne er sendt på offentlig høring på slutten av beretningsåret med høringsfrist i mars 2017. På Nordmøre har ti kommuner gått sammen om å utarbeide en felles sjøområdeplan. Den er også lagt ut til offentlig høring med høringsfrist i 2017.

I Trøndelag har kommunene i Ytre Namdal besluttet å se på mulighetene for å utarbeide en felles arealplan for sjøområdene. Arbeidet her er nettopp satt i gang.

I tillegg har flere av kommunene nylig avsluttet eller satt i gang arbeidet med revidering av sine arealplaner. Næringen er eller har vært involvert i alle disse og vårt mål er at det avsettes tilstrekkelig sjøareal slik at næringa har mulighet til å utvikle seg videre. Et mål er at kommunene i størst mulig grad skal avsette større flerbruksområder, slik at næringen har mulighet til å velge områder. Tidligere har det vært en tendens til at kommunene har satt av mindre områder til oppdrett, noe som for næringen er meget uhensiktsmessig. Gjennom god involvering i planprosessene har næringen i større grad enn før fått gjennomslag for en bedre forståelse for sine behov.

Rekruttering

Næringen vil ha et økende behov for nye medarbeidere, samtidig som kravet til kompetanse forandrer seg. Som en konsekvens av dette har havbrukslaget i flere år arbeidet for rekruttering fra undervisningsinstitusjoner i regionen. Høgskolen i Ålesund har blitt en del av NTNU mens Høgskolen i Nord-Trøndelag har blitt en del av Nord universitet. Samarbeidet universitet - næring har i denne sammenheng stor betydning for rekruttering og satsing på etterspurt kompetanse. Også et tett samarbeid med regionens videregående skoler medfører at elever får tilgang til praksisplasser og at næringen gir signaler om kompetansebehov. NTNUs prosjekt «Brohode Frøya» er videreført som «Brohode havbruk». Næringen er også involvert i arbeidet med å utvikle et fagbrev i servicetekniker sammen med blant annet videregående skoler i Namdalen.

Blått kompetansesenter som er et samarbeid mellom fylkeskommunen, Frøya videregående skole og næringslivet er et satsingsområde som betyr mye for rekruttering og samarbeid i hele regionen. Ved siden av servicebedrifter, fiskehelsetjeneste og næringssselskaper har også nasjonale kompetansesentre som bl.a. HI, VI, NMBU knyttet seg opp mot blått kompetansesenter, noe som bidrar til økt aktivitet med utgangspunkt i regionen.

Professorat

Et bedriftsprofessorat ble etablert i 2014 og stillingen ble besatt i november samme år. Professoratet er finansiert av næringsbedrifter og næringsrelaterte bedrifter i Midt-Norge for fem år. NTNU har forpliktet seg til å videreføre professoratet etter næringens finansieringsperiode. For en videre oppbygging av et fagmiljø som er sterkt på miljøforskning og miljøspørsmål har det vært viktig at professoratet ble etablert. Laget har sammen med ansatt professor arrangert møte med finansørene i nordregionen for å fasilitere et tettere samarbeid mellom NTNU og finansørene. Mulighetene for at mastergradsstudenter tilknyttes bedrifter med problemstillinger som bedriftene mener er viktige å belyse, utprøves. Dette er blitt godt mottatt.

NTNU har også i samarbeid og samfinansiering med næringen etablert en *“task force lus”* hvor flere mastergradsstudenter og postdoktor-studenter arbeider sammen. Det er etablert en styringsgruppe hvor næringen er deltaker og gruppen har som mål å bidra med kunnskapsoppbygging og løsninger når det gjelder lusekontroll. Gjennom videreutvikling av dette samarbeidet og tett dialog mellom akademia og næring vil bedriftsprofessoratet og aktivitetene som settes i gang rundt dette være et aktivum for midtnorsk havbruk samtidig som det vil bidra til å bygge kompetanse og et sterkt fagmiljø ved NTNU.

Soneprosjektet

Soneprosjektet har som formål å “Organisere produksjonen med den hensikt å gjøre havbruksnæringen robust med tanke på å hindre spredning av agens, og som et virkemiddel for å kontrollere agens som er negativt for fiskehelse og miljø. “

Gjennom tidligere fellesmøter har havbruksbedriftene i Midt-Norge vedtatt å gjennomføre prosjektet, og prosjektet er forankret i Marin Strategi Trøndelag. Arbeidet med å få igangsatt prosjektet har tatt noe tid, men er nå i gang. Målsettingen er å få utarbeidet felles rutiner for bruk og kontroll av brønnbåt og annet utstyr som går mellom soner og lokaliteter, etablere bransjestandarder for leverandører med tanke på biosikkerhet og velferd og etablere slakteristandard.

Som en del av dette vil en utvikle et beste praksis - system for risikohåndtering gjennom et pilotprosjekt, og en er nå inne i en fase hvor bedriftene som før har blitt enige om gjennomføring tilslutter seg avtaler. Prosjektet finansieres i hovedsak av næringsutøverne og ferdigstilling av prosjektet vil ha betydning for blant annet risikohåndtering og risikominimalisering i næringen, ikke bare for utøverne i regionen, men også for utøvere i resten av landet.

Fiskehelse

Lus har også i år vært en stor utfordring, spesielt i deler av regionen. Med utgangspunkt i situasjonen i fjor er det brukt store ressurser på oppbygging av kapasitet når det gjelder lusekontroll. Dette gjelder spesielt brønnbåter og kapasitet på mekanisk avlusing. Bruk av medikamentell behandling har med bakgrunn i dette gått betydelig ned i 2016. Gjentakende luseantall som lå over regelverkets grenser har medført pålegg om biomassenedtak på noen lokaliteter. Næringen har frivillig eller etter pålegg fra Mattilsynet praktisert forsert utslakting. Det har også vært enkelte episoder som har vært utfordrende dyrevelferdsmessig. Totalt sett har det vært en nedgang i slaktet volum i regionen i beretningsåret, noe en antar har sammenheng med dette.

Som tidligere har næringen i tett samarbeid med fiskehelsetjenesten oppdelt regionen i utsettssoner hvor næringen samarbeider om å sette ut forskjellige årsklasser i begrensede geografiske områder. Områdene blir brakklagt i lengre perioder mellom årsklasseutsettene.

Etter gjeldende PD-forskrift og bekjempelsesstrategi så arbeider en for at SAV 3 ikke skal få en utbredelse nord for Hustadvika. SAV 2 skal ikke spres nord for Buholmråsa. Regionen har en målsetting om på sikt å minimalisere utbrudd av PD, noe som blir operasjonalisert gjennom blant annet tett samarbeid mellom bedrifter og sonetenking. Dette skaper store utfordringer for bedrifter som får påvist variantene av PD i ikke endemisk sone. Spesielt for bedrifter i Nord-Trøndelag som får påvist SAV 2, noe som forvaltningsmessig medfører pålegg om uttak eller flytting til endemisk sone. Med bakgrunn i en PD SAV2-påvisning helt sør i Nordland og senest i Nord-Trøndelag er diskusjon om framtidig forvaltning av PD aktualisert. Pålagt uttak av fisk har store samfunnsmessige ringvirkninger da dette automatisk vil medføre mindre aktivitet hos leverandørbedrifter og til dels langvarige permisjoner ved slakteriene som ikke har tilgang til slaktefisk. Kompenserende tiltak og alternative bekjempelsesstrategier må komme på plass. ILA er blitt påvist i tre tilfeller og fisken er tatt ut.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Prosjektet "Miljødokumentasjon Trøndelag" har som formål å dokumentere miljøeffektene av havbruksaktiviteten i Trøndelag. Prosjektet har blitt avsluttet i beretningsåret og hadde følgende delprosjekter:

- Skjellkontroll i utvalgte elver (VI)
- Overvåking av innsig av laks og andel rømt oppdrettslaks i sjø (NINA)
- Strømmodeller for simulering av interaksjonen mellom ulike oppdrettsanlegg (SINTEF Fiskeri og havbruk AS)

- Næringsalter og eutrofiering (NTNU, Institutt for Biologi)
- Sammenstilling av resultater fra eksisterende MOM-C i Trøndelag (Aqua Kompetanse AS)
- Sammenstilling av resultater fra eksisterende MOM-B i Trøndelag (Åkerblå AS)
- Litteraturoversikt miljødokumentasjon havbruk (NTNU, Institutt for marin teknikk)

En samler rapport er distribuert til alle kystkommuner i området, til sentrale politikere og beslutningstakere og til næringen. Detaljrapportene ligger elektronisk på nett. Rapportene er godt mottatt og en samlet konklusjon tilsier at det er gode muligheter for videre utvikling av næringen i regionen uten at det er miljømessige beskrankninger.

Sjømat Norge havbruk nord

Sjømat Norge havbruk nord er ett av tre regionlag for medlemmer av Sjømat Norge tilknyttet verdikjede havbruk. Havbruk nord omfatter Nord-Norge sør til Trøndelag.

Laget har ved utgangen av året 45 hovedmedlemmer. Sjømat Norge Havbruk Nord har i 2016 hatt 32 støttemedlemmer som hver betaler 15.000,- i årsavgift, og 4 som hver betaler 5000,- for årsmøtedeltakelse. 11 av støttemedlemmene har i løpet av året tegnet medlemskap som ordinært medlem i Sjømat Norge. Dette betyr en reduksjon i støttemedlemsskapsinntekter i regionlaget fra 2017.

Arbeidsutvalget

Havbruk nord har i 2016 vært ledet av et arbeidsutvalg bestående av leder Snorre Jonassen, nestleder Tor Anders Elvegård, medlem Renate Larsen, medlem Roy Alapnes og medlem Odd Strøm. I tillegg har 1. vara Line Ellingsen deltatt på flere møter og saker gjennom året. 1. vara inviteres til alle møter. Midt i perioden måtte Renate Larsen trekke seg fra vervet som medlem i Arbeidsutvalget, grunnet ny jobb som adm. dir. i Norges Sjømatråd. Dette resulterte i at Line Ellingsen rykket opp som medlem i AU, og Eva Kristoffersen ble ny 1. vara.

Administrasjonen har bestått av regionsjef Marit Bærøe. Administrasjonsressursene disponeres etter behov gjennom året og tilpasses aktivitetene og pågående saker.

Arbeidsutvalget har hatt 9 møter i 2016, 4 av disse pr telefon. Vi har i tillegg hatt en rekke kortere telefonmøter for oppfølging tidligere saker, enkeltsaker eller der vi har måttet ta en rask avgjørelse. Arbeidsutvalget får oversendt sakspapirer og protokoller fra Bransjegruppe Havbruk, og det legges i stor grad opp til at regionlagsmøtene avholdes i forkant av bransjegruppemøter slik at leder kan ta med innspill og eller vedtak fra regionlaget ved behandling av saker i bransjegruppe havbruk.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i ulike prosjekter, saker for Sjømat Norge sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk.

Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt ned betydelig med engasjement og arbeid i vervet for Havbruk nord.

Konkrete saker som laget har jobbet mye med i 2016

- Stortingsmelding 16, om vekst
- Arbeid for å sikre gode rammebetingelser

- Vannregionutvalget/ Vanndirektivet, høring regionale forvaltningsplaner.
- Marin Verneplan
- Fiskehelse- og lus
- Miljø saker
- Utdanningsmesser og studentarrangementer i regionen.
- Nasjonal Transportplan og øvrig arbeid med samferdsel
- Omdømmearbeid
- Ringvirkninger og samfunnsregnskap
- Kystsoneplaner/ arealplaner.
- Rådgivning studenter

Medlemsaktiviteter

Havbruk nord gjennomførte årssamling i Tromsø 14. januar, med 280 registrerte deltakere. Møtet ble arrangert i forkant av Ewos sin nyttårskonferanse.

Havbruk nord ser nytten av å arrangere årssamlingen i tilknytning til Ewos sin nyttårskonferanse. Dette er et samarbeid på arrangementsnivå, der vi samarbeider om praktiske løsninger med hotell. Ut over dette er dette to separate møter med hvert sitt adskilte program.

På det tradisjonsrike medlemsmøtet 30.mai- 1.juni i Svolvær, som kun er for medlemmer og støttemedlemmer, ble sak om regionalisering tatt opp igjen. Beslutningen ble at kriterier/retningslinjer for de som må frakte levende fisk inn i region, dvs. må benytte dispensasjonsadgangen fra regionaliseringsavtalen, der intensjonen er å minimere utsett av fisk fra andre regioner, strammes opp og behandles på årssamlingen.

Høstmøtet valgte vi i 2016 å avlyse til fordel for et felles medlemsmøte i Sjømat Norge i Oslo for å behandle den viktige saken om st.mld. 16, om nytt forvaltningssystem.

Rømmingskurs

I 2016 er følgende kurs gjennomført i nord:

- Rømmingssikring matfisk, Alta 15. mars og Tromsø 16. mars.
- Rømmingssikring for settefisk Bodø 1. nov.

Til sammen deltok 200 personer på disse kursene, noe som betyr at disse kursene har stor relevans for medlemmene.

Nord i sør

Sjømat Norge og Havbruk nord har i 2016 blitt med i samarbeidet om konferansen Nord i Sør, en møteplass som i løpet av det siste tiåret har befestet sin posisjon som den viktigste nordnorske møteplassen utenfor landsdelen. Her samles ledere for næringsliv, politikk, organisasjoner og offentlige institusjoner dagen før NHOs store, årlige årskonferanse. Dette er for mange en viktig del av årets møtekalender. Nord i Sør er en bred næringslivskonferanse som dekker sjømat, olje og gass, reiseliv og alle aspekter av nordnorsk næringsliv. Konferansen ble arrangert på Radisson Blu Plaza januar 2016 med godt over 350 deltakere, og i skrivende stund, før 2016 er over har vi 355 påmeldte til samme konferanse 4. januar 2017.

Politiske aktiviteter

Medlemsbedriftene gjør et solid og godt arbeid mot politikere på lokalt nivå for å løfte kunnskapen om næringen og for å sikre bedre rammebetingelser. Dette gjelder særlig i saker

om disponering av areal, der det er svært viktig at bedriftene gir tydelig tilbakemelding til kommunene hvilket behov næringen har fremover.

Administrasjon og tillitsvalgte har deltatt på flere møter med Fylkeskommunene og ordførere i de tre nordligste fylkene i anledning aktuelle saker, men det er begrenset hvor mange kommuner administrasjonen treffer gjennom året, så det er viktig at medlemmene selv har god dialog med kommunen «sin». Sjømat Norge har holdt noen innlegg langs kysten for kommuner og regionale myndigheter gjennom året, det gjelder Kyst og havnekonferansen i Honningsvåg, under Finnmarksløpet som går fra Alta og andre arenaer der mange lokalpolitikere er samlet.

Samferdsel

Arbeidet med Nasjonal Transportplan (NTP)

At sjømaten kommer trygt og raskt frem til markedene er en forutsetning for lønnsomheten, trafikksikkerheten og omdømmet, derfor er samferdsel og arbeidet med nasjonal og regional transportplan viktig for havbruksnæringen. Arbeidsutvalget satte av ressurser til dette arbeidet i 2015-2016, og for å bistå oss i forberedelser og utarbeidelse av uttalelse til NTP våren 2016 har vi brukt Transportutvikling og Stig Nerdal, som har en god oversikt over utfordringene og har jobbet bl.a. med godsstrømsanalyser for sjømat ut av de tre nordligste fylkene. Arbeidet med NTP har pågått gjennom hele året, og vi har hatt møter med fylkeskommunene, politikere og holdt innlegg på diverse konferanser der dette var tema. Årsmøtet 2016 fattet en uttalelse som har vært grunnlaget for våre innspill og arbeid med NTP og RTP (Regional Transportplan).

Gods på tog og flyfrakt har også vært et arbeidsområde administrasjonen og enkelte selskap har vært involvert i, da med fokus på å etablere lønnsomme fraktruter fra landsdelen for å få fisken raskere til markedene, redusere antall vogntog på lengre strekninger, kutte kostnader og spare miljøet for utslipp ved at fisk transporteres over lange strekninger for å fraktes fra flyplasser som er dimensjonert og tilrettelagt for godshåndtering av sjømat.

Samferdselsdepartementet, Avinor og Lakselv/Banak har vært involvert i arbeidet, og det er særlig det solide kartleggingsarbeidet for muligheter, kapasitet og logistikk på Banak som har synliggjort noen nye muligheter for kostnadseffektiv flyfrakt fra landsdelen. Dobbeltspor på Ofofbanen viser seg nå også å kunne bli en realitet gjennom nye satsninger i årets statsbudsjett.

Trygg Sjømattrailer

Som en følge av en utfordrende situasjon med økt mengde vogntog på norske vinterveier fortsetter Sjømat Norge samarbeidet med Statens Vegvesen om prosjektet Trygg Trailer for sjømatnæringen. Prosjektet startet som et initiativ fra Nova Sea AS på Lovund, som inviterte Havbruk nord med på samarbeidet. Prosjektet har nå vært gjennomført på laksepakkerier i region nord i fire vintersesonger, og i tillegg ble resten av sjømatnæringen med i 2015.

Vegvesenet er svært positive til prosjektet og mener dette er et viktig grep fra sjømatnæringens side, og har som en følge av dette satt av mer midler til å utvide prosjektet til å bli nasjonalt og skal favne alle brukere av tungtransport. Siste to år har også prosjektet gjennomgått et løft, og vi har langt mer ressurser å kople oss på, både kontrollører, rådgivere i Statens Vegvesen, bedre materiell, egen nettside

<http://www.vegvesen.no/kjoretoy/yrkestransport/trygg-trailer>, og mer profesjonell oppfølging.

Regionalisering

Også i 2016 er det jobbet med innføring av regionalisering som trer i kraft 01.01.2017. Arbeidet med å begrense frakt og utsett av levende fisk over regiongrensene ble startet i

2013 og formalisert gjennom en avtale i 2014 der oppdretterne forpliktet seg ved å signere en tiltredelseserklæring om at de etter beste evne skal unngå å ta imot fisk fra andre regioner og jobbe mot at regionene blir selvforsynt med smolt og slaktekapasitet.

Omdømmetiltak

Flere av de omdømmetiltakene som er igangsatt gjennom Laks er viktig-kampanjen har vært ekstra synlige i Nord-Norge gjennom aktivt sponsorsamarbeid.

Arctic Race of Norway

For andre år på rad bidro næringen i 2016 til sykkelløpet og folkefesten Arctic Race. I tillegg til logoeksponering går kampanjen inn med aktiviteter som servering av laks, konkurranser og ulike tiltak som sykkelløp for barn. Tett samarbeid med Arctic Race og lakseselskapene Wenberg Fiskeoppdrett AS, Flakstadvåg Laks AS, Nova Sea AS, Kleiva Fiskefarm AS, Cermaq Norway AS, NRS AS, Kvarøy Fiskeoppdrett AS, Polar Quality AS, Salten Aqua AS og Ballangen Sjøfarm AS samt Norges Sjømatråd resulterte i høy synlighet og dokumentert styrking av omdømmet.

Finnmarksløpet

Høsten 2015 ble det forhandlet fram en sponsoravtale med Finnmarksløpet som er Europas lengste hundeløp og som gikk av stabelen i mars 2016. Det var svært positivt for næringen i Finnmark å kunne bidra til folkefesten og det flotte idrettsarrangementet hundeløpet er, der natur, ernæring, dyrevelferd og fysisk ytelse og utholdenhet står i fokus. Samarbeidsavtalen er finansiert av 4 selskaper i Finnmark; Cermaq Finnmark, NRS Finnmark, Grieg Seafood Finnmark og Lerøy Aurora AS. I tillegg har Norges Sjømatråd og Sjømat Norge havbruk nord koordineringen av elitepartnerskapet.

Glimtkampanjen laks.no

En rekke selskaper har i en årrekke stått for sponsing av fotballaget Bodø/Glimt. Fotballklubbens drakter sponses med en *laks.no*- logo, samt skilt med *Laks er viktig* på stadion. Selskapene som er med er Nordlaks AS, Nova Sea AS, Cermaq Norway AS, Selsøyvik Havbruk AS, Ballangen Sjøfarm AS, Ellingsen Seafood AS, Europharma AS, Salten Aqua AS, Sisomar AS og Norsk Fisketransport AS. Havbruk nord har bidratt med 30.000,- i 2016. Oppdretterne i sponsoratet bidro høsten 2016 til at landsdelen igjen kunne ta tilbake verdensrekord i sushimosaikk, det ble gjort i anledning klubbens 100-årsmarkering på Aspmyra.

HANDEL OG MARKEDSADGANG

Omlag 95 % av all sjømat fra Norge eksporteres til over 130 land. En stabil og mest mulig uhindret adgang til markedene er derfor viktig for norske sjømatprodusenter. Norge har gjennom mange år hatt markedsadgangsutfordringer til en rekke sentrale markeder. Sjømat Norge har i lengre tid ropt et varsku om at Norges utfordringer kan tilta i de kommende årene og at norsk sjømatnærings posisjon kan svekkes i forhold til andre sjømatleverandører.

Fjoråret innebar betydelige politiske omveltninger som i uoverskuelig fremtid kan medføre økt usikkerhet for verdenshandelen.

Folkeavstemningen i Storbritannia i juni 2016 om landets fremtidige forhold til Den europeiske union resulterte i "BREXIT"; Storbritannia ut av EU. I flere EU-land er de nasjonalistiske strømningene sterke og kan i ytterste konsekvens lede til nye utfordringer for handelen til og mellom EU-landene. Presidentvalgkampen i USA innebar likeledes en vesentlig styrking og synliggjøring av proteksjonistiske krefter, noe som er blitt enda mer tydelig etter innsettingen av President Donald Trump i januar i år.

På den annen side har vi noe overraskende sett at det har lyktes med en normalisering av de politiske forholdene mellom Kina og Norge, en prosess Sjømat Norge for øvrig har tatt del i, og det er også en økende oppmerksomhet om sanksjonstiltakene mot Russland. Det er altså lyspunkter å finne, selv om utfordringer med markedsadgangen for norsk sjømat tiltar.

Som følge av de store politiske omveltningene som kanskje særlig har funnet sted i USA og EU – to svært sentrale markeder for norsk sjømat – ser vi at igangsatte prosesser med omfattende frihandelsavtaler har stoppet noe opp. Forhandlingene mellom EU og USA om en Trans-Atlantisk Handelsavtale (TTIP) har liten fremdrift. I tillegg har USA etter Donald Trumps tiltredelse varslet at landet trekker seg fra Trans-Pacific Partnership (TPP), en handelsavtale som ble inngått i oktober 2015 etter syv år med forhandlinger mellom tolv land rundt Stillehavet. Begge disse to avtalene – hvor Norge og norsk sjømatnæring står på utsiden – ville isolert sett gitt norsk sjømatnæring svekket konkurransekraft sammenlignet med flere sentrale konkurrenter. Det kan derfor være til Norges fordel at disse avtalene ikke realiseres som planlagt. På den annen side ville avtalene trolig bidratt til økonomisk vekst for de berørte partene, noe som også ville kunne gitt utslag i økt kjøpekraft og større etterspørsel etter norsk sjømat.

Arbeidet med markedsadgang til EU

Sjømat Norge har i året vi har lagt bak oss hatt betydelig innsats rettet mot å sikre markedsadgang til EU; både gjennom eget arbeide og gjennom Sjømatalliansen. Den saken som trolig har tatt mest oppmerksomhet for Sjømat Norge i 2016, er arbeidet med den såkalte "økolakssaken".

Økolakssaken

Det oppsto i 2016 manglende aksept i EU for at økologisk laks produsert i henhold til norsk forskrift kan bli øko-merket i EU. Dette skyldes at gjeldende EU-økologiregelverk ennå ikke er innlemmet i EØS-avtalen. (Se også omtale under kapittel om helse og kvalitet.)

Fortsatt uhindret markedsadgang for økologiske produkter fra Norge og Island til hele EU ville være avhengig av at alle tre parter (Norge, Island og EU) ble enige om de formelle avklaringene for å kunne innlemme økologiregelverket inn i EØS-avtalen. Norge og EU ble etterhvert enige, men det har gjenstått at Island og EU kommer til enighet for å kunne fullføre den formelle EØS-prosessen.

Konsekvensene av at norsk laks ikke tillates øko-merket i EU er store for særlig to produsenter. Økolaks til en verdi av omlag 1 MRD er rammet av at økologiregelverket ikke er innlemmet i EØS-avtalen. Flere land har nektet bruk av øko-merket, deriblant Nederland, Belgia og Sverige.

Forsinkelsene med innlemmelse av det gjeldende EU-økologiregelverket, forordningene 834/2007 og 889/2008 i EØS-avtalen, skyldtes at både Norge og Island i 8 år har bedt om

tilpasninger til nasjonale produksjonsforhold for økologisk saueproduksjon, uten å komme til enighet med EU. For likevel å sikre uhindret adgang til EU-markedet for norske produkter fra økologisk akvakultur (norsk økolaks), valgte Norge å implementere alle EU-krav til produksjon av økologisk laks og ørret i en egen nasjonal forskrift. På denne måten følger norsk økologisk laksenæring fullt ut EU-forordningene.

I forbindelse med møtet i EUs komité for økologisk produksjon (COP) i juni 2016, påpekte EU- Kommisjonen at selv om norsk økolaks produseres i henhold til gjeldende EU-bestemmelser for produksjon av økologiske akvakulturprodukter, så kan ikke norsk økolaks merkes og omsettes med EUs øko-logo. Som begrunnelse oppgir EU-Kommisjonen at EUs økoregelverk ikke er tatt inn i EØS- avtalen, slik Norge og Island er forpliktet til. Siden den dato har norsk økolaks hatt økende utfordringer med aksept i EU, fordi enkelte nasjonale myndighetene ikke anerkjenner laksen som øko-produkt i henhold til EUs bestemmelser.

Sjømat Norge har brukt betydelige ressurser på saken; både gjennom kontakt med norske myndigheter og Kommisjonen, og ikke minst gjennom søsterorganisasjoner organisert i den europeiske paraplyorganisasjonen for fiskeindustribedrifter; AIPCE. Sjømat Norge har også engasjert seg overfor islandske myndigheter og organisasjoner for å finne en løsning på saken. I skrivende stund, slutten av januar 2017, synes det å bli en løsning på saken ved at Island aksepterer å innlemme EUs økologiregelverk i EØS-avtalen.

BILDET: Sjømat Norge har i flere år arrangert seminarer for norske stortingspolitikere i tilknytning til den årlige sjømatmessen i Brussel. Her fra messen i april 2016, hvor nåværende EU- og EØS-minister Frank Bakke-Jensen er i passiar med Knut Helge Vestre fra Coldwater Prawns of Norway AS og Ove Trellevik, stortingsrepresentant fra Hordaland (H).

Arbeidet i Sjømatalliansen - BREXIT

På initiativ fra Sjømat Norge ble Sjømatalliansen etablert i august 2014. Følgende organisasjoner deltar: Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den sentrale politiske plattformen for alliansen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og at det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder. Hovedfokus er å sikre en vesentlig forbedring av markedsadgangen til EU. EU mottar 60 % av norsk sjømateksport, og 70 % av denne er tollbelagt. Men også markedsadgang til øvrige markeder vil inngå i arbeidet

Gjennom en folkeavstemming 23. juni 2016 besluttet befolkningen i Storbritannia med 52 mot 48 % å forlate EU. Så langt er ennå ikke utmeldingsprosessen startet. Britisk Høyesterett har slått fast at Storbritannias regjering ikke på egen hånd kan utløse artikkel 50 i Lisboa-traktaten og begynne formelle forhandlinger om å forlate EU, men må be parlamentet om å stemme over saken først. I skrivende stund vil parlamentet ta stilling til saken i mars inneværende år.

Allerede da BREXIT ble et faktum sist sommer startet Sjømatalliansen arbeidet med å

forberede kunnskapsinnhenting for å kunne foreta de nødvendige strategiske vurderinger for å ivareta den norske sjømatnæringens direkte interesser - både overfor EU og overfor Storbritannia. Tre områder har utpekt seg som særlig relevant:

1. Fremtidig markedsadgang
2. Ressursforvaltning
3. Sikre fremtidige leveranser fra britisk flåte/EU-flåte til norske industrianlegg

Norske myndigheter har igangsatt et planmessig og godt arbeid for å sikre at norske interesser ivaretas i forbindelse med BREXIT. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe i Utenriksdepartementet, som skal bidra til at myndighetene kan ivareta norske interesser: EØS og andre avtaler skal ligge fast, og Norge skal ha et like godt forhold til Storbritannia som i dag. Norge skal dessuten ikke behandles som et hvilket som helst tredjeland i de prosessene som ventes mellom EU og Storbritannia.

BILDET: Fra Sjømatalliansens strategisamling om BREXIT i London i november 2016. Andrew Kuyk, Director General for Provision Trade Federation, orienterer om status i BREXIT-prosessen.

Sjømatalliansen arrangerte i slutten av november 2016 et seminar om BREXIT i London. Hensikten med seminaret var todelt:

1. Sørge for å samkjøre alliansen og koordinere aktiviteter i den kommende tiden
2. Bygge kontakter med britisk industri og fiskeriorganisasjoner

Av sistnevnte årsak var representanter fra British Food and Drink Federation invitert inn i seminaret; det samme var representanter fra National Federation of Fishermen's Organisation. På samme måte som norsk laksenæring i arbeidet med Laksesaken EU bygget opp et nettverk med kunder som støttet Norges sak, ønsker Sjømatalliansen å bygge nettverk blant importører, industri og leverandører i Storbritannia som har felles interesser med norsk sjømatnæring i forbindelse med BREXIT-prosessen. Å ha interesser på innsiden av Storbritannia som taler Norges sak, kan vise seg å ha stor betydning.

Sjømat Norge deltar for øvrig direkte i myndighetenes arbeid med BREXIT-saken og Sjømat Norge har også deltatt i møte med det nyopprettede departementet som britiske myndigheter har etablert for å håndtere BREXIT-prosessen.

Markedsadgang til Russland og Den Eurasiske Unionen (Tollunionen)

Sovjetunionens opphør i 1991 markerte starten på flere år med rask vekst i handelen med sjømat til markeder i øst. Russland utviklet seg i løpet av få år til å bli det største enkeltmarkedet for norsk sjømat. Eksportverdien for sjømat til Russland utgjorde i 2013 omlag 6,6 milliarder kroner, litt mer enn 10 % av den samlede norske sjømateksporten dette året. Det hadde vært en gradvis vekst i eksporten fra tilnærmet null etter rubelkollapsen i 1998. Også andre markeder i det tidligere Sovjetunionen opplevde betydelig vekst, blant annet Hviterussland.

Veksten i eksporten til de tidligere sovjetstatene ble ledsaget av økende utfordringer med særlig veterinære hindre. I første rekke var dette en utfordring i forbindelse med eksport til Russland, hvor norsk rødfiskenæring i årsskiftet 2005/2006 ble helt utestengt etter påståtte funn av tungmetaller. Etter en gradvis åpning og normalisering av handelen - som medførte at det i april 2012 på det meste var 35 norske laks- og ørretslakterier godkjent for eksport til det russiske markedet - økte de veterinære utfordringene i omfang og omfattet i stadig større grad også handelen med skalldyr, hvitfisk og pelagisk fisk. Etableringen i 2014 av Den Eurasiske Unionen (Russland, Hviterussland, Kazakhstan, Kirgisistan og Armenia - den såkalte "Tollunionen") medførte at utfordringer som tidligere særlig gjorde seg gjeldende i forhold til Russland, også ble merkbare i andre deler av det tidligere Sovjetunionen. Det er særlig et felles veterinært regelverk for Den Eurasiske Unionen som har skapt problemer.

Med blant annet den geografiske nærhet Norge har til Russland har det ligget godt til rette for at Russland skulle videreføre sin posisjon som det største markedet for norsk sjømat. Med virkning fra 7. august 2014 ble det imidlertid fra russisk side innført importstopp av sjømat fra Australia, EU, Canada, USA og Norge. Importstansen kom som følge av vestlige sanksjoner mot Russland grunnet urolighetene i Ukraina.

Det er høyst usikkert hvor lenge et russisk forbud mot direkte import vil vare. Russiske importører jobber aktivt for gjenåpning av importen, ikke minst ettersom de har mistet mye aktivitet til fordel for Hviterussland. Sjømat Norge har lagt vekt på å ha løpende kontakt med de to største russiske sjømatorganisasjonene og deltar også i Norsk-Russisk Handelskammer. I den siste tid er det kommet flere signaler om at handelssanksjonene mot Russland kan bli revurdert og derigjennom at den russiske importstoppen vil bli diskutert påny. Mye tyder på at utviklingen i det bilaterale forholdet mellom Russland og USA i etterkant av det amerikanske presidentvalget vil være av vesentlig betydning.

Markedsadgang til Brasil

Etter Portugal er Brasil det viktigste enkeltmarkedet for norsk klippfisk. Potensialet er fortsatt stort, men som følge av den økonomiske utviklingen og konkurransesituasjonen i det brasilianske markedet er eksporten av klippfisk fra Norge til Brasil blitt redusert de siste årene.

I tillegg til de konkurransemessige utfordringene i markedet, møter norske aktører stadig nye utfordringer knyttet til det brasilianske matregelverket og systemet med produktgodkjenning ved eksport av klippfisk til Brasil. Sjømat Norge har i 2016 arbeidet

med denne problemstillingen og tatt initiativ til møter med norske myndigheter, både på forvaltningsnivå og med politisk ledelse i Nærings- og fiskeridepartementet.

Eksportørene opplever situasjonen som vanskelig og uoversiktlig, og Sjømat Norge følger opp dette konkret gjennom å belyse de ulike problemstillingene knyttet til produktgodkjenning, etiketter, innfrysing, bruk av salt mv. Det er også et ansvar for norske tilsynsmyndigheter å ikke håndtere sakene slik at det medfører ytterligere komplikasjoner.

Sjømat Norge har i møte med fiskeriministeren i januar 2017 fått forsikring om at departementet tar saken på alvor og at det fra norsk side tas et nytt initiativ til å reetablere direkte kontakt mellom norske og brasilianske myndigheter på høyere nivå. Dette for å få fjernet tekniske handelshindringer som begrenser eksporten av norsk fisk til Brasil enten det er innenfor SPS- eller TBT-området.

I februar 2017 møtes norske og brasilianske myndigheter i Brasil. Norge ønsker å få en rask løsning på problemer knyttet til produktregistrering ved eksport til Brasil, og vil gi innspill til rammene for en revidering av MOU'en mellom Norge og Brasil fra 2003. Hovedformålet er å sikre uhindret markedsadgang til Brasil for norsk klippfisk. Sjømat Norge har brukt mye ressurser for å sikre at den norske delegasjonen ledes på høyt nivå da møtet vil være viktig for å reetablere den nødvendige kontakten mellom Norge og Brasil for å få til en uhindret vareflyt. Erfaringene fra problemer med vareflyten i forbindelse med nye brasilianske helseattester i 2011 og 2014, er at løsningene først kom på plass etter samtaler på politisk nivå. NFD har lagt opp til videre politiske samtaler på ministernivå i løpet av 2017.

Departementet vil også koordinere arbeidet med markedsadgang Brasil og andre markeder hvor det er problemer knyttet til import, og vil jevnlig avholde kontaktmøter med Mattilsynet, Norges Sjømatråd og Sjømat Norge.

Markedsadgang til Kina

Eksporten av norsk sjømat til Kina har også i 2016 møtt vesentlige hindre. Det er vanskelig adgang til enkelte regioner og en uforutsigbarhet som rammer langsiktig markedsinnsats. Siden tildelingen av Nobels Fredspris til kineseren Liu Xiaobo i oktober 2010 har den norske sjømatnæringen gått glipp av en betydelig vekstmulighet i det kinesiske markedet. Det er særlig norsk lakseeksport som er rammet av de kinesiske tilstrammingene, som for en stor del skjer gjennom utvidede veterinærkontroller utført av AQSIQ (Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine, tilsvarende det norske Mattilsynet).

AQSIQ meddelte i desember 2010 at norsk laks ville bli gjenstand for en utvidet veterinærkontroll ved ankomst til Kina. Kontrollrutinene for laks som importeres til Kina ble intensivert på nyåret 2011. Alle forsendelser til Kina ble ilagt karantenetid på inntil 15-20 dager i påvente av nødvendige tester. I praksis medførte dette på et tidspunkt stopp i handelen med fersk laks fra Norge. Det er imidlertid ikke bare laks som rammes ved eksport til Kina. Fiskemel og krillmell er andre produkter som sliter med å få adgang – og det er utfordringer knyttet til listeføring av virksomheter som ønsker å være engasjert i handelsaktiviteter.

Mange i både norsk politikk og næringsliv har forberedt seg på en langvarig politisk konflikt med Kina. Like før jul i 2016 kom imidlertid beskjeden om at de to landene har valgt å normalisere sitt politiske forhold. Dette lover godt for sjømateksporten, som i de siste seks-

syv årene har slitt med betydelige veterinære hindre som kinesiske og norske matmyndigheter nå vil ha muligheter til å finne løsninger på.

Den politiske avklaringen mellom Kina og Norge kan nok forklares med både målrettet arbeid i regi av de to landenes myndigheter, og med at næringslivet har engasjert seg aktivt for å finne en løsning. Innen sjømatnæringen har særlig de to bedriftene Gratanglaks AS og Kleiva Fiskefarm AS nedlagt et betydelig arbeid, og vært vertskap ved flere anledninger for besøk fra den kinesiske ambassaden i Norge, senest sommeren 2016. Sjømat Norges administrasjon har også hatt en dialog med den kinesiske ambassaden i Oslo ved flere anledninger siden høsten 2010.

BILDET: Fra besøk hos Gratanglaks/Astafjord Slakteri i juni 2016. Statsråd Per Sandberg har en god tone med Kinas ambassadør til Norge, Wang Min, og Gerhard Heiberg.

MILJØ

Rømmingssikring

Rømmingstallene for laks er kraftig redusert etter 2006. Mens vi i 2014 registrerte en økning både i antallet rømte laks og i antallet rapporterte rømmingshendelser sammenlignet med 2012 og 2013, har vi både i 2015 og 2016 sett en nedgang i rømmingstallene igjen. Vi er dermed langt unna de høye rømmingstallene vi hadde i perioden 2002-2006. Dette bildet speiles godt av situasjonen i elvene, der overvåkingstall fra 2015 også viser en klart positiv utvikling med lavere innslag av rømt fisk.

Dette trendsiftet har kommet samtidig med vekst i produksjonen og en økning i antallet store operasjoner på sjøanleggene. Vi opplever dessuten en langt lavere terskel blant oppdretterne nå enn før for å melde tap av enkeltfisk og for å rapportere små hull og maskebrudd som teoretisk kan føre til en rømming. Vi ser også at flere rapporterer andre nestenhendelser eller forhold som kan gi mistanke om rømming. Dette er en positiv utvikling. Det gir økt mulighet for å avdekke svakheter eller systematiske feil, og dermed til å forebygge og hindre nye rømmingstilfeller. Sjømat Norges rømmingsutvalg arbeider kontinuerlig for at næringsaktørene skal få raskere tilgang til informasjon fra innrapporterte rømmingshendelser og nestenhendelser, og dette har vært tema på flere møter med Fiskeridirektoratet både i 2015 og 2016.

Tall fra Fiskeridirektoratet viser at det ble rapportert ca. 126.000 rømte laks i 2016, med en gjenfangstprosent på vel 10 %. Tilsvarende var det ca. 287.000 rømte laks rapportert i 2014, og ca. 157.000 i 2015. Rømmingstallene for regnbueørret har de siste par årene vært preget av et fåtall større enkelthendelser. I 2015 ble det rapportert 84.000 rømte regnbueørret, mens det for 2016 er rapportert ca. 62.000. Samtidig er det verdt å merke seg at gjenfangsten etter rømming av regnbueørret ofte er svært høy. I 2015 var gjenfangsten på nesten 75 %, og i 2016 på ca. 47 %. Dette bidrar til å redusere et evt. skadepotensial vesentlig. Sjømat Norges rømmingsutvalg har i lengre tid anmodet Fiskeridirektoratet om at

også gjenfangsttallene må framkomme av den offentlige rømmingsstatistikken. Vi er godt fornøyd med at dette kom på plass ved Fiskeridirektoratets oppdatering av rømmingsstatistikken fra og med september 2015.

Samlet viser dette at vi er på rett vei, og at arbeidet som blir gjort i bedriftene og på den enkelte lokalitet nytter. De fleste selskap oppfyller sin egen nullvisjon år etter år. Men erfaringene viser også at rømmingsstatistikken kan være skjør. Hendelser vil alltid kunne oppstå, til tross for at næringen jobber kontinuerlig og målrettet med det rømmingsforebyggende arbeidet for å redusere sannsynligheten for dette. Parallelt jobber næringen også for å redusere konsekvensene gjennom god beredskap, optimalisert gjenfangst og utfisking fra elv dersom uhell likevel skulle oppstå. Sjømat Norge har en nullvisjon når det gjelder rømming av fisk. Denne visjonen er det viktig å holde fast på også i årene som kommer. Det operative målet er at rømt fisk ikke skal medføre uakseptabel genetisk innblanding i villfiskpopulasjoner.

Rømmingsutvalget i Sjømat Norge

Sjømat Norge har i 2016 videreført arbeidet med rømmingssikring gjennom sitt eget Rømmingsutvalg ledet av Tarald Sivertsen. Rømmingsutvalget har også i 2016 vært opptatt av å videreføre dialogen med Fiskeridirektoratet for å bidra til å avdekke årsaksforhold, og videreformidle relevant informasjon og læring til våre medlemmer etter rømmingshendelser. Vi har også brukt erfaringene etter rømmingshendelser til å revidere Sjømat Norge sin anbefaling omkring bruk av dusør ved gjenfangst etter rømming, samt til å utarbeide en ny veileder for optimalisering og mottak av gjenfangst etter rømming av fisk.

Begge anbefalingene/veilederne ligger tilgjengelig på Sjømat Norge sine hjemmesider. Videre har Sjømat Norges kommunikasjonsavdeling utarbeidet en egen veileder i krisekommunikasjon. Denne veilederen er sammen med vår nylig reviderte generelle beredskapsveileder, med en rekke anbefalinger og maler, tilgjengelig for medlemselskapene på forespørsel.

Høsten 2015 var Rømmingsutvalget aktivt involvert i Fiskeridirektoratets arbeid med å få på plass forebyggende tiltak etter rømmingshendelsene under orkanen «Nina» våren 2015. Med bakgrunn i dette arbeidet ble det i 2016 sendt et brev til NFD, der det ble gjort rede for

tiltak som må iverksettes både fra Fiskeridirektoratets og havbruksnæringens side for å forebygge rømmingshendelser som følge av «ekstremvær» i framtiden. Arbeidet etter «Nina» viser hvor viktig det er med en tett dialog mellom direktoratet og næringen for å få på plass relevante, gjennomførbare og omforente tiltak for å kunne redusere risikoen for rømmingshendelser ytterligere.

Rømmingsutvalget bidrar også med råd når det gjelder tema for kursene i rømmingssikring i regi av Sjømat Norge.

Ny forskrift og strategi mot rømming på høring

I november 2016 sendte NFD et Forslag til forskrift om krav til teknisk standard for landbaserte akvakulturanlegg for fisk på høring, med høringsfrist i februar 2017. Fra før er tekniske krav til flytende anlegg forskriftsfestet gjennom NYTEK. Sjømat Norge var i sin tid engasjert i arbeidet med utviklingen av standarden NS 9416:2013, og er positiv til at nye tekniske og standardiserte krav for å hindre rømming nå også forskriftsfestes for landbasert akvakultur. Fordi standarden eksplisitt ble utarbeidet for nye landbaserte anlegg, ser vi imidlertid at utkastet til forskrift på noen områder blir uforholdsmessig utfordrende for eksisterende anlegg. Dette vil bli påpekt i Sjømat Norge sitt høringssvar. I arbeidet med denne høringen har Sjømat Norge engasjert en ressursgruppe blant erfarne settefiskprodusenter til å vurdere forslaget. I tillegg er selvsagt Rømmingsutvalget, sektorgruppen for teknologi og service og bransjegruppe havbruk engasjert og sentrale i arbeidet med høringen.

Rett før jul sendte departementet også ut på høring Forslag til nasjonal strategi mot rømming fra akvakultur. Strategidokumentet inneholder lite nytt i forhold til det havbruksnæringen allerede er engasjert i og jobber med, men er av mange årsaker likevel utfordrende, og på mange områder svært diffust og uklart. For Sjømat Norge blir det viktig å jobbe for at havbruksnæringen i langt større grad enn hittil i arbeidet med strategien får anledning til å bidra. Havbruksnæringen må inviteres inn i en tett og reell dialog mellom myndighetene og bransjeorganisasjonene, slik at strategien kan bli et tilpasset og godt redskap både for næring og myndigheter. Dette er helt avgjørende for å sikre en fortsatt reduksjon av risiko med utgangspunkt i vår felles 0-visjon.

Kurs i rømmingssikring

I 2016 ble det arrangert 5 kurs i rømmingssikring i regi av Sjømat Norge. Kursene har vært avholdt i Alta, Tromsø, Bodø og to i Bergen. To av kursene var for landanlegg og resten for sjøanleggene. Til sammen var det ca. 360 deltakere på disse kursene. Etterspørselen er fortsatt stor, og nye kurs er under planlegging over hele landet.

Med så stor interesse for kursene er det viktig at disse blir så relevante og formålstjenlige som mulig. Målet er å gi innsikt i regelverk og pågående arbeid for rømmingssikring og beredskap, men hovedvekten blir lagt på å formidle informasjon og erfaringer fra rømmingshendelser ved Fiskeridirektoratet og næringsaktører. I tillegg formidles relevant info fra forskning. I 2016 ble det også satt ekstra fokus på forankringssystem med de erfaringene som ble gjort etter «Nina». De siste par årene har også Brønnbåtneringen og servicefartøy, som en stadig viktigere samarbeidsaktør for havbruksnæringen, bidratt inn i kursene på en positiv måte til nytte for begge næringene.

System for sporbarhet av oppdrettsfisk

Med bakgrunn i et vedtak fra styret i Sjømat Norge, er det nedsatt en arbeidsgruppe fra medlemmene som ser på muligheten for å utarbeide et forslag til en felles sporbarhetsløsning for laks. Arbeidsgruppen er godt i gang med arbeidet, og tar sikte på å kunne legge fram et forslag for bransjegruppen og styret i løpet av våren 2017.

Sammenslutningen for utfisking av rømt oppdrettslaks (OURO)

I februar 2015 ble det nedfelt av Nærings- og Fiskeridirektoratet ny Forskrift om fellesansvar for utfisking mv. av rømt oppdrettsfisk. Formålet med forskriften er å redusere risiko for genetisk påvirkning fra akvakultur på ville bestander av laksefisk. Den nye Sammenslutningen (OURO) skal vurdere planlegging av tiltak for å redusere forekomst av rømt oppdrettsfisk i elver der overvåkninga, ved bruk av årsprosent eller gytefisktellinger viser at innslaget av rømt oppdrettsfisk er lik eller større enn 4 %. I elver der innslaget av rømt oppdrettsfisk er større enn 10 % skal tiltak planlegges.

I 2016 har OURO sørget for utfiske av rømt oppdrettsfisk i 37 elver fordelt over hele landet. Elvene blir blant annet valgt ut etter hvor høy prosentandel rømt oppdrettsfisk de har i henhold til Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rømt fisk. Andelen rømt fisk blir regnet ut fra gytefisktellinger eller årsprosent i den enkelte elv. Medianverdien for innslag av rømt oppdrettslaks i elvene har vist en nedadgående trend de siste årene. Høy fokus på rømmingssikring i alle ledd, kombinert med utfiske av den rømte oppdrettsfisken, har bidratt til dette.

Alle som har en tillatelse på laks, ørret eller regnbueørret pikter å betale inn en årlig avgift til Sammenslutningen. Avgiften blir satt av et styre som består av tre representanter fra havbruksnæringa og to fra forvaltningen (Fiskeridir og Miljødir). Årlig avgift for 2016 var kr 5000 pr tillatelse. Sjømat Norge er representert med styreleder og nestleder i det nye styret for OURO: Roar Paulsen fra Lerøy Midt AS (styreleder) og Aino Olaisen fra Nova Sea AS (nestleder). I tillegg er det leid ut en 50 % stilling fra Miljø og Helseavdelinga til stillingen som forretningsfører.

Kunnskapsbasert overvåking og forvaltning av lakseelver

I begynnelsen av januar 2016 arrangerte Sjømat Norge et dagsseminar angående overvåking av rømt laks i elv, hvor en rekke forvaltningsorgan og forskningsinstitusjoner deltok sammen med representanter fra havbruksnæringa, elveeierne og sjølaksefiskerne. Hensikten var å oppsummere og diskutere erfaringene fra det gamle Miljøfondet, og å diskutere disse i forhold til forventninger og krav som må settes til den framtidige overvåkingen, der resultatene skal brukes som grunnlag for enkeltvedtak av OURO.

Noregs Grunneigar- og Sjølaksefiskarlag (NGSL), Elvene rundt Trondheimsfjorden (ERT) og Sjømat Norge sendte i november 2015 et felles brev til Fiskeridirektoratet med kopi til departementet der vi sammen påpekte behovet for standardisert, presis og skånsom metodikk for overvåking av rømt laks i elv. Organisasjonene mener at dette ikke er tilstrekkelig på plass i dag.

Organisasjonene ønsker derfor at det må velges overvåkingsmetoder som er egnet til å vurdere om innslaget av rømt fisk er under 4 %, mellom 4 og 10 %, eller over 10 %. Metodene må kunne gjennomføres med minst mulig påvirkning på villaksen, og de må muliggjøre uttak av rømt laks samme sesong som målingene foretas. Organisasjonene ba

også Fiskeridirektoratet om at kilenøter skal være en relevant del av den totale nasjonale overvåkingen. Kilenøter kan brukes til tidlig varsling, og kan trolig i flere områder erstatte undersøkelser i vassdragene så lenge innslaget av rømt laks i kilenøtene viser lave innslag.

Brevet fra 2015 ble etterjulsvinteren 2016 fulgt opp av en lignende henvendelse sendt direkte til departementet, noe som resulterte i et felles møte mellom de tre lakseorganisasjonene, fiskeriministeren og deler av administrasjonen i NFD. Det positive samarbeidet og dialogen med NGSL og ERT er fulgt opp gjennom 2016, og er svært nyttig med tanke på å utvikle en felles forståelse og respekt for arbeidet i de tre laksenæringene.

Sjømatens klimaspor

Sjømat er en klimavinner på matbordet og ligger generelt lavt i utslipp av klimagasser sammenlignet med annen matvareproduksjon. Dette viser tidligere prosjekter som Sjømat Norge har gjennomført i samarbeid med Norges Fiskarlag. Flere av aktørene i sjømatnæringen presenterer nå årlige klimaregnskap for sine bedrifter. Det er viktig for norsk sjømatnæring, både for enkeltaktører og bransjen som helhet, å kunne få fram sammenlignbar og troverdig miljødokumentasjon.

I 2012 ble det startet et større internasjonalt samhandlingsprosjekt for redusert klimapåvirkning fra sjømatbransjen. Fra norsk side har SINTEF Fiskeri og havbruk deltatt, finansiert av FHF. Sjømat Norge ledet styringsgruppen for den norske delen av prosjektet, der blant annet representanter fra sjømatnæringen, Fiskarlaget og FHF også var representert. I tillegg til å bidra gjennom standardiseringsarbeidet som er nevnt over, har prosjektet også bidratt til å utvikle et enkelt nettbasert verktøy for beregning av klimaregnskap for sjømatprodukter fra fangst, ei håndbok med informasjon og rettleiding i arbeidet med klimaregnskap, og gjennom å delta i arbeidsmøter for internasjonal samhandling på området.

EUs utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon

Som et ledd i EU sin miljøpolitikk for bærekraftig forbruk og konsum, ønsker EU-kommisjonen at alle produkter som omsettes i det Europeiske markedet skal følges med en helhetlig, klar og troverdig dokumentasjon av de miljøpåvirkninger produktet har forårsaket gjennom sitt livsløp.

EU har utviklet en egen retningslinje for fastsettelse av metode for helhetlig miljøregnskap av produkter: Product Environmental Footprint (PEF) metoden. Nå blir dette videreutviklet med Product Environmental Footprint Category Rules (PEFCR), produktkategoriregler, som gir mer detaljerte regler for måling av fotavtrykk spesifikt for ulike produktkategorier.

Årsaken til at det lages mer spesifikke regler er at ulike produkter, for eksempel sko og laksefilet, har svært ulike produksjonssystemer og livsløp og dermed ulike miljøutfordringer. Produktkategoriregler (PEFCR) må til for å sikre at miljøregnskapet fokuserer på de viktigste miljøutfordringene og de viktigste delene av produktets livsløp. Dette er viktig for å sikre effektive og troverdige miljøregnskap.

Utviklingen av produktkategoriregler kalles i den pågående fase for «PEF piloter», og da EU i 2013 signaliserte at de i sin andre bølge av PEF piloter ville inkludere sjømat, søkte Sjømat Norge om å få ta styring over utviklingen av reglene for fisk gjennom å foreslå en "Fish PEFCR Pilot". Denne er nå spesifisert til Marine Fish Pilot. Utviklingen av en PEFCR, dvs. det

en PEF pilot skal gjøre, er nøye definert av EU-kommisjonen. Prosessen baserer seg på at alle berørte parter skal være representert i gruppen som skal foreslå produktkategorireglene. I tillegg er det også definert flere obligatoriske aktiviteter, f. eks. skal det gjennomføres miljøregnskap av de viktigste sjømatproduktene på det europeiske markedet og screening-analyser for å danne grunnlaget for diskusjon om hva regelverket bør inneholde. Arbeidet med piloten som ble koordinert av Sjømat Norge, ble ikke fullført i henhold til pilotfasens retningslinjer innen fristen i desember 2016.

Det ble avgitt en rapport til den overordnede styringskomiteen for Kommisjonens pilotfase der resultater av screening og forslag til PEFCR for marin fisk ble presentert. Rapporten kan finnes på nettstedet til FHF. En av konklusjonene i rapporten er at det ikke finnes noen database som i tilstrekkelig grad kan forsyne operatører med nødvendige miljødata som trengs for å kunne gjennomføre en livsløpsanalyse (LCA) for sjømatprodukter.

Før en slik database er tilgjengelig, vil fastsettelse av PEFCR for marin fisk ikke fungere som hjelpemiddel for sjømatprodusenter fordi man vil mangle data fra de ledd av verdikjeden som ligger oppstrøms for egen virksomhet. Sjømat Norge har derfor tatt initiativ til at en slik database utvikles og etableres. Dette gjøres i samarbeid med Global Feed LCA Institute som er en global organisasjon og har som målsetning å etablere en global LCI database for fôrvarer inkludert marine råvarer. LCI dataene i en slik database er like relevante for produsenter av sjømat som for fôrprodusenter. Prosjektet er finansiert av FHF og startet i januar 2017.

Klima- og miljødepartementet deltar aktivt i den overordnede styringskomiteen for de ulike pilotene. Komiteen ledes av EU-kommisjonen. Pilotfasen avsluttes høsten 2017.

Rent hav – en forutsetning for produksjon av sjømat

Sjømat Norges miljøpolitiske målsetting er tosidig: For det første er det viktig å sikre bærekraftig matproduksjon slik at næringens egen påvirkning på miljøet er innenfor akseptable grenser. For det andre er næringen avhengig av rene sjøområder for å produsere trygg og god sjømat. Derfor har Sjømat Norge et aktivt engasjement i forhold til potensielle utslipp og gamle miljøsynder både nasjonalt og internasjonalt som kan være med å redusere mulighetene for matproduksjon i våre kyst- og havområder.

Havmiljøet er under kontinuerlig press både fra akutte utslipp og forurensing som skjer over lengre tid. For å sikre at fiskeri- og havbrukssektoren kan utnytte sitt store potensial har Sjømat Norge pekt på følgende forhold:

- *Det skal ikke være skadelige utslipp fra ny eller eksisterende oljeaktivitet. Eventuell ny petroleumsaktivitet i norske havområder må foregå i tråd med miljømessige anbefalinger fra forskere og fagmyndigheter.*
- *Seismikkskyting er en del av petroleumsaktiviteten og må forbys i områder som ikke er åpnet for petroleumsaktivitet. Sjømat Norge er bekymret for effekten seismikkskyting har på fisk og konfliktene dette skaper mellom oljenæringen og fiskeri- og havbruksnæringen.*
- *Sjøsikkerheten må økes og beredskap ved akuttutslipp langs norskekysten må bedres.*
- *Nasjonalt/internasjonalt fokus slik at radioaktive sjøutslipp reduseres betydelig.*
- *Utslipp til havmiljøet fra øvrige aktiviteter skal reduseres til et minimum.*
- *Tidligere tiders miljøsynder og forurensende skipsvrak må kartlegges og ryddes opp i.*

- *Fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning både i de områdene hvor den er til stede og nasjonalt. Hensynet til næringen og dens vekstmuligheter bør derfor vektlegges mer enn i dag når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.*

Når det gjelder gruveaktivitet er det Førdefjorden og Nordic Mining sin tillatelse til utslipp av store mengder gruveavfall og kjemikalier i Førdefjorden samt Nussir sin utslippstillatelse for deponi i Repparfjorden som har fått størst oppmerksomhet.

Både Førdefjorden og Repparfjorden er nasjonale laksefjorder hvor det ikke er tillatt å oppdrette laksefisk. Det er et paradoks at matproduksjon ikke er tillatt samtidig med at det gis tillatelse til deponering av store mengder masser med kjemikalier i samme fjordsystem. Sjømat Norge mener derfor at nasjonale laksefjorder må oppheves. Sjømat Norge forventer at regjeringen sørger for at fremtidige utslipp fra gruveindustrien ikke skal kunne utgjøre en trussel mot fjordmiljø, gyteområder og sjømattrygghet.

Sjømat Norge har utarbeidet en egen policy når det gjelder bergverksdrift:

Sjømat Norge er positiv til næringsvirksomhet som utnytter våre felles ressurser så lenge dette skjer på en forsvarlig måte. Sjømat Norge er bekymret for effektene av at våre kyst- og fjordområder kan bli brukt som avfallsplass for deponering av masser og miljøskadelige kjemikalier fra bergverksindustrien.

Deponering av gravemasser i sjøen blir i mindre og mindre grad brukt i andre land. Deponering kan utgjøre en trussel for det marine liv, matvaretrygghet, omdømmet til sjømaten samt for sjømataktører som har sin aktivitet i berørte områder.

I fremtidige utslippssaker til sjø, hvor det kan være risiko for skadelige utslipp, må det ligge faglige vurderinger til grunn som i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til sjømatnæringen før utslipp eventuelt tillates. Sjømatnæringen er svært viktig for norsk matproduksjon, sysselsetting og leverandørindustrien. Sjømat Norge mener derfor at myndighetene i større grad må vektlegge hensynet til sjømatnæringen i saker hvor sameksistens blir vanskelig.

Dette innebærer bl.a. at:

1. *Havforskningsinstituttet og NIFES må få styrket sin rådgivningsfunksjon i forhold til effektene av forurensende utslipp og deponering av masser i fjord- og kystområder.*
2. *Det må opprettes klare rutiner for at Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og sjømatorganisasjoner får alle aktuelle saker til uttalelse.*
3. *Fiskeridirektoratet og Mattilsynet må få tilstrekkelige ressurser, og et klart mandat, slik at de kan ivareta sitt forvaltningsansvar i disse sakene.*
4. *Uttalelser fra fagmiljøene, sektormyndighetene og organisasjonene innen sjømatnæringen må vektlegges svært tungt når det skal avveies om utslippstillatelse skal gis eller ikke.*

Sjømat Norge ser for fremtiden at sameksistens med gruveindustri blir vanskelig så lenge det skal deponeres store forurensede utslipp i våre fjorder.

Sjømat Norge engasjerer seg aktivt i problemstillinger relatert til rent hav for å sikre at vi kan produsere trygg og god sjømat.

Ett hav – samarbeidsforumet for olje- og sjømatnæring er lagt ned

Ett hav har vært et forum der topplederne innen petroleumsindustrien og sjømatnæringen kan samarbeide om å utnytte potensialet i begge sektorene og å finne gode løsninger innenfor naturlige konfliktområder. Forumet ble startet i 2012. Forumet har jobbet med ulike problemstillinger siden forumet ble startet. I 2016 ble det imidlertid besluttet å legge ned forumet fordi en bl.a. ser at en ikke trenger et eget forum for å opprettholde dialog mellom de ulike næringene. Sjømat Norge vil derfor fortsatt engasjerer seg i viktige saker relatert til både fiskeri- og havbrukssiden i kontaktflaten mot petroleumsindustrien.

Miljørapport for sjømatnæringen

En ny samlet nettbasert miljørapportering er under utarbeidelse. Rapporten skal oppdateres fortløpende når faktagrunnlag mv endres eller oppdateres.

Det er utarbeidet tre tidligere miljørapporter (2009, 2011, 2013). Alle rapportene er oversatt til engelsk, og både norsk og engelsk utgave er tilgjengelig på Sjømat Norges nettside www.sjomatnorge.no.

Den kommende elektroniske miljørapporteringen skal bygge på fakta og analyser fra Sjømat Norge og næringsaktører, myndigheter og forvaltningen, samt en rekke forsknings- og kompetansemiljøer.

Nasjonale laksefjorder og tilstanden i elvene

Evaluerings av nasjonale laksefjorder og laksevasdrag

I henhold til St.prp. nr. 32 (2006-2007) skal evalueringen av de nasjonale laksefjordene og laksevasdragene være ferdig i løpet av 2017. Den vil mest sannsynlig følges opp av en politisk behandling. Det er sterke krefter som ønsker å utvide omfanget av de nasjonale laksefjordene. Sjømat Norge har derfor engasjert seg i dette arbeidet for å sikre at det blir en evaluering som ivaretar alle påvirkningsfaktorer, samtidig som det blir påpekt hvilke konsekvenser dette verneregimet har for norsk havbruksnæring.

Revisjon av konsesjonsvilkår for kraftverksregulanter i elv

De ville laks- og ørretbestandene er helt avhengig av gode miljømessige forhold for overlevelse og reproduksjon i elvene. Mange vassdrag har gjennomgått dramatiske endringer de siste tiårene, hvor kraftproduksjon bare er en av mange faktorer som har bidratt til en negativ utvikling for miljøet i elvene. Frem til 2022 vil vilkårene for ca. 430 vannkraftkonsesjoner kunne tas opp til revisjon. Dette vil omfatte 187 vassdrag. Revisjonsadgangen er gitt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven.

Det må fremmes krav om hvilke vassdrag som skal revideres. Noen kriterier kan endres etter revisjon, andre ligger fast. Formålet med en revisjon er å bedre miljøforholdene i elva. Representanter for allmenne interesser kan fremme krav om revisjon. Sjømat Norge har derfor oppfordret medlemmene til å komme med forslag til elver hvor det bør fremmes krav om revisjon de nærmeste årene. Dette vil så bli fulgt opp med et faglig grunnlag for den enkelte elv.

Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk

I økende grad opplever næringslivet at butikkjeder og andre krever ulike former for miljøsertifisering for å dokumentere produktenes miljøstatus. Innenfor havbruksnæringen er det en rekke ulike sertifiseringsordninger, hvorav mange er knyttet til miljø og miljøpåvirkning av produksjonen. Flere av disse standardene har i tillegg fokus på matvaresikkerhet og HMS, og flere omfatter hele produksjonskjeden fra fôr til spiseferdig produkt i butikk. Gode sporingssystemer vil også være et viktig element i denne type standarder.

Normalt er spørsmålet om miljøsertifisering et internt bedriftsstrategisk spørsmål. For fiskeriene er det imidlertid den felles forvaltningen av fisket som avgjør om fisket er miljømessig bærekraftig. Derfor er det naturlig at fiskeriene blir sertifisert i regi av næringen som sådan. Sjømat Norge har derfor arbeidet for at de ulike fiskeriene skal bli miljøsertifisert. Dette gjør at bedriftene deretter selv kan velge om de vil gjennomføre en godkjenningsordning for sine bedrifter og sin produksjon for å kunne benytte sertifiseringsordningen i markedsføringen av produktene.

MSC-sertifisering av alle store konsumfiskerier

De norske fiskeriene er i dag de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Innenfor konsumfiskeriene har næringen i stor grad valgt å sertifisere fiskeriene etter standarden til Marine Stewardship Council (MSC). Dette er det mest anerkjente miljømerket i varehandelen.

Fiskeriene etter norsk vårgytende sild, nordsjøsil, makrell, sei og nordøstatlantisk torsk og hyse er MSC-sertifisert. I tillegg er alt rekefiske nord for 62. graden nord, også det kystnære fisket, MSC-sertifisert. Dette fisket er tidligere også sertifisert i regi av både KRAV og Friends of the Sea, slik at fisket har tre ulike miljøsertifiseringer. I 2016 har det blitt jobbet med MSC-sertifisering av reker i sør og havbrisling. I tillegg er det satt i gang sertifiseringsprosess for kolmule, lange, brosme og rognkjeks.

I 2016 ble suspensjonen av MSC-sertifikatet for makrell opphevet, etter at godkjenningen hadde vært midlertidig inndratt som følge av manglende internasjonal enighet om forvaltningen og større beskatning enn anbefalingene fra havforskerne.

IFFO r/s sertifisering av råstoff til produksjon av fiskemel og fiskeolje

Også for fiskemel og fiskeolje stiller kundene stadig økende krav til dokumentasjon av miljømessig bærekraft gjennom sertifiseringsordninger og miljømerking. Sjømat Norge og de norske produsentene av fiskemel og fiskeolje har gjennom mange år benyttet seg av sertifiseringsprogrammet IFFO r/s for øyepål, kolmule, lodde og tobis. I tillegg er både NVG- og nordsjøsil MSC-sertifisert, noe som innebærer at de også er sertifisert under IFFO r/s.

Sommeren 2016 suspenderte imidlertid IFFO RS sertifiseringen av kolmule. Bortfallet av IFFO r/s - godkjenningen var begrunnet med at kyststatene ikke var kommet til enighet om forvaltningen og fordelingen av kolmule. Som følge av manglende enighet mellom kyststatene har det totale fisket av kolmule vært høyere enn forskernes anbefalinger de senere årene. Sjømat Norge har, med god hjelp fra medlemmer og tillitsvalgte, jobbet aktivt og målrettet for å få resertifisert kolmulefisket i god tid før fiskesesongen starter i 2017. Dette arbeidet førte frem, og det norske kolmulefisket ble i januar 2017 igjen sertifisert etter IFFO r/s sin standard. Bakgrunnen for at kolmulefiskeriet igjen ble sertifisert er en oppdatert bestandsvurdering og fremgang i kyststatsforhandlingene.

Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter

Sjømat Norge fikk i 2015 utført en generell miljøkartlegging av fiskeindustribedrifter. Målet med prosjektet var å kartlegge hvilken type miljødokumentasjon bedriftene rapporterer inn til offentlige myndigheter, samtidig som prosjektet så på energi- og kjemikaliebruk i tillegg til systemer for avfallshåndtering og emballasje.

Det ble også utarbeidet et forslag til hvordan klimaregnskap kan utføres for en type fiskeindustribedrifter. Prosjektet ble utført av SINTEF- fiskeri og havbruk og resultatene blir brukt til forbedring av miljødokumentasjon for fiskeindustribedrifter.

Revidert MOM-standard

Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg (NS 9410) er revidert og ble gjeldene fra februar 2016.

Standarden beskriver krav til hvor det skal overvåkes, hva som skal overvåkes og hvordan overvåkingen skal foregå. De vesentligste endringene er at det kreves en grundig kartlegging før etablering/utvidelse av akvakulturanlegg (forundersøkelse), og nye krav til plassering av prøvetakingsstasjoner og frekvenser for B og C-undersøkelser. B-undersøkelsen må utføres av et kompetent organ, mens C-undersøkelsen må utføres av et akkreditert organ.

Standarden er utviklet for bløtbunn. Det er derfor laget en egen prosedyre for undersøkelser på hardbunnslokaliteter. Sjømat Norge har deltatt i revisjonskomiteen.

Utslipp av næringssalter

Havbruksanlegg har strenge krav til overvåking av miljøtilstanden under selve anlegget og i påvirkningssonen rundt. Selve anleggsområdet overvåkes av en MOM B-undersøkelse hvor frekvensen blir avgjort av miljøtilstanden på anlegget. I snitt viser 90 % av undersøkelsene fra 2011-2015 miljøtilstand 1 og 2, som regnes for normaltilstand. De siste tre årene har i snitt 7-8 % av anleggene ligget i tilstandsklasse 3 som er mindre god tilstand, og bare 1-2 % i tilstandsklasse 4 som er dårlig miljøtilstand. Antall gyldige B-undersøkelser var 895 i 2015.

Til å overvåke miljøet i sonen utenfor anleggene blir MOM C brukt. Den kartlegger bunndyrfaunaen så langt ut en forventer at anlegget kan påvirke miljøet, og er en kvantitativ undersøkelse. Antall lokaliteter rapportert inn til Altinn i perioden 2011-2015 var 295. Av disse lå 88 % i tilstandsklasse 1 og 2 som angir svært god og god tilstandsklasse. 10 % av anleggene lå i moderat miljøtilstand og 1-2 % i tilstandsklasse dårlig eller svært dårlig.

Integrert Multitrofisk akvakultur (IMTA) ser på hvordan en kan utnytte næringssaltutslippene fra havbruksanlegg til å dyrke tang og tare og ulike skjellarter i nær tilknytning til anlegget. Stadig flere havbruksanlegg tester ut konseptet med tanke på å få erfaring og nyttig kunnskap om nye kilder til både mat, fôr og ny type energiproduksjon i årene fremover. Sjømat Norge følger utviklingen i prosjektene fremover.

Miljøovervåking og dokumentasjon

Det foreligger prosjektrapporter fra Rogaland, Hordaland, Trøndelag og Nordland som dokumenterer hvilken påvirkning havbruksanlegg har på det marine miljøet i form av næringssaltutslipp. Denne dokumentasjonen er viktig for å synliggjøre hvor stor produksjon som er miljømessig bærekraftig og forsvarlig innenfor et område. Denne kunnskapen er også

viktig å se i sammenheng med andre kilder til nærings saltutslipp i arbeidet med vannrammedirektivet, og den er til nytte både for miljøforvaltning og næringen selv ved utvidelse av lokaliteter eller etablering av nye.

Miljøovervåking i Rogaland, Hordaland og Nordland

Overvåkingsprosjektenes mål var å bidra til langtidsstudier av næringsalter, bunnhabitat og makroalger og kartlegge eventuelle endringer over tid. Marin Overvåking Rogaland ble startet av havbruksnæringen i Rogaland og ledet av Blue Planet fra 2010. Marin Overvåking Hordaland og Nordland ble startet i 2013. I store trekk er det lave verdier av næringsalter målt fra overflatevann i alle fjorder hvor det er etablert stasjoner, både i Rogaland, Hordaland og Nordland. Bunnprøver har også generelt vist gode resultat. Når det gjelder makroalger, er det varierende resultater, og det undersøkes om dette kan knyttes til naturlig variasjon.

Alle tre prosjektene ble bygget opp likt og prøvetaking ble gjort i henhold til de til enhver tid gjeldende veiledere som er utarbeidet av Direktoratgruppen for vannforvaltning. Grunnlaget for å fastslå miljøtilstander er basert på klassifiseringssystemet som er utarbeidet i veilederne. Havbruksnæringen ønsker å bidra til overvåking av vannkvaliteten i fjorder og kystvann og alle stasjonene er derfor satt i oppdrettsaktive fjorder. For å få en uholdt overvåking er konsultentselskaper leid inn for å ta prøver. Rapportene er publisert slik at alle kan få tilgang til dem. Nye statusrapporter ble publisert i første halvdel av 2015 for alle tre prosjekt. Nye rapporter vil foreligge i løpet av 2017. Man kan også se enkeltresultater på Vannmiljø: <http://vannmiljo.miljodirektoratet.no>.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Prosjektet "Miljødokumentasjon Trøndelag" har dokumentert miljøeffektene av havbruksaktiviteten i Trøndelag. Prosjektet ble avsluttet høsten 2016. Mer informasjon om prosjektet fremgår under kapittelet Sjømat Norge Havbruk Midt.

Bruk og utslipp av legemidler

Bruken av legemidler i norsk havbruk er strengt regulert. Det er kun tillatt å bruke legemidler som er godkjent av Statens legemiddelverk (SLV). Godkjenningsprosessen er omfattende, og både mattrygghet, HMS og miljøeffekter vurderes.

Det er i all hovedsak tre grupper av legemidler som medfører utslipp fra havbruk. Antibakterielle midler har siden siste del av 1980-tallet vært brukt i svært liten grad. Bare ca. 0,5 % av det totale forbruket av antibiotika i Norge går til havbruk. Midler mot innvollsorm brukes i noen grad og har økt de siste årene, men det er bruken av lakselusmidler som i dag står for de klart største utslippene. Utover dette brukes bedøvelse ved vaksinerings og telling av lus, og i noen grad midler mot sopp (hovedsakelig forebyggende) i ferskvannsfasen.

Sommeren 2016 sendte Nærings- og fiskeridirektoratet «Forslag til tiltak for å motvirke negative miljøeffekter fra behandling mot lakselus på akvakulturlovens virkeområde» på høring. Forslaget kom etter at havbruksnæringen de siste årene har hatt et klart økende forbruk av ulike godkjente legemidler mot lakselus, noe som har medført spørsmål fra ulike hold omkring miljøeffektene av det økte forbruket. Sjømat Norge er enig i at alle utslipp i miljøet må forventes å ha en mulig punkteffekt der utslippet forekommer. Sjømat Norge uttrykte likevel i sitt høringssvar høsten 2016 at med den kunnskapen en nå har om lusemidlene og deres potensielle negative effekter på miljøet, ikke kan se at dagens bruk

utgjør en trussel om alvorlig eller uopprettelig skade på miljøet og at det derfor ikke er grunnlag for å bruke den føre-var-tilnærmingen som departementet brukte som begrunnelse for en evt. iverksetting av de foreslåtte tiltakene. Sjømat Norge vil imidlertid fortsette å bidra til at legemidler i havbruk kan håndteres og brukes så optimalt som mulig.

Pr. januar 2017 er et endret regelverk fortsatt ikke på plass. Samtidig tyder alle signaler, slik vi også påpekte i høringssvaret, på at bruken av bademidler mot lakselus er på retur og var vesentlig redusert i 2016. Bakgrunnen for dette er todelt. Det er utviklet resistens hos lusa mot et flertall av de tilgjengelige legemidlene, og disse er derfor i stor grad erstattet av andre forebyggende og ikke-medikamentelle tiltak i 2016. Samtidig er utviklingen i tråd med tidligere vedtatt mål og strategi i næringen; om vedvarende lave lusenivåer i havbruk med lavest mulig bruk av legemidler.

Utrangert utstyr fra havbruksnæringen

God håndtering av alt avfall og av alt utrangert utstyr i alle ledd er viktig også for medlemmene i Sjømat Norge. Det er i dag derfor generelt gode rutiner og ordninger knyttet til alt avfall som oppstår på land, enten det dreier seg om fiskeindustri eller landbaserte akvakulturanlegg.

«Avfall» i form av nøter, merd-ringer, fôrslanger, stål og tauverk genereres av havbruksnæringen hvert år. Det er derfor behov for solide og varige returordninger som sikrer effektiv og miljøriktig ombruk, innsamling og gjenvinning av dette. Selv om det varierer noe fra område til område langs kysten, er situasjonen i dag slik at det er mulig å få levert det meste til gjenvinning. Ut fra kunnskapen som framkom i et prosjekt der en vurderte gjenvinningsmarkedet og mulighetene for miljømessig god håndtering av utrangert utstyr, ble det konkludert med at en ikke ville anbefale en vederlagsfinansiert bransjeordning/produsentansvarsordning for innsamling og gjenvinning av utrangert utstyr fra havbruk nå.

Sjømat Norge anbefaler havbruksselskapene i ulike områder å sikre en god dialog med de ulike gjenvinnerne. Dette vil bidra til å videreutvikle ordningene slik at de blir best mulig tilpasset behovet i næringen. Sjømat Norge har også bidratt til å utvikle maler som havbruksaktørene kan bruke for å dokumentere håndtering og gjenvinning av utrangert utstyr. Vi oppfordrer alle våre medlemmer til å avhende utrangert utstyr på en miljømessig god måte, og til å sikre seg dokumentasjon på hva som skjer med utstyret etter avhending.

Høsten 2016 ga Sjømat Norge sammen med NHO, Virke, Norsk Industri og Norges Fiskarlag et felles innspill til Klima- og miljødepartementet (KLD) omkring Miljødirektoratets overordnede tiltaksvurdering mot marin forsøpling. Innspillet ble senere også presentert i et innspillsmøte om marin forsøpling hos KLD i november 2016, og må ses i sammenheng med at KLD har varslet at de før sommeren 2017 vil legge fram en stortingsmelding om avfallspolitikken og sirkulær økonomi.

Hovedbudskapene i innspillene fra næringslivet var at vi ikke så på en foreslått produsentansvarsordning for fiskeri- og havbruksnæringen, utvidelse av produsentansvaret for emballasje, eller mulighet for kommunen til å kunne ilegge eiere av næringsseidom gebyr for å finansiere opprydning av forsøpling i det offentlige rom, som effektive tiltak mht. marin forsøpling. Det ble også gitt uttrykk for at vi vurderte det faglige grunnlaget for Miljødirektoratets anbefalinger omkring disse sakene til KLD å være svært tynt. Vi mente videre at det primært bør bygges videre på de fungerende ordningene for å redusere

utfordringene med marin forsøpling. Eksempler på disse er «Fishing for litter» og Fiskeridirektoratets årlige oppsamlingstokt på fiskefeltene. I tillegg ba vi om at mulighetene for vederlagsfri levering til mottak i havn av oppsamlet søppel fra havet må sikres, og om at forskningen for å få bedre kunnskap om kilder, omfang og effekter av marin forsøpling må styrkes. Innspillene var med andre ord godt i tråd med de innspill Sjømat Norge ga til Miljødirektoratet også høsten 2015.

Vannrammedirektivet

EUs rammedirektiv for vann (direktiv 2000/60/EF) har som hovedformål å beskytte og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder (til en nautisk mil utenfor grunnlinja). Forskriften om rammer for vannforvaltningen som gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett, ble vedtatt i 2006 og trådte i kraft 1. januar 2007.

Norge er blitt oppdelt i 11 vannregioner der 11 fylkeskommuner er utpekt som vannregionmyndighet. I tillegg er det 5 områder hvor vi deler vannforekomsten med naboland. Vannregionene er igjen delt opp i vannområder, som igjen er delt opp i vannforekomster. Med bakgrunn i direktivet og vannforskriften skal alle vannforekomster karakteriseres og klassifiseres ut fra miljøtilstand. Miljømålene er at vannforekomstene skal ha svært god eller god miljøtilstand og at tiltak skal iverksettes for at dette skal oppnås.

I første planperiode ble 29 vannområder behandlet. Sektorovergripende regionale forvaltningsplaner og tiltaksprogram ble utarbeidet og forvaltningsplanene ble godkjent ved kongelig resolusjon (juni 2010). Andre planperiode (2016-2021) omfatter resten av vannområdene, samt en oppdatering/revidering av vannområdene i første planperiode. Arbeidet etter vannforskriften er et fast, løpende forbedringsarbeid for vannmiljøet. I hver 6-års periode skal vedtatte forvaltningsplaner gjennomføres, samtidig som man arbeider med revisjon av planene. Den 1. juli godkjente Klima- og miljøverndepartementet de regionale vannforvaltningsplanene for perioden 2016- 2021.

En godkjenning fra departementet innebærer at de enkelte planene er behandlet og kommentert og i noen tilfeller er det foretatt noen forandringer. Det er sektormyndighetene som skal følge opp enkelttiltak omtalt i tiltaksplanen slik at disse blir igangsatt innen utgangen av 2018, og miljømål nås innen utgangen av 2021. Samtidig skal arbeidet med revisjon av planene gjennomføres, slik at reviderte planer blir fastlagt i 2021 og gjennomføres fra 2022. Det er forventet at biologiske faktorer som lus og rømming vil få sin avklaring i inneværende periode (2016-2021) og derved bli mer fremtredende i planperioden 2022 - 2027.

I sine godkjenninger av de regionale vannforvaltningsplanene for perioden 2016-2021 har departementet anført følgende under overskriften «Departementets vurderinger ...»:

Generelt vil påvirkning fra akvakultur på miljøtilstanden i vannforekomstene kunne dreie seg om ulike utslipp til vannforekomsten, lakselus- og annen sykdomssmitte til vill laksefisk og negativ påvirkning fra rømt oppdrettsfisk på villfisk.

Påvirkninger fra akvakultur i form av lakselus og rømt fisk er ikke omfattet av grunnlagsanalysene for vannforvaltningsplanene for perioden 2016-2021, i påvente av et forbedret vitenskapelig fundert vurderingsgrunnlag som er under utarbeidelse. Dette skyldes manglende kunnskap om sammenhengene mellom påvirkning og tilstand i hver enkelt vannforekomst. Det foregår et arbeid med å fastslå miljøtilstanden i vassdrag med anadrom fisk og et arbeid som skal lede fram til en tilfredsstillende påvirkningsangivelse samt gi grunnlag for

å sette inn tiltak på de rette stedene. EFTAs overvåningsorgan (ESA) uttrykker i brev av 6. oktober 2014 om oppfølging av de norske vannforvaltningsplanene en tydelig forventning om at biologiske påvirkninger fra lakselus og rømt oppdrettsfisk blir vurdert i grunnlagsanalysene til vannforvaltningsplanene for perioden 2016-2021. Videre forventes det at Norge lager en plan for å forbedre disse analysene i neste vannforvaltningsplanperiode.

Klima- og miljødepartementet arbeider for å få oppdatert kunnskapsgrunnlaget fram mot rapportering til ESA i 2018 med sikte på vannforvaltningsplanene for perioden 2022-2027.

Sjømat Norge vil også videre følge arbeidet med vanddirektivet tett. Sjømat Norge er representert i de forskjellige vannregionenes referansegrupper (de relevante regionene) og nasjonal referansegruppe. Samtidig har vi en tett kontakt med sektormyndighetene innen havbruk. I den løpende kontakten med sentrale, regionale og lokale politikere løftes også vannrelaterte, næringsspesifikke spørsmål og problematikk. Gjennom dette arbeidet ønsker vi å påvirke arbeidet med vannrammedirektivet slik at vannkvaliteten blir ivaretatt/forbedret, - noe havbruksnæringen er avhengig av.

HELSE OG KVALITET

Sjømat Norge er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området. For Sjømat Norge er det viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene gitt av Stortinget. Dette gjelder særlig for matdepartementene (Nærings- og fiskeridepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen for mattrygghet og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og trygg sjømat.

Etter Sjømat Norges syn er det fremdeles slik at næringshensynet, f.eks. sikring av like konkurransevilkår og handlingsrom for å produsere sjømat innenfor den fleksibiliteten som ligger i regelverket, ikke blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte i utøvelsen av statens generelle matpolitikk slik denne bl.a. er beskrevet i de årlige budsjettproposisjonene. Dette er fremdeles ikke i samsvar med Stortingets forutsetninger i forbindelse med etableringen av Mattilsynet og ved fastsettelse av ny matlov.

Regelverk

I 2016 kom forordning 834/2007 om organisk produksjon i fokus, fordi både Norge og Island har trenert inkorporering av rettsakten i EØS-avtalen. Manglende inkorporering resulterte i at flere EU-land nektet import av økologisk laks og ørret til EU fra Norge. Årsaken til treneringen bygger på misforståelsen i muligheten for å få tilpasninger til rettsakten for Norge og Island inn i forbindelse med at rettsakten tas inn i avtalen. Denne muligheten var imidlertid kun relevant i en periode rundt 1995 da EFTA-EØS-landene ikke hadde vært med på utviklingen av regelverket. Norge kunne rett over sommeren informere om at rettsakten ville bli implementert på nasjonalt grunnlag. Fra EU-kommisjonens side var imidlertid ikke dette nok, fordi selve rettsakten ikke var tatt inn i avtalen. Arbeidet med å løse utfordringene fortsetter inn i 2017 I skrivende stund har ny regjering i Island meddelt at Island ikke vil be om tilpasningstekster til rettsaktene om økoproduksjon som vilkår for å inkorporere dem i EØS-avtalen. Derved gjenstår det "bare" formaliteter for inkorporering og

gjennomføring, og det arbeides for at dette skal gå så raskt som mulig. Se øvrig omtale under kapittel for handel og markedsadgang.

Sjømat Norge hadde også en omfattende prosess internt knyttet til revisjon av PD-forskriftene. Innspill ble sendt til Mattilsynet tidlig i tilsynets prosess. Ved årsskiftet har imidlertid utkastet ennå ikke blitt sendt på høring.

Det ble også satt ned en arbeidsgruppe som skal komme med innspill til Mattilsynet i en kommende prosess for revisjon av lakselusforskriften. Prosessen har vært utsatt flere ganger i Mattilsynet, og vil trolig komme i gang først mot sommeren 2017.

Sjømat Norge har i flere år arbeidet for at vilkårene for å bruke rent sjøvann i visse deler av bearbeiding/prosessering av fisk og skalldyr skal være de samme i Norge som for resten av EØS-området. Mattilsynet har over lang tid øyensynlig ikke hatt samme målsetning, og har gitt pålegg om at krav til bruk av rent sjøvann ikke skal være vesentlig forskjellig fra kravene til drikkevann. Mattilsynets pålegg har vært svært kostnadsdrivende, uproporsjonale og konkurransevridende. Sjømat Norge har bla. påklaget norske myndigheters praksis til ESA som har gitt oss medhold i at denne ikke har vært i samsvar med bestemmelsene. I desember 2016 ble ny drikkevannsforskrift vedtatt, og der er det slått fast at rent sjøvann ikke er omfattet av forskriften. Sjømat Norge har etter mange års arbeid fått gjennomslag for vårt standpunkt. Norske virksomheter får derved samme handlingsrom og fleksibilitet til å velge egne løsninger for å dokumentere at sjøvannet ikke påvirker den hygieniske kvaliteten til produktet som konkurrerende bedrifter i andre EØS-land.

E-læringskurset "Sjømathygiene"

Mattilsynet gjennomførte i 2013 en landsdekkende tilsynskampanje innenfor hvitfisksektoren for å avklare status i forhold til etterlevelse av regelverket og for å se på forbedringspunkter i eget tilsyn. Kampanjen påviste alt for mange tilfeller av dårlig etterlevelse av en del grunnleggende krav som skal sikre at produksjonen er i henhold til gjeldende forskrifter.

Sjømat Norge fulgte opp resultatet fra tilsynskampanjen ved å lansere e-læringskurset «Sjømathygiene» som et tilbud til medlemmer i 2015. Formålet med e-læringskurset er å gjøre det enklere for sjømatbedrifter å gjennomføre grunnleggende opplæring og dokumentere kunnskap i næringsmiddelhygiene for produksjonsmedarbeidere.

"Sjømathygiene" retter seg mot ansatte i alle typer produksjonsbedrifter for fiskerivarer, som for eksempel fiskemottak for villfanget hvitfisk og pelagisk fisk og slakterier for oppdrettsfisk. Kurset gir en motiverende, rimelig og miljøvennlig nettbasert opplæring. På bakgrunn av etterspørsel er "Sjømathygiene" tilgjengelig i fullversjon på norsk, engelsk og russisk. I tillegg kan eksamen avlegges på polsk, latvisk og litauisk.

"Sjømathygiene" er tilgjengelig for alle, men Sjømat Norges medlemmer får store rabatter på prisen. For å bidra til riktig fagkompetanse og rekruttering får videregående skoler benytte kurset for en symbolsk pris. Informasjon om kurset er sendt ut til medlemsbedriftene og er tilgjengelig på nettsidene til Sjømat Norge. Etterspørselen har vært god i 2016, det er nå tilnærmet 3000 brukere.

EU-forordninger for animalske biprodukter

Nye forordninger som inneholder hygienebestemmelsene for animalske biprodukter dvs. det materialet som ikke brukes til næringsmidler, men går til fôr, destruksjon eller andre

spesielle formål, ble endelig gjennomført som EØS-bestemmelser gjennom forskrift vedtatt i september 2016. Forordningen ble vedtatt i EU i 2009 og er derfor et eksempel på at det går alt for lang tid fra vedtak og til gjennomføring i norsk regelverk. NFD har i brev til Sjømat Norge gitt oss medhold i at regelverket for animalske biprodukter ikke stiller krav til behandling av spillvann fra fiskemottak.

Internasjonalt arbeid

På globalt nivå følger Sjømat Norge aktivt med i arbeidet til Codex Alimentarius og Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE), som utarbeider globale standarder med det formål å ivareta hhv. mattrygghet og god dyrehelse innenfor et regelverk som ikke skal virke handelshindrende. Sjømat Norge deltar også i arbeidet med å utvikle globale ISO-standarder for akvakultur og sjømatproduksjon.

I 2016 har Sjømat Norge brukt særlig mye ressurser på arbeidet i Codex hygienekomiteen og komiteen fett og oljer. Sistnevnte komité utarbeider ny Codex-standard for fiskeolje til humant konsum. Codex-komiteen for fisk og fiskeprodukter er for tiden inaktiv, og arbeidet med standarden for kontroll av histamin i fiskeprodukter er overført til hygienekomiteen. Sjømat Norge har også i 2016 arbeidet med å få Codex-komiteen for medisiner i mat til å starte arbeidet med å fastsette grenseverdier (MRL) for alle legemidler som er tillatt brukt til akvakulturfisk i Norge og med særlig vekt på lusemidlene. I 2016 ble det vedtatt grenseverdi for Teflubenzuron. Komiteen for kontaminanter i næringsmidler har et pågående arbeid for revurdering av regulering av metylkvikksølv i fisk.

Se også omtale under kapitlet om deltakelse i internasjonale organisasjoner.

Mattilsynets Eksportprosjekt

På oppdrag fra departementene startet Mattilsynet høsten 2015 et prosjekt for å effektivisere systemet for utstedelse av eksportattester. Prosjektet skal være ferdig i 2018. Dette har i mange år vært etterlyst av alle sjømateksportører. Sjømat Norge har over flere år pekt på behovet for raske og smidige rutiner for utstedelse av nødvendige helseattester slik at norske sjømateksportører kan møte kundenes krav til vareflyt i verdikjeden. Sjømat Norge har helt fra starten av prioritert oppfølging av dette prosjektet høyt, da resultatet vil påvirke hverdagen til alle eksportører. I tillegg til administrasjonen er eksportører som kjenner godt til utfordringene involvert i arbeidet.

Etter en innledende kartleggingsfase presenterte Mattilsynet i 2016 konseptet for en fremtidig tilsyns- og attesttjeneste, der arbeidet med sjømatattester blir prioritert. Det blir en heldigital løsning med elektronisk sikring av attester. Samtidig blir det en ny tilsynsmodell på sjømat som vil være grunnlag for at Mattilsynet kan utstede attestene på denne forenklete måten. Mattilsynet planlegger å differensiere mellom virksomhetene basert på tilsynsresultatene. Det skal også utarbeides en forskrift for eksport av sjømat.

Sjømat Norge synes det er veldig positivt at Mattilsynet tar sikte på å etablere en helelektronisk løsning for utstedelse av eksportattester 24/7, som må ses i sammenheng med et risikobasert sjømattilsyn. Sjømat Norge er uenig i planen om et tre-nivå konsept ("smilefjes"/"trafikklys") i forbindelse med rutiner for utstedelse av eksportattester fordi tiltak rettet mot vareflythåndteringen i en bedrift der varene er ment for tredjeland, vil være innføring av en teknisk handelshindring rettet mot noen varer som er fritt omsettbare i EØS. Sjømat Norges synspunkter er formidlet til både Mattilsynet og NFD. Videre oppfølging av eksportprosjektet er en prioritert oppgave.

Hygieneregelverk – utfordringer i forhold til norske myndigheter

I forhold til både hygieneregelverket for næringsmidler og andre bestemmelser innlemmet i EØS-avtalen, har det vært en utfordring at myndighetene snevrer inn handlingsrommet og i liten grad åpner for alternative løsninger, selv om det foreligger dokumentasjon på at intensjonen og målene i regelverket er oppfylt. Eksempler på dette er diskusjonen om krav til bruk av sjøvann i anlegg på land, temperaturkrav knyttet til kjøling av fisk, lagring av saltsekker, og krav knyttet til å bruke kongsnegl som mat. Noe av dette ble omtalt også i meldingen for 2012, og dette illustrerer at regelverksutvikling og forvaltningen av denne ikke er preget av intensjoner om rask fremdrift.

Sjømat Norge sendte i 2014 og i januar 2015 fire klager til Eftas overvåkningsorgan (ESA) på Mattilsynet, Helse og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) på grunn av det vi mener er feilaktig gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser når det gjelder ulike hygienebestemmelser knyttet til sjømat og fôr. Sjømat Norge fikk medhold i to av sakene mens de to andre ennå ikke er sluttbehandlet av ESA.

Intensjonsavtale sunnere kosthold – mål om økt sjømatkonsum

I norsk ernæringspolitikk er det en klar målsetning at inntaket av sjømat i befolkningen må økes. Dette har frem til nå i for liten grad vært fulgt opp av departementene i deres praktiske politikk. Sjømat Norge deltar i helseminister Bent Høies næringslivsgruppe på matområdet som frem til nå har hatt mest fokus på behovet for å redusere konsumet av salt, flerumettet fett og sukker.

BILDET: Helse- og omsorgsminister Bent Høie signerte intensjonsavtalen med NHO Mat og drikke, NHO Handel, Virke Dagligvare, Coop Norge SA, Sjømat Norge og Norges Frukt- og Grønnsak- Grossisters Forbund. Foto: Helse- og omsorgsdepartementet.

Sjømat Norge har i flere år vært en pådriver og sørget for at arbeidet ikke bare må fokusere på hva vi skal spise mindre av, men også hva vi bør spise mer av, og at myndighetene mer aktivt må arbeide for at forbrukerne innfrir kostholdsanbefalingene.

Sjømat Norge undertegnet 6. desember 2016 Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold som er inngått mellom Helse- og omsorgsministeren og matnæringen. Intensjonsavtalen er en forpliktende samarbeidsavtale om blant annet å øke sjømatinntaket i Norge. Målet er: *"Øke befolkningens inntak av frukt og bær, grønnsaker, grove kornprodukter og sjømat i tråd med beregningsgrunnlag og målsetting i ny Handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021). Det langsiktige målet er at befolkningen har et inntak av disse matvarene på nivå med kostrådene."*

Helsemyndighetene har en sentral og aktiv rolle for å øke sjømatinntaket i Norge. Det er f.eks. ingen andre enn helsemyndighetene som kan redusere den omfattende mistroen blant forbrukerne om at det er noe utrygt å spise fisk selv om det er bra for kostholdet.

Intensjonsavtalen er undertegnet av Helse- og omsorgsminister Bent Høie og næringsorganisasjonene. Bedrifter som ønsker å bidra i arbeidet har anledning til å gjøre det ved å signere tilslutningsavtalen.

Merking

Det er økende fokus på merking av matvarer både i forhold til minimumskrav til merking, merking av positive egenskaper, bruk av ulike merkeordninger og villedende merking. Sjømat Norge har gitt innspill til utvikling av EU-regelverket for bruk av helse- og ernæringspåstander og til krav i norsk regelverk for å kunne bruke nøkkelhullsmerkingen på fiskeprodukter. I desember 2014 ble EUs forordning om matinformasjon og merking av mat gjort gjeldende i Norge som del av EØS-avtalen, og med dette trådte flere nye bestemmelser i kraft. Kravet om obligatorisk merking av produktenes næringsinnhold trådte i kraft i 2016.

Fiskehelse

Arbeidet med fiskehelse og fiskehelseforvaltning har vært omfattende også i 2016. Ikke minst har regjeringens arbeid med strategi for miljømessig bærekraftig havbruk krevd mye ressurser for å avklare hvor skillet går mellom sentrale deler av matpolitikken (offentlig engasjement knyttet til kontroll med fiskesykdommer for å sikre verdiskapingen i havbruk) på den ene side, og sikring av miljømessig bærekraft med fokus på kontroll med lakselus på den annen side. Den forrige regjeringens *Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring* gir visse avklaringer i forhold til dette, men det er en gjennomgående utfordring at forvaltningsorganene ikke er konsistente i valg av premisser når f.eks. regjeringens strategi skal følges opp.

For Sjømat Norge har det også i 2016 vært viktig å bidra til at fiskehelseforvaltningen i Norge i større grad harmoniseres med bestemmelsene i fiskehelsedirektivet. Dialogen med Mattilsynet vil fortsatt være meget viktig på dette punkt. Prosessen i EU med utarbeidelse av ny «dyrehelselov» som også vil regulere myndighetenes fremtidige håndtering av sykdommer hos fisk, ble viet oppmerksomhet også i 2016. Denne vil dog ikke fullt ut tre i kraft før 2020.

Når det gjelder sikring av fiskehelse, bør innsatsen i tillegg til myndighetenes lovregulerte tiltak, også omfatte samordnede tiltak som gjennomføres frivillig av aktørene, og da basert på gjensidige avtaler og ikke på forskriftsfastsatte bestemmelser. Den koordinerte innsatsen for kontroll med lakselus og arbeidet med å dele kysten inn i tre regioner som i prinsippet skal bli «selvforsynt» med settefisk og slakterikapasitet (se nedenfor) er viktige eksempler på slik samordning av tiltak.

Transport av levende fisk

I løpet av 2013 ble det innenfor rammen av samordning mellom aktørene igangsatt arbeid for å dele kysten inn i tre regioner med den hovedhensikt å unngå frakt av smolt og slaktefisk over regionsgrensene. Dette forutsetter at den enkelte region er «selvforsynt» med slakterikapitet og ikke minst smolt. I erkjennelsen av at dette ikke er tilfellet for Nord-Norge i dag, er derfor målsetningen at transport av levende laksefisk over grensene må minimaliseres for å begrense aktiv transport av de smittestoffer slik fisk kan være bærere av. I 2014 ble det fattet vedtak om at soner skal etableres slik at grensen mellom region nord og region midt går langs en linje som settes utfra sydspissen av Bodøhalvøya. Grensen mellom region midt og region syd vil gå ved Hustadvika.

Lakselus

Arbeidet med innspill til, og dialogen med myndighetene knyttet til arbeidet med kontroll med forekomsten av lakselus i havbruk og gjeldende luseforskrift, har vært omfattende og viktig for å bidra til at alle hensyn til sjømatproduksjon og sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft blir ivare tatt optimalt. Sjømat Norge har også i 2016 lagt ned vesentlig innsats i arbeidet med å sørge for kontroll med forekomsten av lakselus i norsk havbruk og i forhold til gjennomføring og videreutvikling av luseforskriften. Intern og ekstern informasjon om lakselussituasjonen og lusearbeidet har vært ressurskrevende også i 2016.

Havbruksnæringen igangsatte høsten 2009 et treårig prosjekt hvor målsettingen var å redusere forekomstene av lus slik at skadevirkningene på fisk i akvakultur og hos frittlevende laksebestander ble minimalisert, samtidig som resistensutviklingen hos lakselus skulle begrenses. Dette ble gjort gjennom å etablere et kontrollregime i havbruksnæringen med målsetning om å holde vedvarende lave nivåer av lus på laksefisk i havbruk.

Målet om vedvarende lave lusenivåer står ved lag, selv om også 2016 var svært utfordrende bl.a. pga. redusert effekt av medikamentelle virkemidler. Utprøving av nye ikke-medikamentelle kontrolltiltak i større omfang er en forutsetning for å komme frem til effektive kontrollregimer der bruk av medikamenter må marginaliseres. Både hovedmålene med det langsiktige lusearbeidet og den overordnede strategien for å nå disse målene står ved lag.

Arbeidet med kontroll med lakselus i havbruket har følgende hovedmål:

- Sikre at mengden lakselus i havbruksnæringen holdes på et vedvarende lavt nivå.
- Minimal bruk av legemidler.
- Minimalisere skadevirkningene på fisk i akvakultur og på frittlevende bestander.
- Effektive legemidler mot lakselus skal likevel være tilgjengelig.

Dette skal oppnås gjennom en strategi basert på følgende hovedpunkter:

- Hensiktsmessig geografisk plassering av lokaliteter.
- Koordinerte brakklegginger i hensiktsmessige soner.
- Ikke-medikamentell kontroll med lusemengden i merdene.
- Koordinert reduksjon av lusemengden ved hjelp av biologisk, mekanisk og eventuell medikamentell behandling i en optimal kombinasjon etter omforente kriterier.

Det kan se ut til at et skifte i tiltakene fra legemidler til medikamentfrie tiltak skjedde på deler av Vestlandet i 2015. Denne utviklingen fortsatte i 2016. I tillegg har det vært en

kapasitetsoppbygging på ulike metoder og optimalisering av vilkårene for rensefisk. Resultatene av dette var tydelige enkelte steder i 2016, men potensialet i de medikamentfrie tiltakene er langt ifra tatt ut.

Fokuset på lusebiologi og sjøtemperatur som grunnleggende parametre for tiltak i havbruksnæringen fortsatte i 2016, men det er fremdeles en vei å gå for å få dette gjennomført. En endret måte å tenke kontroll og forebygging på basert på disse prinsippene sitter til dels langt inne også blant fiskehelsepersonell og ikke minst i Mattilsynet.

Fiskevelferd

Administrasjonen deltar i flere prosjekter knyttet til velferd og havbruk. Det ble også i løpet av 2016 utarbeidet et strategidokument for velferd i havbruksnæringen.

Fiskefôr

Utfordringer knyttet til fiskefôr som det har vært arbeidet med i 2016, omfatter bl.a. norske myndigheters risikohåndtering knyttet til fiskefôr generelt, forvaltningens videreutvikling av fremmedstoffregelverket og regodkjenning av tilsetningsstoffer i fôr. Dialogen med norske myndigheter har generelt vært god på dette området.

Arbeidet med å bidra til at EUs regelverk på fôrområdet blir tilstrekkelig kunnskapsbasert også når det gjelder fiskefôr, vil likevel være viktig også i 2017 fordi gjeldende regelverk indirekte virker begrensende på mulighetene til å bruke tilgjengelige råvarer i fôr til fisk. Grunnen er at kunnskapen som ligger til grunn for en del av de tekniske kravene i bestemmelsene bygger på matproduksjon i landbruket. Det pågående arbeidet med endringer i forordningen om rester av pesticider i vegetabilier er viktig fremover. Det samme gjelder å få nødvendige avklaringer fra Mattilsynet særlig når det gjelder de deler av pesticidforordningen der tilsyn og fortolkning på viktige punkter i stor grad er delegert til nasjonale myndigheter.

Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn

Sjømat Norge har også i beretningsåret arbeidet med sikring av proporsjonalitet i tiltak og/eller enhetlig tilsyn fra Mattilsynets side i enkeltsaker for medlemmene. Det er en utfordring for Mattilsynet å sikre at deres tilsynsvirksomhet er enhetlig. Dette gjelder både i forhold til håndtering av sammenlignbare risikoer og i forhold til det å unngå geografiske ulikheter. Enhetlig tilsyn betyr ikke at alt skal gjøres likt, men at det ikke må være ulikheter i det handlingsrommet de enkelte virksomhetene har for å velge løsninger for etterlevelse av gjeldende regelverk.

Det er også en utfordring at en del av de pålegg Mattilsynet gir næringsaktørene, er overdimensjonerte i forhold til de justeringer som måtte være nødvendig. Slike vedtak vil ikke være proporsjonale og er derfor i strid med matloven. Vel så viktig er det at de kan være unødig ressurskrevende og dessuten virke unødig reduserende på sjømatproduksjonen. Et annet element er at tiltakene virker negativt på konkurransevnen til den enkelte bedrift og/eller sektor.

Risikoanalyse

Som bl.a. angitt i EØS-bestemmelser, skal risikoanalyse ligge som grunnlag for ethvert offentlig regelverk som handler bl.a. om sykdommer, fiskevelferd og sikring av god hygiene i

fôr og næringsmidler. Det stilles store metodemessige krav til hvordan dette skal gjøres i praksis.

I den forbindelse er Sjømat Norge aktivt med i dialoger med Mattilsynet, departementer, Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) og vitenskapelige institusjoner, for å bidra til at risikoanalysens tre viktige elementer (risikoberegning, risikohåndtering og risikokommunikasjon) gjennomføres og praktiseres tilfredsstillende i forhold til internasjonale retningslinjer. Det er en utfordring at innhold og metodekrav ikke er sammenfallende innenfor henholdsvis miljøområdet og det som er omfattet av regelverket innenfor rammen av WTO. Dette gjelder også innenfor det matpolitiske området omfattet av EØS-avtalen.

FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

Sjømat Norge har i alle år hatt sterkt fokus og høy aktivitet på forsknings- og utviklingsområdet. Organisasjonens rolle har tidligere både vært initierende, organiserende og operativt utøvende av felles FoU- prosjekter som næringen har gjennomført. De fleste av prosjektene har vært gjennomført i tett samarbeid med Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF), Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge.

De siste årene er det også blitt gjennomført flere store fellesprosjekt i regi av grupperinger av medlemsbedrifter hvor Sjømat Norge har hatt en administrativ koordineringsrolle. Noen av prosjektene er regionale mens andre er nasjonale. Eksempler på slike prosjekter er Havbruksnæringens Miljøfond, omdømmekampanjer og nasjonalt luseprosjekt.

Styret i Sjømat Norge har hatt en målsetting om at FHF skal være næringens felles organ for forskning og utvikling. Det er etablert dialogmøte mellom styret i Sjømat Norge og FHF. Den løpende dialogen mellom administrasjonene skal ivareta formidling av resultater fra prosjektaktivitetene og samordning av næringens interesser opp mot øvrig virkemiddelapparat (Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge).

ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING

Tarifforhandlinger

Tariffoppgjøret 2016 var et såkalt hovedoppgjør og et forbundsvist oppgjør. Sjømat Norge forhandlet våre tre overenskomster:

- Fiskeindustrioverenskomsten med NNN
- Havbruksoverenskomsten med Fellesforbundet
- Overenskomst for fiskemel og fiskefôrindustrien med Industri Energi

Den økonomiske rammen for lønnsveksten i 2016 ble i frontfagoppgjøret stipulert til 2,4 %. Elementene her var et overheng på 1,1 %, tariff tillegg på 0,3 % og en glidning på 1 %. Når det gjelder Fiskeindustrioverenskomsten og Overenskomst for fiskemel og fiskefôr, så oppnådde vi en forhandlingsløsning. Det økonomiske utslaget av oppgjørene var i tråd med

frontfaget og det ble ikke foretatt materielle endringer av nevneverdig betydning i noen av overenskomstene.

Når det gjelder forhandlingene vedrørende Havbruksoverenskomsten, ble det brudd i forhandlingene og oppgjøret gikk til mekling. Bakgrunnen for bruddet var i hovedsak krav fra Fellesforbundet knyttet til arbeidstid. Mekling ble gjennomført i slutten av august. Vi kom her til enighet etter mekling ca. fem timer på overtid. Vi måtte i liten grad innfri de kravene som var bakgrunnen for bruddet og resultatet var tilfredsstillende fra vår side. Økonomisk må også oppgjøret kunne sies å være innenfor rammen av frontfaget. Dette er første gang vi har hatt mekling innenfor dette tariffområdet. Vi mottok mange dispensasjoner i forbindelse med streikeuttaket, noe som indikerer at en konflikt ville ha rammet våre medlemsbedrifter hardt.

Medlemsbistand

Sjømat Norge har bistått medlemsbedriftene med rådgivning i forhold til arbeidsrettslige spørsmål, samt i spørsmål om tolkning av tariffavtalte bestemmelser. Vi har også bistått medlemsbedriftene ved forhandlinger i lokale tvister om avtaleverket, samt under forhandlingsmøter i oppsigelsessaker.

Sjømat Norge har avholdt bedriftsinterne kurs i arbeidsgiverspørsmål for medlemsbedriftene. Det er også arrangert en tariffkonferanse sammen med NHO Mat og Drikke.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Satsingsområdet er knyttet til NHOs handlingsplaner med hovedsatsingen om et mer inkluderende arbeidsliv, herunder de tematiske områdene:

- Ledelse, organisasjon og samhandling
- Økt nærvær - redusert fravær
- Et enklere og bedre regelverk

Arbeid med reduksjon av sykefraværet

Det ble i 2014 inngått en ny avtale om inkluderende arbeidsliv. Dette er en tre-partsavtale mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene. En sentral målsetting for denne avtalen er å innføre felles tiltak som kan bidra til å få ned sykefraværet, øke den reelle avgangsalder og å få flere med funksjonsnedsettelse inn i arbeidslivet. I den reviderte avtalen ble det bl.a. lagt vekt på mindre byråkratisering og mindre bruk av sanksjoner overfor arbeidsgiver.

Sjømat Norge ser det som ønskelig at så mange av våre bedrifter som mulig blir såkalte IA-bedrifter. Foruten de virkemidlene som ligger i IA-avtalen, er en viktig del av sykefraværsarbeidet at medlemmene sørger for en tett oppfølging og god dialog med de sykmeldte.

I 2. kvartal 2016 lå det legemeldte fraværet på ca. 4,9 % for våre bransjer, noe som er en nedgang på 6,6 % fra tilsvarende kvartal året før.

Sjømat Norge deltar i et HMS-utvalg for havbruksnæringen sammen med Fellesforbundet og Arbeidstilsynet. Her avholder vi regelmessige møter og tar opp utfordringer knyttet til HMS. Vi har også arbeidet med en revisjon av vår brosjyre om Arbeidsmiljø og sikkerhet i havbruk.

Sjømat Norge arrangerte et HMS-seminar i Bergen høsten 2016 sammen med NHO Mat og Drikke og NNN. Temaer her var bl.a. sykefraværarbeid og seniorpolitikk.

Kompetanse – utdanning – rekruttering

Et stadig økende fokus på sjømatnæringen og ikke minst spørsmålet om ”hva vi skal leve av etter oljen” har for alvor satt søkelyset på utdanning og rekruttering til sjømatnæringen. For Sjømat Norges del innebærer dette økt innsats i 2016. Tallene fra videregående utdanning, viser en økning i søkertallene på 17 % til fiske og fangst, samt 18 % til akvakultur. For høyere utdanning er økningen på 35 %. For Sjømat Norge er det viktig å være tett på studenter og skolene, slik at næringen til enhver tid får den kompetansen en har behov for.

Sjømat Norge samarbeider med både utdanningsmyndighetene, skoler og de ulike opplæringskontorene for å bidra til at næringen får best mulig tilgang til tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. I første rekke er Sjømat Norge representert med vararepresentant i både Faglig råd for restaurant- og matfag (FRRM) samt Faglig råd for naturbruk. (FRNA). Rådene legger premisser og føringer for yrkesutdanningsløpene i Norge. Sjømat Norge har erfart at arbeidet rundt fagrådene er svært viktig. Det bør være et mål for organisasjonen å få fast plass i disse når rådene nyutnevnes høsten 2017.

I tillegg bidrar administrasjonen i Sjømat Norge og bedriftene på rekrutteringsmesser for å presentere næringen. Sjømat Norge bistår også bedrifter dersom det er behov ved bedriftsbesøk, åpne dager, skoledager og liknende arrangement. Gjennom 2016 var Sjømat Norge representert ved blant annet

- Universitetet i Oslos rekrutteringsdag (fellestand i NHO-regi).
- Stand under VIVO karrieredag (biologi-, kjemi- og bioteknologistudenter) NTNU, Trondheim.
- Fagsamling for opplæringskontorene i Restaurant og matfag, Bodø.

Sett Sjøbein

Fiskeri- og kystdepartementet bevilget i februar 2008 midler til å starte prosjektet Sett Sjøbein for å øke rekrutteringen til marin sektor og bidra til etablering av etter- og videreutdanningstilbud for å øke formalkompetansen i sjømatnæringen. Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) forvalter midlene innenfor rammene som er gitt av departementet, og bransjen har gått inn med en delfinansiering gjennom FHF- fondet. Sett Sjøbein har to fulltidsansatte i sekretariatet med kontorsted i Ålesund og Trondheim.

Sjømat Norge er representert i styringsgruppen for Sett Sjøbein. Styringsgruppen har hatt fem møter i 2016, der en har lagt rammene for hva Sett Sjøbein skal prioritere. I løpet av 2016 har Sett Sjøbein gjennomført i hovedsak tre større arrangement:

- Ringer i vannet – en introduksjon og konkurranse for 50 videregående skoler og mer enn 3000 elever.
- To stk Marine bootcamp for studenter ved høgskoler og universitet.

Youngfish

Sjømat Norge samarbeider med og sponser årlig nettverket for unge fiskeriansatte Youngfish, med 40.000 kroner. I 2016 har informasjonssjef Øyvind Andre Haram bidratt ved flere arrangementer Youngfish har gjennomført.

Yngel.no

Sjømat Norge har outsourcet arbeidet med nettstedet yngel.no grunnet både ressurs hensyn og spørsmål rundt generisk markedsføring av næringen. Siden Sjømat Norge ikke har medlemmer i hele verdikjeden i næringen, har det vært ønskelig å overføre prosjektet til en frittstående enhet som kan favne alle i næringen.

Dette betyr at samarbeidet med ekstern systemleverandør er avviklet. I stedet ble det engasjert to yngre ressurspersoner for å drifte og utvikle tjenesten. Nettstedet har gjennomgått redesign og tydeligere målretting mot ungdom som står foran utdannings- og yrkesvalg. I tillegg er det også igangsatt et arbeid med å løfte yngel.no ut av Sjømat Norge med det mål å gjøre prosjektet til et felles rekrutteringsnettsted for hele sjømatnæringen. En av de engasjerte i yngel.no, Stine Falk-Pettersen, har valgt å satse som selvstendig næringsdrivende med prosjektet.

Nytt fagbrev

Havbruksnæringen har de siste ti årene gjennomgått en betydelig teknologiutvikling. Nye krav og nytt utstyr øker behovet for ny kompetanse. Sjømat Norge ble i januar 2016 kontaktet av havbruksnæringen i Ytre Namdal da en mener at en ikke har en særlig optimal rekrutteringsportal for personell til servicefartøy til sjømatnæringen. Noe forenklet kan en si at elever med bakgrunn fra TIP (Teknikk og industriell produksjon) og Maritime fag har for liten biologisk kunnskap, mens elever med bakgrunn fra Naturbruk og Akvakultur mangler teknisk kunnskap/kompetanse.

Gjennom et prosjekt i 2015 fikk bedriftene i Ytre Namdal utredet et prosjekt for å se på muligheten for å etablere formelle utdanningsløp for «Servicetekniker Havbruk». Sjømat Norge har i 2016 arbeidet tett med initiativtakerne i Ytre Namdal og sett nærmere på hva som skal til for å etablere det nye fagbrevet. Etter flere møter og gjennomgang av prosjektet i Bransjegruppe havbruk er en enige om felles mål:

1. Sjømat Norge vil arbeide for å formalisere et utdanningsløp mot servicetekniker havbruk gjennom et eget fagbrev på VG2 nivå.
2. Sjømat Norge står bak forslaget fra Ytre Namdal Fagskole om å opprette et eget fagskoletilbud for servicetekniker havbruk.

For å få fortløpende på prosessen er det etablert en nærmere dialog med Fellesforbundet/LO der en ønsker å gå igjennom behovet. For å få størst mulig gjennomslagskraft i faglig råd, vil det bli etablert en egen arbeidsgruppe som på vårparten 2017 får i oppgave å løfte frem forslaget i Faglig råd for naturbruk senest i januar 2018.

Kompetanseforum

For å samordne kompetansepolitikken i næringslivet har NHO etablert sitt eget kompetanseforum, som møtes annenhver onsdag. Her diskuteres felles generiske tiltak i regi av NHO. I tillegg diskuteres behov de ulike næringene innen felleskapet i NHO har. Sjømat Norge har i gjennomsnitt deltatt i annethvert møte i disse fora, helst via digitalt møte, da møtene er i NHOs bygg i Oslo.

- The only thing that interferes with my learning is my education.

-- Albert Einstein

DELTAKELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER

Europeiske organisasjoner

På europeisk nivå deltar Sjømat Norge i de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP og AIPCE-CEP). Dette medfører at Sjømat Norge er i en god posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Arbeidet blir stadig viktigere for å kunne få gjennomslag for Sjømat Norges posisjoner når det gjelder regelverksutvikling da beslutningene tas i Brussel og det vil styrke norske posisjoner når de støttes av flere aktører.

- FEFAC (The European Feed Manufacturers' Federation) er den europeiske organisasjonen for fôrprodusenter.
- AIPCE-CEP (Association des industries de poisson de l'U.E) er den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. Sjømat Norge deltar i AIPCEs styremøter og i relevante faggrupper (særlig innenfor matregelverket).
- Arbeidet i FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for Sjømat Norge. Paul Birger Torgnes er visepresident i FEAP, mens Sveinung Sandvik er leder av "Commission for Cod, Large Trout and Salmon".

Andre internasjonale organisasjoner

Sjømat Norge er også medlem av ISFA, International Salmon Farmers Association. ISFA er en nettverksorganisasjon for alle lakseproduserende land. De nasjonale foreningene fra Skottland, Færøyene, Island, USA, Canada, Chile og Tasmania inngår sammen med Norge i ISFA. Her samarbeides det bl.a. om beredskapsarbeid og utvikling av globale policy'er for laksenæringen. Gjennom ISFA er det et tett samarbeid med North Atlantic Salmon Conservation Organization, NASCO. Trond Davidsen fra Sjømat Norge har siden 2012 vært valgt president for organisasjonen. For mer info om ISFA, se www.salmonfarming.org. ISFA publiserte i 2016 en større rapport om status for landbaserte anlegg for produksjon av laks.

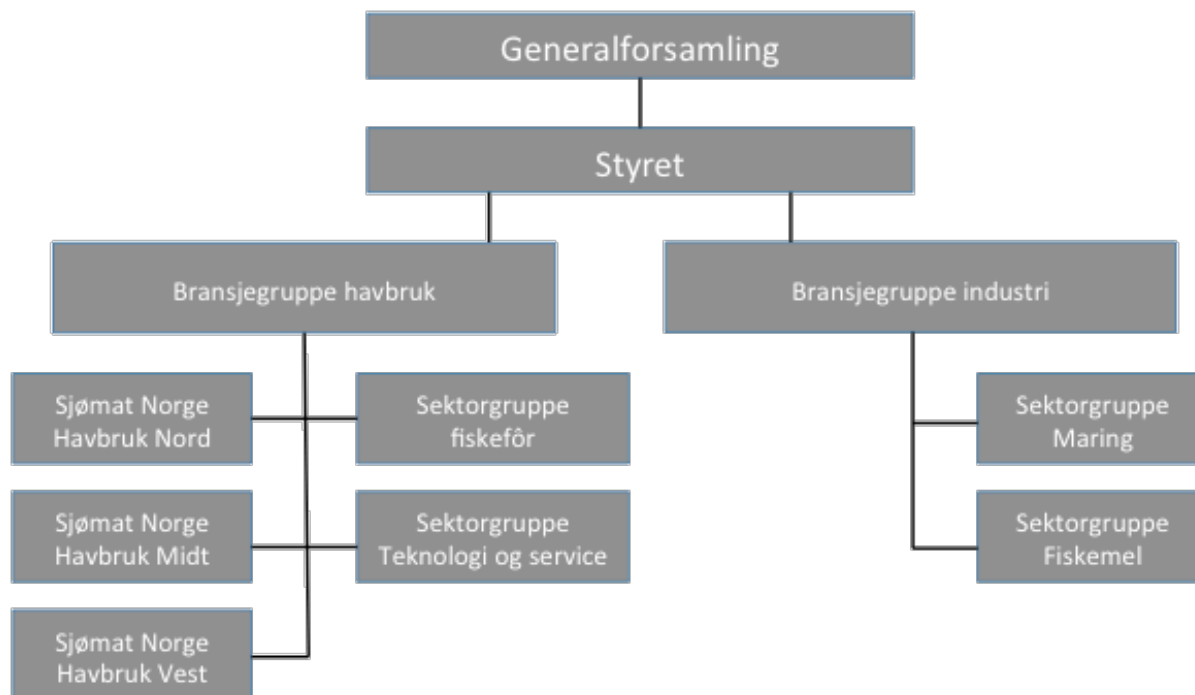
IFFO (International Fishmeal and Fish Oil Organisation) er den internasjonale organisasjonen for fiskemel- og fiskeoljeprodusenter.

BUSINESSEUROPE er den europeiske arbeidsgiver- og næringslivsorganisasjonen. Denne representerer mer enn 20 millioner store, små og mellomstore bedrifter gjennom 39 nasjonale næringslivsorganisasjoner i 33 land. NHO er medlem.

Sjømat Norge er siden 2013 medlem av Norsk-Russisk Handelskammer og Norsk-Ukrainsk Handelskammer. I 2015 ble Sjømat Norge også medlem av Norsk-Tyrkisk Handelskammer.

TILLITSVALGTE ORGANER

Figuren nedenfor gir en oversikt over organiseringen av hele tillitsvalgtapparatet i Sjømat Norge:

Styret bygger i stor grad sine faglige beslutninger på innspill fra bransjegruppene, og viktige fagsaker for hhv industri og havbruk forankres i disse.

Bransjegruppe industri

Industrisektoren i Sjømat Norge innbefatter fiskeindustrien, fiskemelindustrien, marin ingrediensindustri samt eksporten av tradisjonelle sjømatprodukter fra fangstbasert sektor. Til bransjegruppen er det knyttet egne sektorgrupper for Maring og Fiskemel. I 2016 har Bransjegruppe industri holdt 5 møter og behandlet i alt 41 saker.

Bransjegruppen er i 2016 blitt ledet av Arne E. Karlsen, Nergård AS med nestleder Merethe Holte, Lofotprodukt AS. Øvrige medlemmer: Hans P. Koppernæs d.y., Vedde AS, Per Gunnar Hansen, Norway Seafoods AS, Ivar Helge Melingen, Pelagia AS, Knut Helge Vestre, Coldwater Prawns Production AS, Knut Haagensen, Jangaard Export AS, Siv Østervold, Hordafôr AS, Rita Karlsen, Br. Karlsen AS, Geir Rognan, Sommarøy Produksjonslag AS og Geir Sperre, Nils Sperre AS.

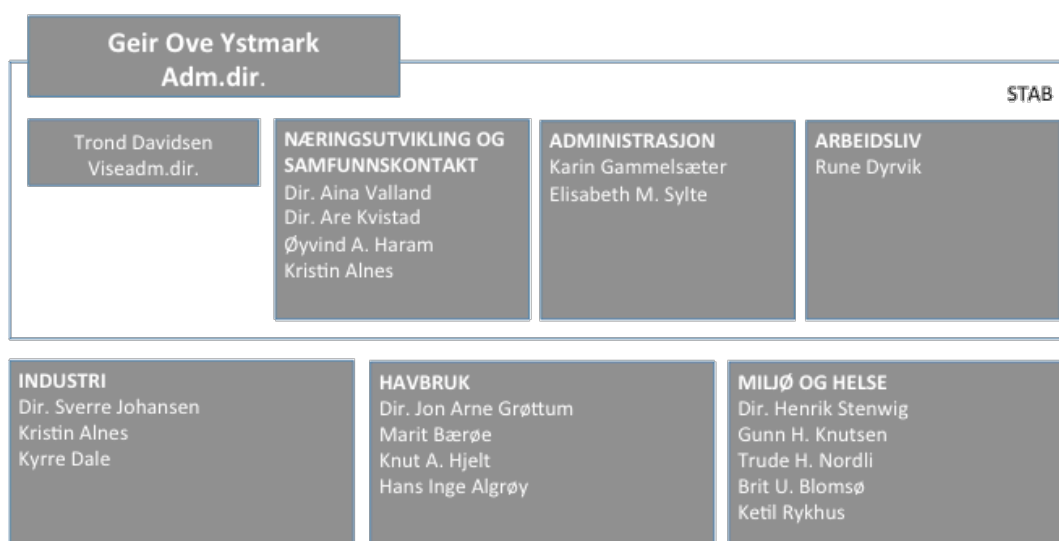
Bransjegruppe havbruk

Havbrukssektoren i Sjømat Norge favner fiskefôr- og havbruksaktiviteter (settefisk, matfisk, FoU-aktiviteter mv) samt leverandørindustrien. Til Bransjegruppe havbruk er det knyttet egne sektorgrupper for hhv fiskefôr og teknologi/service, samt regionale havbrukslag. For omtale av aktiviteten i havbrukslagene se kapittel Havbruk. I 2016 har Bransjegruppe havbruk holdt seks fysiske møter og to telefonstyremøter. Bransjegruppen har behandlet i alt 43 saker.

Bransjegruppen er i 2016 blitt ledet av Elin Tveit Sveen, Marø Havbruk AS, med nestleder Alf Jostein Skjærvik, Salmar Farming AS. Øvrige medlemmer: Erlend Sødal, Skretting AS, Aino Olaisen, Nova Sea AS, Tore Håkon Riple, Marine Construction AS, Line Ellingsen, Ellingsen Seafood AS, Snorre Jonassen, Cermaq Norway AS, Sveinung Sandvik, Sjøtroll Havbruk AS, Knut Utheim, Grieg Seafood AS og Elisabeth Balteskard, Northern Lights Salmon AS.

PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ

Ved utgangen av 2015 hadde Sjømat Norge 20 ansatte. Daglig leder er adm. direktør Geir Ove Ystmark. Administrasjonen pr. 31.12.2016:

Arbeidsmiljøet i Sjømat Norge anses som godt. Organisasjonen har inngått IA-avtale. Det er utarbeidet en felles personalpolitikk for hele Sjømat Norge og det avholdes årlige medarbeidersamtaler. Det ble i 2010 utarbeidet etiske retningslinjer for ansatte.

Sjømat Norges hovedkontor er i Næringslivets Hus (NHO) i Oslo. Organisasjonen har kontorer i Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø. Sikkerhetsaspekter ved de ulike kontorene, som el-sikkerhet og brannvern, er ivaretatt av felles systemer gjennom de respektive huseierne. Sykefraværet var i 2016 0,4 % sammenlignet med 1,0 % i 2015. Det har ikke forekommet alvorlige arbeidsuhell eller skader i løpet av året som har resultert i personskader eller materielle skader.

Ut fra vår vurdering forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø. Organisasjonen har som mål å velge underleverandører som har et bevisst forhold til miljøkrav og som for øvrig har en høy etisk standard for sin virksomhet.

Sjømat Norge har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Styret består av 7 menn og 3 kvinner. Diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisk og/eller nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Sjømat Norge er bevisst på å opptre i samsvar med lovens formål.

Styret i Sjømat Norge

Inger-Marie Sperre (sign)
Styreleder

Geir Molvik (sign)
1. Nestleder

Fredd Wilsgård (sign)
2. nestleder

Arne E. Karlsen (sign)

Vibecke Bondø (sign)

Elin Tveit Sveen (sign)

Arne Møgster (sign)

Erlend Sødal (sign)

Tore Remman (sign)

Inge Berg (sign)

Geir Ove Ystmark (sign)
adm. dir.